

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

SERVET SOMUNCUOĞLU (HAYATI, SANATI, ESERLERİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Samed GÜNAY

GİRESUN
Eylül, 2018

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

SERVET SOMUNCUOĞLU (HAYATI, SANATI, ESERLERİ)

SERVET SOMUNCUOĞLU (LIFE, ART AND WORKS)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Samed GÜNAY

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Dursun ŞAHİN

GİRESUN
Eylül, 2018

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 30/07/2018 tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans/~~Doktora~~/~~Sanatta Yeterlik~~ öğrencisi Samed GÜNAY'ın Servet Somuncuoğlu (Hayatı, Sanatı, Eserleri) başlıklı tezini incelemiş olup aday 18/09/2018 tarihinde, saat 10.00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans/~~Doktora~~/~~Sanatta Yeterlik~~-tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye	Prof. Dr. Bilal KIRIMLI	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Fikret USLUCAN	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Dursun ŞAHİN	
Üye		
Üye		

ONAY

...../...../2018

Doç. Dr. Güven ÖZDEM

Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans / Doktora / Sanatta Yeterlilik tezi olarak sunduğum “Servet Somuncuoğlu (Hayatı, Sanatı, Eserleri)” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Samed GÜNAY

ÖN SÖZ

Servet Somuncuoğlu (1964-2013); Türk kaya resimleri ve Türk yazıtları konusunda yaptığı araştırmalar, çektiği belgeseller, yayınladığı kitaplar, katıldığı çok sayıda konferans ve programlarla kamuoyunda tanınmış çok yönlü bir kültür araştırmacısıdır. Sibirya'dan Anadolu'ya Taştaki Türkler konusunu gündeme taşımış, muazzam bir kültür mirası olan Ankara Gündül Türk Kaya Resimleri Sahası'nı bizzat kendisi keşfederek gün yüzüne çıkarmıştır.

Kırk dokuz yıllık ömrüne, TRT prodüktörlüğünün yanı sıra senaryo yazarlığı, biyografik roman türündeki eserler, şiirler, hikâyeler, denemeler, araştırma-inceleme yazıları, Türk coğrafyasında çektiği binlerce fotoğraftan oluşan albüm kitaplar ve belgeseller sığdırmıştır. Türk tarihinin eski çağları onun gayretleriyle geniş kesimlerin ilgi odağı olmuştur. Milli kültür meselelerine ilgiyi arttıran bu tür çalışmalar, özgüvenli nesiller yetişmesine, daha köklü ve sağlam milli kimlik kazanılmasına katkı sağlamaktadır.

Bu çalışma ile ardında pek çok eser bırakan, özellikle kayalara kazınmış tamga, ideogram, resim ve yazıtları çektiği fotoğraflar ve hazırladığı filmlerle gün ışığına çıkararak; bunları belgesel ve kitap haline getirerek insanlığın ve ilim dünyasının hizmetine sunan Somuncuoğlu'nun hayatı, çalışmaları ve fikirleri üzerine bir değerlendirme yapılarak, yeni çalışmalara öncülük edilmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın amacına ulaşması için bilgi ve kaynak edinme konusunda yardımlarını esirgemeyen ve değerli vakitlerini ayıran Servet Somuncuoğlu'nun ablası Gülcan Somuncuoğlu, eşi Nevin Somuncuoğlu, oğlu Sencer Burak Somuncuoğlu, yakın dostu Yusuf Yılmaz Araç ve ilkokul öğretmeni Kenan Gümüş'e; başta çalışma ve araştırmalarım esnasında beni destekleyen, izinden gitmekten onur duyduğum kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Dursun Şahin olmak üzere, bugünlere gelmemde emeği olan tüm hocalarıma, anne ve babama, kardeşim Ulaş. Uzm. Çvş. Serhat Günay'a ve tüm dostlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Samed GÜNAY

Samsun- 2018

ÖZET

Türk dünyasına dair çalışmalarıyla tanınan TRT prodüktörü, fotoğraf sanatçısı, senarist, araştırmacı, yazar, şair ve belgesel yönetmeni Servet Somuncuoğlu, ardında pek çok kıymetli eser bırakmıştır. Uzun yıllar görev yaptığı TRT İstanbul Radyosu'nda çok sayıda nitelikli kültür programı hazırlamıştır. Daha sonra TRT İstanbul Televizyonu'nda Türk kültürüne dair belgeseller çekmiştir.

“Sibirya'dan Anadolu'ya Taştaki Türkler”, “Saymalıtaş - Gökyüzü Atları” ve “Damgaların Göçü-Kurgan” adlı üç kitap, taşa tarih yazan Türkleri araştırdığı eserleridir. Yönetmenliğini ve metin yazarlığını yaptığı “Karlı Dağlardaki Sır” ve Damgaların Göçü” belgeselleri TRT'de yayınlandığında büyük bir ilgi görmüştür. Bizzat kendisinin orijinal keşfi olan Ankara Güdül Türk Kaya Resimleri Sahası'nı konu alan Damgaların Göçü; Türkistan coğrafyasındaki kültür varlıklarıyla Anadolu'daki kaya resimlerinin benzerliklerini apaçık gözler önüne serer.

Orhun Anıtları poster setini hazırlayarak Orhun Abidelerinin keşfedildiği günden bu yana çekilen en temiz ve okunaklı nüshalarını ortaya koymuştur.

Sağlığında kaleme aldığı şiirlerinden oluşan “Göç Yorgunu” adlı şiir kitabı, vefatından sonra eşi Nevin Somuncuoğlu ve oğlu Sencer Burak Somuncuoğlu tarafından düzenlenip N. Ender İmamoğlu tarafından hazırlanan kırk dört şiirden oluşur. Hikâye ve denemelerinin kitaplaşması için çalışmalar sürdürülmektedir.

“Adanmış Bir Ömür: Çetin Berkmen'in Anıları” ile “Kâinat'ın Gözleri” adlı kitapları anı-biyografi-mülakat türlerinin sentezlenmesiyle oluşan özgün eserlerdir.

1740–1962 yılları arasında Türkiye'de yaşayan ve 1962'de Rusya'ya göç eden Manyas ve Akşehir Kazakları ile Kars Malakanları'nın göç hikâyesini anlattığı “Don Kazakları” inceleme-araştırma türünde bir eserdir. Askerlik anılarından hareketle, asker arkadaşı Muzaffer Sarısülük'ten esinlenerek kaleme aldığı “Gallemit” biyografik roman türünün örneklerindedir. Muzaffer Sarısülük adı yakın geçmişte yaşanan sosyal hadiselerde trajik bir vakayla tekrar gündeme gelmiştir.

Çektiği fotoğraflarla, yaptığı belgesellerde Türklerin yazılmamış tarihini gün yüzüne çıkarmayı amaçlayan Somuncuoğlu, Altay Dağları'ndan Kanada'ya uzanan çok geniş coğrafyada yaptığı çalışmalarla sadece Türk tarihi açısından değil, insanlık tarihi açısından da çok önemli belgeler bırakmıştır. Vefatından sonra ailesi, dostları ve

çalışma arkadaşlarının hakkında yazdığı yazılardan oluşan “Taşların Hakanı” adıyla Servet Somuncuoğlu Armağan Kitabı yayınlanmıştır. Kitapta Alev Atlı, Dursun Yıldırım, Ahmet Taşağıl, Mustafa Aksoy, Nakış Karamağaralı, Dursun Şahin, Ozan Arif Şirin, M. Metin Kaplan, Rasim Ekşi, Yağmur Tunalı, Ahmet Haldun Terzioğlu, Kadir Koçdemir, Onur Yılmaz gibi çok sayıda akademisyen, fikir adamı ve gönül dostu yazarların yazılarına yer verilmiştir.

“Servet Somuncuoğlu Hayatı, Sanatı, Eserleri” adlı bu çalışma giriş bölümünden sonra üç ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde; edebiyatımızda sadece bir alanla uğraşmayıp farklı alanlarda eser vermiş sanatçılarımızdan örnekler sunulduktan sonra Servet Somuncuoğlu’nun da ilgilendiği alanlardan kısaca söz edilerek çok yönlü sanatçılarımızdan biri olduğu vurgulanmıştır.

“Servet Somuncuoğlu’nun Hayatı ve Çalışmaları” genel başlığını taşıyan birinci bölüm, yakın çevresiyle yapılan mülakatlar çerçevesinde ele alınarak; çocukluğu, ilkokul yılları, ortaokul ve lise yılları, üniversite yılları, öğretmenlik yılları, TRT’deki ilk yılları, evliliği, askerlik dönemi, çevresiyle ilişkileri, vefatı, prodüktörlüğü, araştırma-inceleme gezileri, fotoğraf sanatçılığı, belgeselciliği ve aldığı ödüller alt başlıkları altında düzenlenmiştir.

“Servet Somuncuoğlu’nun Eserlerinin Genel Olarak Değerlendirilmesi” genel başlığını taşıyan ikinci bölümde eserleri genel olarak ele alınmıştır.

“Gallemit Romanının Tahlili” genel başlığını taşıyan üçüncü bölümde; Gallemit isimli biyografik roman türündeki eser, biçim ve içerik açısından incelenmiştir.

“Ekler” genel başlığını taşıyan kısım ise ardından söylenenler, belgeler ve kendi fotoğraflarından seçkiler alt başlıkları ile hem onun daha iyi anlaşılmasının sağlanması hem de çalışmaya Servet Somuncuoğlu’nun tarzına uygun ölçüde görsel bir zenginlik katılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Servet Somuncuoğlu, fotoğraf sanatçısı, belgeselci, prodüktör, yazar, şair.

ABSTRACT

Servet Somuncuoğlu, a producer in TRT (Turkish Radio Television), photographer, screenwriter, researcher, writer, poet and documentary director who has been known for his work in the Turkish world, has left behind many valuable works. For many years, he has prepared a number of qualified cultural programs on TRT Istanbul Radio Station. Later on, he documented Turkish culture on TRT Istanbul Television Channel.

“From Siberia to Anatolia: The Turks on the Rock, The Migration of Tamga/Stamps: Kurgan and Saymalitas Sky Horses” are among his works where he searches the Turks who wrote history to the stone. After his works “The Secret of the Snowy Mountain” and “The Migration of the Stamps” where he was both the director and scripter were broadcasted on TRT, he drew great attention. The Migration of the Stamps, which is about Ankara Gdl Turkish Cave Paintings Field which is originally a discovery by Somuncuoğlu himself, clearly unfolds the similarities of the rock paintings in Anatolia with the cultural assets in Turkestan geography.

By preparing Orhun Monuments Poster Set, he revealed the cleanest and the most legible copies that have been made since the day when Orhun inscriptions were discovered.

“Tired of Migration” a poetry book he wrote in his health which consists of forty four poems was edited by his wife Nevin Somuncuğlu and his son Sencer Burak Somuncuoğlu, made ready to be published by N. Ender İmamoğlu after his death. Studies are still being carried out to collect his essays and stories into a book.

His books “A Dedicated Life: The Memoirs of etin Berkmen” and "The Eyes of the Universe" are unique works created by the synthesis of memoir-biography-interview types.

“Don Cossacks” is a review essay type of research where he tells the migration story of Manyas-Akşehir Cossacks and Malakans of Kars who lived in Turkey between the years 1740-1962 and immigrated to Russia in 1962. Moving from the memories of his military service, he was inspired by his military friend Muzaffer Sarısülük and wrote “Gallemit” which is an example of a biographical novel. The name of Muzaffer

Sarısülük has recently become a main topic of conversation in social fact events because of a tragic event.

Somuncuoğlu, who aimed to unearth the unwritten history of the Turks with the photographs he took and the documentaries he shot, left very important documents not only in terms of Turkish history, but also in terms of human history, with his studies made in a very wide geography extending from Altay Mountains to Canada. After his death, Servet Somuncuoğlu Gift Book was published with the name of “Khan of the Stones” composed of the writings written by his family, friends and colleagues. Article by many scholars, intellectual and friend of heart authors such as Alev Alatlı, Dursun Yıldırım, Ahmet Taşağıl, Mustafa Aksoy, Nakış Karamağaralı, Dursun Şahin, Ozan Arif Şirin, M. Metin Kaplan, Rasim Ekşi, Yağmur Tunalı, Ahmet Haldun Terzioğlu, Kadir Koçdemir, Onur Yılmaz were included in the book.

This work named “Servet Somuncuoğlu, His Life, Art and Works” consists of three main sections following the introductory section. In the introduction section; after presenting the samples from our artists who did not deal with just one field in our literature and gave works in many different fields, mentioning his interests briefly, it is emphasized that Servet Somuncuoğlu was one of our multi-faceted artists.

The first chapter, which is titled as “Servet Somuncuoğlu's Life and Studies”, has been discussed within the context of interviews with his immediate surroundings covering the subtitles as his childhood, primary school years, junior high and high school years, university years, teaching years, first years in TRT, army years, relations with his entourage and his death, being a producer and research trips, photographic arts, documentarism and awards he took.

In the second chapter, titled “General Evaluation of Servet Somuncuoğlu's Works”, his works are generally discussed.

In the third chapter, which is titled “The Analysis of the Gallemite Novel” the biographical novel work which is named Gallemit is studied in terms of form and content.

Last portion, which has the general title of "Annexes", it is aimed to both achieve a better understanding of him and to participate in the visual richness appropriate to Servet Somuncuoğlu's style with sub-titles as documents and his own photographs.

Key Words: Servet Somuncuoğlu, photographer, documentarian, producer, writer, poet.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI	I
YEMİN METNİ	II
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	IX
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	XI
GİRİŞ	1
MATERYAL VE YÖNTEM	3
BİRİNCİ BÖLÜM	5
SERVET SOMUNCUOĞLU'NUN HAYATI VE ÇALIŞMALARI	5
1. 1. ÇOCUKLUĞU	5
1. 2. İLKOKUL YILLARI	6
1. 3. ORTAOKUL VE LİSE YILLARI	8
1. 4. ÜNİVERSİTE YILLARI	9
1. 5. ÖĞRETMENLİK YILLARI	11
1. 6. TRT'DEKİ İLK YILLARI	12
1.7. EVLİLİĞİ	13
1. 8. ASKERLİK DÖNEMİ	14
1. 9. ÇEVRESİYLE İLİŞKİLERİ	14
1.11. PRODÜKTÖRLÜĞÜ	16
1.12. ARAŞTIRMA-İNCELEME GEZİLERİ	17
1.13. FOTOĞRAF SANATÇILIĞI	23
1.14. BELGESELCİLİĞİ	24
1.15. ALDIĞI ÖDÜLLER	28
İKİNCİ BÖLÜM	29
SERVET SOMUNCUOĞLU'NUN ESERLERİNİN GENEL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ	29
2.1. SİBİRYA'DAN ANADOLU'YA TAŞTAKİ TÜRKLER	29
2. 2. SAYMALITAŞ - GÖKYÜZÜ ATLARI	33
2.3. DAMGALARIN GÖÇÜ – KURGAN (ANKARA GÜDÜL KAYA RESİMLERİ) 34	
2.4. ORHUN ANITLARI SET 1 (BÜYÜK BOY POSTER SETİ)	41
2. 5. ORHUN ANITLARI SET 2 (KÜÇÜK BOY POSTER SETİ)	42

2.6. DON KAZAKLARI	44
2. 7. GALLEMİT	62
2. 8. GÖÇ YORGUNU: SERVET SOMUNCUOĞLU ŞİİRLERİ	62
2. 8. 1. Dil	63
2. 8. 2. Üslup.....	64
2. 8. 3. Vezin ve Kafiye.....	67
2. 8. 4. Tema.....	69
2.9. ADANMIŞ BİR ÖMÜR: ÇETİN BERKMEN'İN ANILARI	75
2.10.KÂİNAT'IN GÖZLERİ	79
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	86
GALLEMİT ROMANININ TAHLİLİ	86
3.1. GALLEMİT'İN BİÇİM VE İÇERİK AÇISINDAN İNCELENMESİ	86
3.1.1.İsim-İçerik İlişkisi	86
3.1.2. Tema	86
3.1.3. Olay Örgüsü	89
3.1.4. Zaman	98
3.1.5. Mekân.....	100
3.1.6. Şahıs Kadrosu.....	104
3.1.7. Bakış Açısı ve Anlatıcı	107
SONUÇ	109
BİBLİYOGRAFYA	110
EKLER	112
1. Ardından Söylenenler	112
2. Belgeler.....	131
3. Fotoğraflarından Seçkiler	147
ÖZGEÇMİŞ.....	156

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

- ABÖ** : Adanmış Bir Ömür
Bk. : Bakınız
C : Cilt
DG : Damgaların Göçü
DK : Don Kazakları
G : Gallemit
GY : Göç Yorgunu
KG : Kâinat'ın Gözleri
s. : Sayfa Numarası
S : Sayı
SGA : Saymalıtış-Gökyüzü Atları
TH : Taşların Hakanı
TT : Taştaki Türkler
vs. : Vesaire

GİRİŞ

Tarih boyunca bazı sanatçılar, hayatlarını tek bir uğraşa adanmış ve yalnızca o sahada eserler üretmişlerdir. Bazı sanatçılar da birçok farklı alanda eserler vermiş olmalarına rağmen, her bir dalda isimlerinden söz ettirmeyi başarmışlardır.

İslamiyet öncesi dönemde şamanlar kabilelerinde tanrılar, ruhlar ve insanlar arasında bağlantı kuran kişiler olmuşlardır. Ayrıca çeşitli dinsel törenler düzenleyen bir din adamı, hastalıklara çare bulan bir tıp adamı, verilen kurbanları yer ve gök tanrılarına ulaştıran bir aracı, insanları kötü ruhlardan koruyan bir koruyucu, fal bakıp gelecekte haber veren bir bilici gibi pek çok alanda söz sahibi olmuşlardır. Türklerin İslamiyet'i kabul etmelerinden sonra Anadolu'da XIII.-XIX. yüzyıllar arasında hüküm süren Divan Edebiyatı Müslümanlığın getirdiği inanç, kurallar ve düşüncelerle birlikte oluşmuş bir edebiyattır. Bu dönem daha çok şiir üzerine kurulu olmakla birlikte düzyazı şeklinde verilen eserler de mevcuttur. Hoca Dehhânî ile başlayan divan edebiyatında Mevlâna, Ali Şir Nevâî, Şeyhi, Fuzûlî, Bâkî, Nâbî, Nef'î, Nedim, Şeyh Galip gibi daha sayamadığımız isimleri yüzyılları aşan sanatçılar yetişmiştir. Bu sanatçıların birçoğu sadece şiir ile uğraşmamıştır. Asıl mesleği hekimlik olan Şeyhi, devletin çeşitli kademelerinde görevler yapan Nâbî, Nefî; kadılık ve kazaskerlik yapan Bâkî, müderrislik yapan Nedim bunlardan birkaçını oluşturmaktadır.

Değişen şartlar neticesinde Batı'nın Rönesans ve reform hareketleriyle başlayan, 1789 Fransız İhtilali ile 18. yüzyıl ortalarında gelişmeye başlayan Sanayi Devrimi ile değişen dünya şartları Osmanlı İmparatorluğu'nda da yenileşmeyi zorunlu kılmış ve yenileşme çalışmaları gerilemenin sonucu olarak doğmuştur. Tanzimat dönemi ile başlayan bu yenileşme sürecinde İbrahim Şinasi, Namık Kemal, Ziya Paşa gibi hem devlet adamlığı yapmış hem de özellikle halkı bilinçlendirmek, yenileşme sürecine adapte etmek için eserler ortaya koymuş sanatçılar yetişmiştir. Servet-i Fünûn edebiyatının en önemli şairi kabul edilen Tefvîk Fikret; Türk şiirine birçok yenilik getirmiş, öğretmenlik yapmış, Servet-i Fünûn dergisinin başyazarlığında bulunmuştur. Yine aynı dönemin sanatçılarından olan Cenap Şahabettin, sanatçı kişiliğinin yanında doktorluk, öğretmenlik, müfettişlik yapmıştır. Fecr-i Âti topluluğunun en önemli şairi kabul edilen Ahmet Haşim; öğretmenlik, çeşitli devlet dairelerinde memurluk ve çevirmenlik yapmıştır. Şiir, deneme, gezi yazısı, fıkra gibi edebi türlerde de eserler

vermiştir. Milli edebiyat döneminin önemli sanatçılarından olan Halide Edip Adıvar; yazar kimliğinin yanında öğretmen, akademisyen ve siyasetçi kimliği ile dikkat çekmesinin yanı sıra ülkenin işgaline karşı halkı bilinçlendirmek için İstanbul'da yaptığı konuşmalarla tanınan bir hatiptir. Ayrıca onbaşı rütbesiyle Kurtuluş Savaşı'na katılarak hasta bakıcılığı yapmıştır. Yine Milli edebiyat dönemi sanatçılarından olan, Türk Edebiyatının “olay öyküsü” türündeki en önemli isimlerinden Reşat Nuri Güntekin; Anadolu'nun çeşitli yerlerinde öğretmenlik ve müfettişlik görevlerinde bulunmuş; öykü, roman, tiyatro, gezi yazısı ve çeviri türlerinde eserler vermiştir. Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatı yazarlarımızdan Ahmet Hamdi Tanpınar; şiir, roman, öykü, deneme, araştırma-inceleme gibi türlerde eserler veren, edebiyat profesörlüğüne kadar yükselen ve milletvekilliği yapan sanatçımızdır. Bedri Rahmi Eyüboğlu ise güzel sanatların çeşitli kollarıyla uğraşmış olan ressam, şair ve yazardır. Mavi akımını başlatan, şair, roman ve deneme yazarı, düşünür, gazeteci, senarist ve eleştirmen olan Attilâ İlhan da yine edebiyatımızda çok yönlü özellikleriyle bilinen, çeşitli alanlarda boy gösteren sanatçılarımızdan biridir.

Türk kültürü, tarihi ve diline dair çalışmalarıyla tanınan, özellikle 2004-2008 yılları arasında dolaştığı altı ülkede yüz binlerce kilometre yol kat ederek 65 ayrı alanda saha çalışması yapan, yüzlerce yıllık geçmişe sahip Türklerin izlerini taşlarda süren, ömrünü çalışmaya, araştırma-incelemeye, bilinmeyeni bulmaya adanmış Servet Somuncuoğlu da fotoğraf sanatçılığı, senaristlik, araştırmacı-gazetecilik, yazarlık, şairlik, belgesel yapımcılığı gibi pek çok alanda çalışmalar yapan çok yönlü sanatçılarımızdan biridir.

MATERYAL VE YÖNTEM

Hazırlanan bu tez bir biyografi çalışması olduğu için öncelikle Servet Somuncuoğlu hakkında yazılı ve görsel olarak hazırlanan bilgilere ulaşıldı. Ulaşılan bilgilerin doğruluğunu da teyit etmek amacıyla Somuncuoğlu'nun İstanbul'da yaşayan eşi Nevin Somuncuoğlu, yakın dostu Yusuf Yılmaz Araç, TRT'den çalışma arkadaşları Ahmet Akçakaya ve Yasin Cemal Galata ile görüşüldü. Yusuf Yılmaz Araç ile Somuncuoğlu'nun dostlukları Arifiye Öğretmen Okulunda başlar. Sağlam temeller üzerine kurulan bu dostluk, üniversite yıllarında farklı şehirlere gitseler de devam eder. İki dost birbirlerine sürekli mektup yazar. Bu belgeleri de "Ekler" bölümünde gösterildi. Sonrasında baba evi olan Bursa-Karacabey'de Servet Somuncuoğlu'nun adına okutulan mevlit törenine katıldı. Bu mevlit töreni sayesinde onu seven, Türkiye'nin çeşitli yörelerinden gelen pek çok insanla yüz yüze tanışma fırsatı yakalandı. Buradaki izlenimleri de tezin sonundaki "Ekler" bölümündeki "fotoğraflarından seçkiler" kısmında yer verildi. Ablası Gülcan Somuncuoğlu ile de Giresun-Eynesil'deki evlerinde mülakat gerçekleştirildi. Ablası aracılığıyla ilkökul öğretmeni Kenan Gümüş'e ulaşıldı ve o da Somuncuoğlu ile ilgili anılarını elektronik posta yoluyla ulaştırdı. Böylece Somuncuoğlu'nun hayatına dair bilgilere birinci ağızdan ulaşıldı.

Hayatına dair bilgileri toplarken diğer yandan Servet Somuncuoğlu'nun ortaya koyduğu tüm eserleri de bir araya getirmeye çalışıldı. Çalışmada kullanılan eserler de şunlar olmuştur: Adanmış Bir Ömür "Çetin Berkmen'in Anıları" (2005), Orhun Anıtları Set 1 "Büyük Poster Seti - 10 Poster" (2007), Orhun Anıtları Set 2 "Küçük Poster Seti - 20 Poster" (2007), Kâinat'ın Gözleri (2010), Sibirya'dan Anadolu'ya Taştaki Türkler (2010), Saymalı Taş - Gökyüzü Atları (2011), Damgaların Göçü – Kurgan / Ankara Gündül Kaya Resimleri (2012), Gallemit (2015), Göç Yorgunu: Servet Somuncuoğlu Şiirleri (2017), Don Kazakları (2018). Tezde geçen alıntılar ve sayfa numaraları kitapların bu baskılarına aittir.

Tez üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde gerek yüz yüze gerekse elektronik posta yoluyla ulaşılan bilgiler ile yukarıda anlatılan materyallerden ve Kaynakça'da gösterilen eserlerden yararlanarak Servet Somuncuoğlu'nun hayatı ve yaptığı işler ortaya koymaya çalışıldı. İkinci bölümde eserleri genel olarak değerlendirmeye çalışıldı. Bu eserleriyle ilgili çeşitli gazete ve dergilerde çıkan

yazılara da çalışmada yer verip “Kaynakça” kısmında gösterildi. Yine bu bölümde ölümünden sonra yayımlanan şiir kitabı ”Göç Yorgunu” adlı eserini dil, üslup, vezin ve kafiyeye, tema alt başlıklarında incelenmeye çalışıldı. Üçüncü bölümde ise “Gallemit” adlı romanı İsmail Çetişli’nin Metin Tahlillerine Giriş/2 Hikâye-Roman-Tiyatro (2004) adlı eserinden istifade ederek “isim – içerik ilişkisi, tema, olay örgüsü, zaman, mekân, şahıs kadrosu, bakış açısı ve anlatıcı” alt başlıkları adı altında tahlili yapılmaya çalışıldı. Tezin sonunda yer alan “Ekler” kısmında ise Somuncuoğlu’nun ölümünden sonra yayımlanan “Taşların Hakanı - Servet Somuncuoğlu Armağan Kitabı (2016)” adlı eserden yapılan alıntılarla, onun ardından yakın çevresi tarafından söylenen sözler ile Yusuf Yılmaz Araç ile olan mektuplaşmalarından oluşan belgeler ve fotoğraflarından seçkiler kısmı ile onun daha iyi anlaşılıp tanınması için yapılan çalışma bitirildi.

BİRİNCİ BÖLÜM

SERVET SOMUNCUOĞLU'NUN HAYATI VE ÇALIŞMALARI

1. 1. ÇOCUKLUĞU

Servet Somuncuoğlu, 14 Mayıs 1964'te babası Ali Somuncuoğlu'nun öğretmenlik göreviyle gelip yerleştiği Bursa'nın Karacabey ilçesinin İsmetpaşa köyünde doğar. Annesi Selanik mübadillerinden Şaban Çavuş'un kızı Ayfer Hanım'dır. Gülcan, Fatma ve Zafer Somuncuoğlu kardeşlerin ikincisi olarak dünyaya gelir. Somuncuoğlu ailesi, aslen Giresun Eynesilidir. Bağları çok güçlü olan bir ailede yetişir. "Efendi Baba" diye hitap ettikleri dedeleri Eynesil eski belediye başkanlarından Mehmet Somuncuoğlu zaman zaman torunlarını ziyarete İsmetpaşa köyüne gelir. Aynı şekilde Somuncuoğlu ailesi de memleketleri olan Giresun Eynesil'e gider.

Servet Somuncuoğlu'nun çocukluğu ile ilgili görüşlerine başvuru olan ablası Gülcan Somuncuoğlu onun küçük yaşlarına dair bilgileri verirken; araştırmacı ve meraklı kişiliğine dikkat çeker. Gülcan Somuncuoğlu¹ kardeşini şöyle anlatır:

"Servet; sürekli araştıran, sorgulayan, merak eden, merak ettiklerinin peşinde koşan ve merak ettiklerine ulaşan bir yapıdaydı. Araştırmacılığı, merakı çocukluğundan gelmektedir. Sürekli yeni bilgilere ulaşmanın peşindeydi. Okumayı çok severdi. İlkokulda en sevdiği dersi Türkçe idi. Ayrıca çok da çalışkan bir öğrenciydi."

Gülcan Somuncuoğlu, kardeşinin köy işlerinden hoşlanmasa da bu işleri yapmayı ihmal etmediğini, bağ, bahçe işlerinde elinden gelen işleri yapmaktan kaçınmadığını belirtir. Kardeşinin hayvanlara aşırı derecede düşkün oluşuyla ilgili şu olayı anlatmıştır:

"Komşumuz Fuat Amca kendisine bir kuzu hediye eder. Çavuş adını verdiği bu kuzuya daha sonra bir başka komşumuz olan Hacı İsmail Dede'nin hediye kuzusu da eşlik eder. Bunun neticesinde, Servet ve ben, kurbanlık bakmaya

¹ Servet Somuncuoğlu'nun ablası Gülcan Somuncuoğlu ile yapılan görüşme. Bu görüşme 12.07.2016 tarihinde Servet Somuncuoğlu'nun memleketi olan Giresun-Eynesil'deki evlerinde gerçekleştirilmiştir.

başlamıştık. Yaz tatillerinde çobanlık yapıyorduk. Kitap okumayı çok sevdiği için kurbanlıkları otlatmaya giderken yanında kitaplarını da hiç eksik etmez, bir yandan kitaplarını okurken bir yandan da koyunları otlatırdı. Yani sevdiği iki iş bir aradaydı. Yine hayvanları otlatmaya gittiği günlerin birinde, yanında getirdiği kitapları, hayvan otlattığı arazideki bir hendeğe saklar. Bu durumdan habersiz olan bir komşumuz, hendekteki zararlı otları yakınca Servet'in sakladığı kitaplar da yanar. Bu durumu bana anlattığında ne kadar teselli etmeye çalıştıysam da en sevdiği varlıkları olan kitaplarının yanması onu derinden yaralamıştı.”

Gülcan Hanım'a göre Servet'in çocuklukta bir diğer tutkusu da bisikletidir. Babası Ali Bey, oğluna ikinci sınıfın yaz tatilinde hediye olarak bir bisiklet alır, bu bisiklet onu çok mutlu eder. Bisikleti, Servet'in okuma zevkine ayrı bir heyecan katmıştır. Okuma tutkusunu ablası Gülcan Somuncuoğlu'nun şu sözlerinden anlıyoruz:

“Araştırmacı, meraklı, gezgin bir kişiliğe sahip olan bir çocuk için bu bisikletten daha güzel bir hediye olamazdı. Her boş vaktinde bisikletine atlayıp gücünün yettiği neresi varsa oraya giderdi. Sürekli komşu köyümüzdeki dereye gidip oralarda kitap okur, babamdan bu yüzden çok azar işitirdi. Çünkü karşı köy uzaktaydı. Servet, kitap okumaya dalar, saatin nasıl geçtiğinin farkına varmaz ve bu yüzden de bizleri merakta koyardı.”

1. 2. İLKOKUL YILLARI

Servet Somuncuoğlu'nun çocukluğu ile ilgili detaylı bilgiler veren ilkokul öğretmeni Kenan Gümüş² de onu şöyle anlatmaktadır:

“Onu beş yaşında, cıvıl cıvıl, gözlerinden ışık saçan bir çocukken tanıdım. Rahmetle ve saygıyla andığım babası Ali Somuncuoğlu, görev yaptığım okulun müdürüydü. Zaman zaman evlerine yemeğe çağırırlardı. Sağ olsun eşi saygıdeğer Ayfer Yenge de adeta bir anne, bir abla şefkatiyle karşılar, bizi

² İlkokul öğretmeni Kenan Gümüş ile Servet Somuncuoğlu'nun ablası Gülcan Somuncuoğlu aracılığıyla tanışılmış, kendisi bilgileri elektronik posta üzerinden göndermiştir.

yedirir içirir, doyururdu. Durum böyle olunca Servet’le daha içli dışlı olduk. Servet de beni ailenin bir bireyi olarak algıladı. O yıllarda köye elektrik yeni gelmişti (1969). Köy halkından Ayten Abla (Kara Ayten) küçük bir sinema makinesiyle köy kahvesinde film oynatırdı. Ben de babasından izin alarak Servet’i sinemaya götürdüm. Servet, sinema filmini çok severdi. Sinemanın, genellikle cumartesi ve pazar günleri gösterimi olurdu. Bu da elektriğin köye getirdiği olanaklardan birisiydi. Akşamları evimden ayrılıp köy kahvesine giderken yolum Servetlerin evinin önünden geçirdi. Bakardım ki Servet beni bekliyor. Sinemayı çok sevmiş olmalı ki; ‘Öğretmenim nereye gidiyorsun?’ derdi. ‘Sinemaya gidiyorsan beni de götürür müsün?’ diye seslenirdi. Tabii ben de onu kırmadan, ‘Haydi bakalım. Annenden, babandan izin al da gidelim.’ dediğimde sevinir, dünyalar onun olurdu. Film sonunda sorular sorar, konusunu, ana fikrini anlamaya çalışırdı. Ben de anlayacağı şekilde anlatmaya çalışırdım. Belki de Servet’in hayal dünyasının başlangıcında bu filmlerin önemli katkısı var diye düşünüyorum.”

Servet Somuncuoğlu, İsmetpaşa köyünde ilkokul eğitimini alır. İlkokul öğretmeni Kenan Gümüş’ün onun üzerinde çok etkisi ve emeği olmuştur. “Benden sonra bu okulda sen öğretmen olacaksın. Bu köyün çocukları senin öğrencilerin olacak.” diye tekrarlaması etkisini gösterir ve küçük Servet daha çocuk yaşlarda öğretmenin sözlerinden etkilenecek öğretmen olmayı kafasına koyar. İlköğrenimi ile ilgili detaylı bilgileri ilkokul öğretmeni Kenan Gümüş şöyle anlatmaktadır:

“Servet’in okula başlama çağı geldi çattı. Ben de o yıl birinci sınıfı okutacaktım. Okula kaydı yapıldı (Akhisar-İsmetpaşa İlkokulu) ve Servet öğrencim oldu. Öğretmen arkadaşlarla okulda bir kütüphane kurmayı kararlaştırdık. Bu kararımızı iki köyün muhtarları ve halkıyla paylaştık. Sağ olsunlar maddi ve manevi desteklerini esirgemediler. Kitap toplama ve kitap alma kampanyası başlattık. Bazı kurumlardan kampanyamıza katkı sunanlar oldu. Sonuçta öğrencilerimizin seviyelerine uygun öykü kitapları, romanlar, ansiklopediler aldık. Öğrencilerimizi kitap okumaya teşvik ettik. Dersler sona erdikten sonra isteyenler bir saat okuma etkinliği yaptı. Kitaplığımızın yönetimini de öğrencilerimize verdik. İstedik ki onların da sorumluluk duyguları gelişsin. Servet de bu süreç içerisinde Kitaplık Kolunda görev aldı.

Kitapları çok sevdi, onlarla arkadaş oldu. Daha sonraki sınıflarda kitap okuma tutkusu Servet'in yaşamının ayrılmaz bir parçası oldu. Yaz tatillerinde de kitap okumasını sürdürdü. Kitap okuma alışkanlığını üst seviyeye çıkaran Servet, derslerde de en başarılı öğrencilerimden birisi oldu. İlkokuldan sonra Arifiye Öğretmen Okulunu kazandı ve orayı da başarıyla bitirdi.”

1. 3. ORTAOKUL VE LİSE YILLARI

Servet Somuncuoğlu yaz tatillerinde de boş durmaz. Lisede okuduğu dönemlerde, bir yaz tatilinde domates fabrikasında çalışır. Başka bir yaz döneminde ise Bursa'da eski garajlar bölgesinde dayısının müdürlük yaptığı bir otelde çalışmaya başlar. Dayısı onu çamaşırhanede çalıştırır ancak o çamaşırhanede çalışmaktan hiç memnun değildir. Bu iş ona ağır gelir, sürekli şikâyet eder. İki yaz tatili döneminde mecburen çalıştığı çamaşırhaneden dayısına teşekkür ederek ayrılır. Teşekkürünün sebebi ise dayısı sayesinde zorluklara katlanabilmeyi öğrenmesidir. Bu iş ona ilerideki hayatı için güzel bir ders olur.

İlkokulu bitirdikten sonra girdiği sınavda başarı göstererek Sakarya Arifiye Öğretmen Okulunu kazanır. Ortaokul ve lise eğitimini burada tamamlar. Servet Somuncuoğlu için Arifiye Öğretmen Okulu evden uzakta yatılı bir hayatın ve bu hayat içinde ebedi bir dostluğun da başlangıcı olur. Servet Somuncuoğlu, can dostu Yusuf Yılmaz Araç'la tanışır ve tanıştıkları günden itibaren birbirlerinin destekçisi olurlar. Ortaokul ve lise hayatında da meraklı, ilgili, araştırmacı yapısını sürdüren Servet Somuncuoğlu'nun Arifiye Öğretmen Okulundaki günleri pek kolay geçmez. Küçük yaşlarında memleketin yükü omuzlarına biner. O günlerin ideolojik kamplaşma ve çatışmalarını bütün şiddeti ve sıcaklığıyla yaşarlar. Sol görüşlü öğrencilerin eziyetlerine, sopalı saldırılarına maruz kalırlar. Kavgalar ederler. Servet Somuncuoğlu ve arkadaşları hiç kimseden çekinmeden daima düşüncelerinin arkasında dururlar.

“Türk Tarihine adını yazdıran bu canlı ve hayat dolu adamla kırk seneye yakın dostluk ettim. Sanki birkaç ömür gibi. Altı sene yatılı okuyacağımız Arifiye Öğretmen Lisesinde başlayan arkadaşlığımız son nefese kadar devam etti. Yıllar boyu uzun sohbetler, sayısız seyahatler, hemen her gün nice hatıralar...

Bin dokuz yüz yetmiş beş yılında, henüz on bir yaşında idik. Devremiz beş şubeden mürettepti. Koridorlarda, yemekhane kuyruklarında karşılaştıkça selamlaşır, birbirimize saygılı davranırdık. Zekâsı, güleç çehresi ile dikkat çekerdi. Daha sonra kendine güveni, bilgisi, atılganlığı ile temayüz edecekti. Onların sınıfı o günlerin milliyetçilik cereyanı ile tamamen ülkücü idi. Etüt ağabeylerinin etrafında toplaşır, birlik ve beraberlik içerisinde faaliyetlerde bulunurlardı. Milli şuur bakımından sağlam temel almışlardır. Lise döneminde kendi çapımızda verdiğimiz mücadele bizi birbirimize kaynaştırdı. Sonraki hayatımızın değişmeyecek ana hatları sabitlendi. O daima renkli ve sıra dışı idi. İdealizmin safiyeti yanında ilk gençliğin haylazlıklarını da yaşadık. Kavgalar ettik, karakollara düştük. Sigara içtik, erik aşırıldık, göle girdik, disiplin cezaları aldık. Harçlıklarımızı paylaştık, dertlerimizi söyleştik...” (Araç, TH, s. 377-378)

Yusuf Yılmaz Araç’ın kaleme aldığı “Elma Bahçesi” isimli hatıra-hikâye tarzı kitapta da Servet Somuncuoğlu ile öğrencilik ve sonrasında yaşadıkları müşterek anılara yer verilir. Kitabın kapağında Somuncuoğlu’nun 1975 yılında Arifiye Öğretmen Okulu ortaokul birinci sınıfta iken Atatürk büstü önünde çektiği fotoğrafı yer almaktadır.

1. 4. ÜNİVERSİTE YILLARI

1975 yılında başlamış olduğu Sakarya Arifiye Öğretmen Okulundan 1981 yılında mezun olur. Lise eğitimini başarıyla tamamladıktan sonra bir arkadaşıyla İzmir’de üniversite imtihanına girerler. 1981 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü kazanır. Tek başına Erzurum’a kayıt olmaya gider ancak yaşı on sekizden küçük olduğu için kayıt olamadan geri döner. Babasının noter onaylı imzası ile tekrar kayda gider. Artık üniversite hayatı başlar. Fakat Erzurum’a alışamaz. Çünkü kış mevsimini hiç sevmemiştir. Erzurum hep soğuktur, bu yüzden çok zorluk çeker. Üniversitedeki eğitim hayatı boyunca hep yatılı kalır. Yurttan memnundur lakin yemeklerden bazen şikâyetçidir. Çünkü yemek seçer ve her yemeği yemez. Tertipli ve başarılı öğrencilik

hayatını üniversite eğitiminde de sürdürür. Derslerine çok çalışır ve çalışmadan hiçbir şeyin başılamayacağını söyler.³ Altın hiç dersi kalmadan sınıflarını geçer, notları hep yüksektir ve bölümünü severek okur. 1981 yılında başladığı üniversite hayatı boyunca yakın arkadaşı Yusuf Yılmaz Araç ile mektup aracılığıyla sürekli iletişim halindedirler. Servet Somuncuoğlu üniversite, yurt, çevresi ve Erzurum ile ilgili gözlemlerini mektupları yoluyla “Baba Araç, Koca Araç”⁴ diye hitap ettiği arkadaşına aktarır. Servet Somuncuoğlu ile Yusuf Yılmaz Araç’ın dostluk bağları öylesine güçlüdür ki sürekli irtibat halindedirler ve hep birbirlerine destek olurlar. Servet Somuncuoğlu’nun üniversite tercihlerinde Yusuf Yılmaz Araç’a yardımcı olması yakın dost olduklarının bir göstergesidir.⁵

Ancak üniversiteyi bitireceği son sene yoklamadaki bir sıkıntı yüzünden hocalarından Gönül Ayan, Servet Somuncuoğlu ve on dört arkadaşını dersinden bırakır. Bu yüzden okulu son sene yarım dönem uzar. Mezuniyetin uzadığı o yarım dönemde İstanbul’da bir dershanede çalışır. Dershanede çalışmayı çok sever ve bundan sonra hep dershanede çalışmak istediğini ailesine söyler. Babası bu fikre kızar ve okulun bitmesiyle birlikte mutlaka yeterliliğe girmesini tembihler. O da babasının sözünü dinleyerek yeterliliğe girer ve öğretmenliği hak eder.

Erzurum’da üniversiteyi okurken kısa süreli tatillerde her fırsatta memleketi olan Giresun’un Eynesil ilçesine, akrabalarının yanına gider. Zaten Karadeniz bölgesini, Giresun’u çok sevmektedir.

Öğretmen bir babanın oğlu olması sebebiyle küçük yaşlarda okumaya çok meraklıdır. Eline geçen her şeyi okumaya çalışır. Daha ilkökul yıllarında anneannesine gittiği bir yaz tatilinde dayısının kütüphanesinde yer alan Hüseyin Nihal Atsız’ın Bozkurtların Ölümü ve Bozkurtlar Diriliyor adlı kitaplarının etkisiyle okuma konusunda daha da bilinçli olur. Bunun neticesinde Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni olmak istemesinde özellikle bu kitapların etkili olduğunu belirtir:

“Birçok şeyin, çocukluğunuzda herhalde tohumları atılıyor. Okumayı çok seviyordum. Eskiden yaz tatili, anneanneye ya da babaanneye gitmekti. Bir yaz tatilinde anneanneye gittim. Dayımın kütüphanesinde Hüseyin Nihal Atsız’ın

³ Bk. Ek-2: Servet Somuncuoğlu’nun 27.02.1981’de Yusuf Yılmaz Araç’a yazdığı mektup, s.1.

⁴ Bk. Ek-6: Servet Somuncuoğlu’nun 09.12.1981’de Yusuf Yılmaz Araç’a yazdığı mektup, s.1.

⁵ Bk. Ek-13: Servet Somuncuoğlu’nun 31.03.1982’de Yusuf Yılmaz Araç’a yazdığı mektup, s.2.

Bozkurtların Ölümü kitabını okudum. Oradan bir sevgi geldi. Arkasından da bilinçli olarak Türk Dili-Edebiyatı seçtim. Üzerine de Siyasal Bilgiler okudum. Böyle başlamış oldu diyebiliriz...” (Cevizoğlu, 31 Aralık 2012:10)

Erzurum Atatürk Üniversitesi mezun olduğu tek üniversite değildir. TRT’de çalışırken üniversite imtihanına tekrar girer ve bu defa İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi bölümünü kazanır. Siyasal Bilgileri kazanmasında efendibaba dediği dedesinin: “Senin siyasal bilgiler okumanı çok isterdim.” sözü etkili olur. Dede torun birbirlerine çok düşkündür. Öğretmen olup Eynesil’e gelince dedesi ona takımlık kumaş beğenip bir takım elbise diktirir. Gri renkte olan takım elbise çok şıktır ve bugün hala dolabında durmakta olan bu takım elbisesini yıllarca çok severek giyer.

1. 5. ÖĞRETMENLİK YILLARI

Yeterlilik sonucunda ilk görev yeri olan Çorum’un Ortaköy ilçesine tayini çıkar. Eşyalarını hazırlar ve Ortaköy’de tek gözlü bir eve taşınır. Burası çok sessiz, sakin bir yerdir. Orada da sürekli kitap okur. Öğrencileri ona “çok kitap okuyan öğretmen” diye lakap takarlar.

Bir buçuk yıl öğretmenlik yaptıktan sonra ara tatil döneminde Çorum dönüşünde Ankara’daki arkadaşı Fazıl Çetiner’e uğrar. Ondan TRT’nin sınav açtığını, prodüktör, kameraman vs. alacağını öğrenir. Müracaat eder. Ankara’da katıldığı sınavları kazanır. Bir zamanlar hayallerini süsleyen TRT artık onun için bir hakikat olur. Prodüktörlük için TRT’nin açtığı kursa gitmesi gerekmektedir, fakat hem öğrencilerine olan bağlılığı sebebiyle onları ara dönemde yüzüstü bırakmak istememesi hem de maddi sebeplerden dolayı öğretmenlikten hemen ayrılamaz. Yarı dönem tatilinde hem kursa devam eder hem de öğretmenlik yapar. Böylece iki işi birlikte götürür.

Yıllar sonra ablası Gülcan Hanım ve yeğenleri ile öğretmenlik mesleğini icra ettiği ilk ve tek yer olan Çorum Ortaköy’ü ziyarete giderler. Orada bir akşam kalırlar. Ne tesadüftür ki misafir oldukları ev, öğretmenlik yaptığı yıllardaki ev sahibinin oğlunun evidir. Ev sahibinin oğlu Servet Somuncuoğlu’ndan öyle etkilenir ki kendisi

de öğretmen olur ve Ortaköy Lisesi müdürlüğü görevini yürütür. Yine öğrencilerinden Hayriye Hanım, Servet Somuncuoğlu'nun çok okumasından etkilenmesi sebebiyle edebiyat öğretmeni olur. Çok kısa süre öğretmenlik yapmasına rağmen pek çok öğrencisi üzerinde olumlu etkiler yapar, onlara örnek bir model olur.

1. 6. TRT'DEKİ İLK YILLARI

Üniversite bittikten sonra İsmetpaşa'ya gelir. Bülent Özveren'in sunduğu "Ben Bilirim" yarışmasının sıkı takipçisidir. Yarışmaya bir mektup yazar ve mektubu kabul edilip yarışmaya davet edilir. Tam da o zamanlar öğretmenlik yeterlilik sınavları vardır. Hem yeterlilik sınavı hem de yarışma için ablası Gülcan Somuncuoğlu ile İstanbul'a giderler. Aynı günün sabahında yeterlilik sınavlarına girdikten sonra yarışma mülakatı için TRT'nin Ulus'taki binasına giderler. Bülent Özveren, Mehpere Çelik, Bengül Erdamar; Servet Somuncuoğlu ile mülakat yaparlar. Kasım ayında, soğuk bir havada gittikleri TRT ile ilgili izlenimlerini ve hayranlığını ablası Gülcan Somuncuoğlu'na şu sözleriyle aktarır: "Ablacığım dışarı buz gibi ama toplantı salonu sıcacık. Her yer halı döşeli, çok güzel bir çalışma ortamı. İnsan burada on iki değil yirmi dört saat çalışır."

"Ben Bilirim" yarışmasının mülakatını geçer, ancak köyde tek telefon bulunmaktadır. O telefonda kimi zaman çalışmakta kimi zaman da çalışmamaktadır. Telefonun çalışmadığı bir zamanda yarışma için aranır fakat kendisine ulaşılamayınca yarışmaya katılamaz.

Kırk günlük kurstan sonra yardımcı prodüktör olarak İstanbul Radyosu'nda göreve başlatılır. Kendisi de bir öğretmen olan babası Ali Somuncuoğlu'nun: "Öğretmen oldun madem, öğretmenliğini yap." diyerek TRT'ye geçmesine karşı çıkmasına rağmen o hayallerini süsleyen işi tercih eder. İstanbul Fındıkzade'de zemin katta eşyalı küçük bir daire tutar. Ablası Gülcan Hanım ve küçük kız kardeşi Fatma Hanım, yanında kısa bir süre kalıp evin işlerini düzene koyarlar. 1989 yılında TRT'de göreve başlayan Servet Somuncuoğlu'nun içerisinde ses kayıt cihazı ile mikrofonu olan bordo renkli bir çantası vardır. Çantasıyla önceden belirlediği yerlere program yapmaya gider. TRT'de yaptığı işten çok memnundur. Karadeniz'i özlediği zaman da geçici görevle TRT'nin Trabzon'daki bölge müdürlüğüne gider.

1.7. EVLİLİĞİ

TRT'den çalışma arkadaşı olan Bünyamin Aksungur, Servet Somuncuoğlu ile eşi Nevin Hanım'ın tanışmalarına vesile olur. Tanıştıklarında Nevin Hanım yirmi bir, Servet Somuncuoğlu ise yirmi dört yaşındadır. Nevin Hanım tanıştıkları sırada öğrencidir. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih bölümünde okumaktadır. Aileler tanışır ve bu hayırlı iş olumlu sonuçlanır. Nevin Hanım'ın okulu bitince nişanlanırlar. Bu arada Servet Somuncuoğlu, Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne devam etmektedir. Vatani görevini bitirdikten sonra Nevin Hanım ile evlenir:

“29 Haziran 1991'de Servet'in köyü olan İsmetpaşa Köyü'ndeki düğünle evlendik. Düğünümüzün özellikle köyde olmasını istemişti. Köyünü, insanların çok seviyor, geleneklere önem veriyor, gelenekleri yaşatmak istiyordu. 1992'de oğlumuz Sencer Burak dünyaya geldi.” (Somuncuoğlu, TH, s.416)

Servet Somuncuoğlu oğlu Burak Sencer'e “paşam” diye hitap eder. Oğlu ile çok iyi iki arkadaş gibidir. Birbirlerine çok düşkündürler. Sürekli oğlu ile vakit geçirmeye çalışır. Özellikle saha çalışmalarında onu da yanında götürür, birlikte fotoğraf çekimleri gerçekleştirip incelemelerde bulunurlar. Bu saha çalışmaları sayesinde yeni yerler keşfedip yeni insanlar tanıma imkânı bulurlar. Bu yeni topluluklarda uzun soluklu sohbetler gerçekleştirirler. Oğlu Burak Sencer'in düşüncelerine önem verir, fikir alışverişlerinde bulunurlar:

“Ben babasına çok düşkün bir çocuktum. Küçük yaştan itibaren babamla çok zaman geçirdim, çok şey paylaştım ve bundan çok zevk aldım. Babamla vakit geçirmek benim için hiçbir zaman sıkıcı olmadı. Uzun sohbetlerin yapıldığı dost meclislerine beni de götürürdü mutlaka. Elinden geldiğince götürmeye çalışırdı. Orada sohbeta, olaya dâhil ederdi ve sonrasında mutlaka fikir sorardı. Beraber konuşur, değerlendirirdik. Şimdi onu kaybettik, o anları yaşadığım için kendimi gerçekten çok şanslı sayıyorum. Beraber geçirdiğimiz her an benim için değerliydi ve hepsinden mutlaka bir şeyler öğrendim. Bugün bana babamdan ne kaldıysa hepsi güzel hatıralar. Bu hatıraların ne kadar kıymetini bilsem de yaşanamayan hatıralar her düşündüğümde içimde bir burukluk yaratıyor.” (Somuncuoğlu, TH, s.411)

1. 8. ASKERLİK DÖNEMİ

1990 yılında Bilecik'e kısa dönem olarak askere gider. Askerliği, resmiyeti, emri sevmez. Bir yere bağlı olmak, kurullarla yaşamak Servet Somuncuoğlu'na göre değildir. Bu yüzden askerlik onun için zordur. Ancak askerliği süresince düşünme, okuma, gözlem yapma fırsatı bulur, sonraki zamanlarda kitaplaştırarak okuyucuya sunduğu ve Gallemit adını verdiği kitabında askerliği sırasında yapmış olduğu gözlemlere yer verir. Kitabında anlattığı asker arkadaşı Muzaffer Sarısülük, onun üzerinde derin izler bırakır.

1. 9. ÇEVRESİYLE İLİŞKİLERİ

İstanbul'da yaşamalarına rağmen her fırsatta ailesiyle birlikte Bursa'ya köyüne, memleketi Eynesil'e gider. Ailesiyle birlikte olmaktan, onlarla zaman geçirmekten büyük keyif alır. Özellikle dini bayramlarda Bursa'da köyünde, ailesinin yanında olmaya özen gösterir. Köyünü, köylüsünü çok sever. Gerek İsmetpaşa olsun gerek Eynesil olsun ailesinin, sevdiklerinin yanında olmayı çok ister. Onlarla zaman geçirmeye özen gösterir. İnsanlarla iç içe olmayı, sohbeti, hayatı paylaşmayı çok sever. Ablası Gülcan Somuncuoğlu'nun aktarımı ile babası Ali Somuncuoğlu: "Minder göndereyim, kahvenin sandalyeleri eskidi." sözü ile Somuncuoğlu'na sitemde bulunur. Onun sohbetlerini etrafındaki insanlar hayranlıkla dinler. Köylüsü onu çok sever. Komşuları çocuklarına niçin geç kaldıklarını sorduklarında, "Servet Abi geldi, zaman nasıl geçti anlamadık." cevabını alırlar. Herkesle iletişimi çok iyidir, herkese mümkün olduğunca yardım etmeye, yol göstermeye çalışır. Etrafında çok sevilen, sayılan ve görüşlerine önem verilen bir şahsiyettir.

1.10. VEFATI

Servet Somuncuoğlu, mübarek Ramazan'ın bitmesine iki gün kala 6 Ağustos 2013 tarihinde sabaha karşı saat 03.00 sıralarında İstanbul'daki evinde geçirdiği kalp krizi sonucu vefat eder. 7 Ağustos 2013 tarihinde arife günü naaşı Bursa Karacabey

ilçesindeki aile kabristanlığında toprağa verilir. Cenaze merasimine her kesimden binlerce insan katılır. Bilhassa milliyetçi camianın önde gelen bütün simaları bu büyük kahramanın son yolculuğunda yanında olurlar. Karacabey tarihinde böyle kalabalık katılımlı cenaze olmadığı ifade edilir. Ölümünden sonra iki amcaoğlu, dünyaya gelen evlatlarına Servet adını vererek hem onun aziz hatırasını yaşatmaya çalışırlar hem de ona olan sevgi ve saygılarını gösterirler.

Dursun Şahin; Servet Somuncuoğlu'nun ardından kaleme aldığı yazısında onun için “yüreği güzel insan” ifadesini kullanır:

“Yüreği güzel insan, ifadesi onun kadar kime yakışabilir ki? ‘Vefa’ denildiğinde çoğu insan, bozasıyla, şirasıyla İstanbul’un Vefa semtini aklına getirir. ‘Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır.’ özdeyişindeki ikazın farkında olan Servet Somuncuoğlu, vefanın gerçek manasını beyinlere nakşetmesini bilenlerdendi. Her konuşmasına Turan Yazgan, Nihal Atsız gibi ömrünü Türk tarihinin, Türk kültürünün varlığına adanmış değerleri anarak başlar; sadece anmakla kalmaz, bu değerlerin yaptıklarına değinerek, dinleyenlerde bir kıpırdanma olsun isterdi. Bu anlayışın bir miras olduğu düşüncesiyle, nerede bir konferans, sunum vb. varsa, orada sözün mutlaka Turan Yazgan, Nihal Atsız, Erol Güngör, Dündar Taşer ve Servet Somuncuoğlu gibi yüreğini Türkoloji’ye adanmışlara getirilmesi şarttır. 6 Ağustos 2013’ten beri ‘kuru soğan’, boğazımda bir düğüm. Servet ağabeyimizle yapılan bir röportajda sunucu kendisine bunca yorucu tempoya nasıl dayanabildiğini sorduğunda kendisinin hararetle ‘kuru soğan’ın faydalarını sıralayışı hep gözlerimin önünde... ‘Gece uyumadım, gündüz oturmam’ diyen Kağan’ın izindeydi Servet Somuncuoğlu. Karlı dağların zirvelerinde sabahın köründen gün batımına kadar süren çalışmalar... Aradığını buluncaya dek sabırsızca bekleyişler... Yarınların gençliğine örneklik edecek duruşu ve kararlılığıyla kendisini tanımak ve tanıtmak boynumuzda bir borç. Servet ağabeyimizin sözlerinden bir demetle nihayete varalım. ‘Bizi Altay Dağlarından bugünlere anamızın ak sütü Türkçe getirmiştir, çünkü kültür o Türkçe ile bin yıllar ötesinden bugüne aktarılmıştır’ sözleriyle dil bilinci konusundaki titizliğini ifade eden, ‘Dünya döndüğü sürece Türk’ün tarihi, dili ve kültürü, Orhun Çağlayanı gibi sonsuza dek akacaktır.’

vurgusuyla yarınlar emin adımlarla yürümek için güç olan saygıdeğer büyüğümüz, hemşehrim Servet Somuncuoğlu'na özlem, rahmet ve minnetle..." (Şahin, TH, s.173-174)

2015 yılında İsmetpaşa köyündeki kabrinin başına dostlarından İdris Savaş'ın öncülüğünde tuf taşından Kül Tigin Anıtı'na benzer insan boyutunda bir taş dikilmiştir. Ön yüzün üst kısmında daire içinde ay yıldız kazınmıştır. Sağ yüzde Göktürk alfabesiyle yukarıdan aşağıya doğru "Zamanı Tanrı yaşar" ibaresi mevcuttur. Sol yüzde yukarıdan aşağıya günümüz harfleriyle "Türk milleti için gece gündüz çalıştım" cümlesi yazılıdır. Arka yüzde de Kayı ve Çepni boylarının damgaları basılıdır.

1.11. PRODÜKTÖRLÜĞÜ

1988–2004 yılları arasında TRT İstanbul Radyosunda prodüktör olarak çalışır ve "Günle Gelen, Günün İçinden, Müzikli Edebiyat, Yeni Bakışlar, Türkülerle Yaşamak, Aşkın Has Bahçesinde, Tarihte Yolculuk ve Tarihin Büyük İhanetleri programlarını hazırlar. Anadolu'yu Vatan Kılanlar, Tarihimize Şan Verenler, Gönül Dünyamızı Aydınlatanlar" isimleriyle radyofonik senaryolar yazar. Türk tarihine, Türk diline ve folkloruna hizmet eden bu programlar eğitici nitelikler taşımaktadır.

"Unkapanı Plakçılar Çarşısı'nın popüler kültürün merkezi olduğu günlerde, yapımcılara müzik ustalarımızın albümlerini yaptırarak, Türk kültürüne ait değerlerin duyulması, Türk kültürünün paylaşılarak çoğalması yolunda önemli adımlar attı. Hamit Çine ve Parmak Curası, Mehmet Erenler-Efelerin Selamı Var albümleri ilk akla gelenlerdir. En büyük şairlerimizden rahmetli Attila İlhan'ı kendi sesinden şiir albümü çıkartılmasına ikna ederek, Ben Sana Mecburum, Ne Kadınlar Sevdim ve An Gelir albümlerini kültürümüze kazandırır. Türkülerle Türkiye serisinin genel yayın danışmanlığı ve metin yazarlığını yaptı." (Somuncuoğlu, Ağustos 2008:5)

1.12. ARAŞTIRMA-İNCELEME GEZİLERİ

Radyo programlarının yanında belgesel çalışmaları ve kitapları için pek çok araştırma-inceleme seyahatinde bulunur. Gerek iş gereği gerekse maceracı ruhu sebebiyle pek çok yere gider, yeni insanlarla tanışıp dostluklar kurar, incelemelerde bulunur. Yapmış olduğu araştırma-inceleme gezilerinin yer ve tarihleri şu şekildedir:

“1) 2000 Yaz Ayları

İznik Gölü, Manyas Gölü, Uluabat gölü, Bandırma Bereketli (Yeni Kazaklar) Köyü, Bandırma Ergilli Köyü, Manyas Kocagöl (Kazaklar) Köyü Don Kazakları Araştırması

2) 28 Ekim - 03 Kasım 2001

Afyonkarahisar Eber Gölü, Konya Akşehir Gölü, Ilgın Çavuşçu Gölü, Tuzlukçu Akşehir Gölü, Isparta Şarkikaraağaç Gedikli Köyü, Yenişarbademli Gölkaşı Köyü, Kubat Abat Sarayı Kazı Alanı, Beyşehir Gölü, Mada (Kazak) Adası, Barla, Eğirdir Gölü, Burdur Don Kazakları Araştırması

3) 20 Temmuz - 10 Ağustos 2002

Batı Karadeniz: Arifiye, Karasu, Akçakoca, Zonguldak, Yenice, Amasra, Safranbolu, Araç, Kastamonu, Devrekâni, Sinop. Doğu Karadeniz: Samsun'dan Sarp sınır kapısına kadar. Doğu Anadolu: Artvin, Kars, Çıldır, Arpaçay, Erzurum Saha Çalışmaları ve Don Kazakları Araştırma Gezisi.

4) 10 Ağustos - 20 Ağustos 2002

İznik Gölü, Uluabat Gölü, Manyas Gölü Don Kazakları Araştırması

5) 20 Eylül - 23 Eylül 2002

Rusya Stavropol Bölgesi, Levakumska İlçesi, Novakumska Köyü, Kumskaya Dalina Köyü Don Kazakları Araştırması

6) 25 Ekim - 10 Kasım 2002

Beyşehir Gölü, Çavuşçu Gölü, Eğirdir Gölü, Akşehir Gölü Don Kazakları Araştırması

7) 10 Haziran - 15 Haziran 2003

Kalkandere, İkizdere, Ovit Dağı, İspir Çiçek Yolculuğu

8) 01 Mart - 29 Mart 2004

Çankırı, Sungurlu, Eynesil, Sisdagi, Tirebolu, Hıdırnebi Yaylası, Sürmene, İkizdere, Anzer Yaylası, Meşeköy, Şimşirli Köyü, Trabzon, Uzungöl, Of, Maçka, Sümela, Ulukam, Ankara, 2. Ulukam Ziyareti

9) 22 Nisan - 26 Nisan 2004

Çanakkale, Gelibolu, Uluabat Kuş Cenneti, Issız Han

10) 03 Haziran - 14 Haziran 2004

İlk Orta Asya Seyahati Kazakistan Almata Ortalık Müzesi, Essik Kurganı, Altın Elbiseli Adam, Tamgalı Say Kırgızistan Bişkek Tarih Müzesi, Karabalasagun Burana, Issık Göl

11) 25 Haziran - 30 Haziran 2004

Edirne 643. Kırkpınar Güreşleri Fotoğraf Çekimleri

12) 17 Temmuz - 06 Ağustos 2004

Arifiye, Ankara, Sungurlu, Boğazkale, Yazılıkaya, Alacahöyük, Ortaköy, Şapınuva Kazı Alanı, İncesu Kanyonu, Amasya, Tokat, Niksar, Sıldağı, Kayasis, Torul, Şiran, Beşgöller, Rize, İkizdere, Ovit Dağı, Meşeköy, Zorkal Yaylası, Akçaabat Çalköy Çal Mağarası, Hıdırnebi Yaylası, Şebinkarahisar, Sivas, Kayseri, Aksaray, Konya, Beyşehir Gölü, Antalya

13) 28 Ağustos - 30 Ağustos 2004

Taraklı, Beypazarı, Şereflikoçhisar, Tuz Gölü, Nallıhan, Göynük

14) 25 Eylül - 05 Kasım 2004

Keskin, Kırşehir, Kayseri, Gürün, Darende, Elazığ, Harput, Diyarbakır, Mardin, Nusaybin, Silvan, Malabadi Köprüsü, Bitlis, Ahlat, Doğubeyazıt, Van, İshakpaşa, Siirt, Tillo, Hasankeyf, Midyat, Şanlıurfa, Harran, Adıyaman, Kahta, Nemrut, Malatya, Elazığ, Kemaliye Yüzev Araştırma ve Fotoğraf Gezisi

15) 14 Mayıs - 15 Mayıs 2005

Geyve, Taraklı, Nallıhan, Beypazarı, İnözü Vadisi, Kıbrısçık, Seben, Göynük Araştırma Gezisi

16) 18 Mayıs - 22 Mayıs 2005

Karacabey, Karadağ, Dedeoba Köyü, Bandırma, Erdek, Kapıdağ, M.Kemalpaşa, Alpaut Köyü, Çakallar Köyü

17) 27 Mayıs - 29 Mayıs 2005

İznik, Bilecik, Yenişehir, İnegöl, Boğazyayla Köyü, Uludağ Kocayayla, Çiçekliyayla Çiçek Yolculuğu

18) 15 Haziran - 22 Haziran 2005

Konya, Sivrihisar, Karaman, Karadağ, Kapıdağ, Alaçam, Bilecik, Uludağ, İç Anadolu, Konya, Sivrihisar, Kula

19) 07 Temmuz - 17 Temmuz 2005

Kırgızistan Saymalıtaş, Talas, Çiğimtaş

20) 20 Eylül - 25 Eylül 2005

Elazığ, Hazar Şiir Akşamları

21) 05 Mayıs - 19 Mayıs 2006

Ordu Mesudiye Esatlı Köyü, Erzincan Kemaliye Dilli Vadisi, Erzurum Karayazı Cunni Mağarası, Kars Kağızman Camuşlu Köyü, Şaban Köyü, Kurban Ağa Mağarası, Doğu Beyazıt İshak Paşa Sarayı, Van Müzesi, Ahlat Selçuklu Türk Mezarlığı, Nemrut

22) 27 Mayıs - 04 Haziran 2006

Kazakistan Tamgalı Say, Türkistan, Ayşe Bibi, Hoca Ahmet Yesevi, Arslan Baba, Otrar, Şavuldur Müzesi, Çimkent, Taraz, Çu (Zaysan), Almata Arkeoloji Müzesi

23) 15 Haziran - 03 Temmuz 2006

Moğolistan Tonyukuk, Orhun, Karabalasagun, Çeçerlek, Hoyttamır, Hangay Dağları, Bongubur Türk Prens'in Mezarı, Mandıl Hayrhan, Şatırçulu Türk Mezarlığı, Gobi Çölü, Ulan Bator Müzesi, Altan Bulak, Buryatya, Ulan Ude, İrkutsk, Kaçug Şişkino Kaya Resim Alanı, Baykal gölü, Çin Pekin, Çin Seddi

24) 08 Temmuz - 19 Temmuz 2006

Kırgızistan Saymalı Taş, Karakol Yaylası, Çolpan Ata, Kurubakayır, Tuyuktör, Talas

25) 24 Ağustos - 29 Ağustos 2006

Kütahya Çavdarhisar Aizonai, Kümbet, Frig Vadisi

26) 01 Ekim - 06 Ekim 2006

Azerbaycan Kızkalesi, Gobustan

27) 18 Ekim - 22 Ekim 2006

Hakkari Gevaruk Yaylası Çekimleri

28) 21 Haziran - 14 Temmuz 2007

Rusya Novosibirsk, Biysk, Gorno Altay, Novokuznetsk, Kemerova, Krasnoyarsk, Hakasya, Tuva, Kızıl Müzesi

29) 29 Nisan - 04 Mayıs 2008

Çanakkale Koşuburnu Köyü

Ankara Güdül Salihler Köyü ilk ziyaret

Ordu Mesudiye 2. Çekim Çalışması

Ankara Güdül Salihler Köyü Cemil Söylemezoğlu ile ilk buluşma

30) 05 Mayıs - 12 Mayıs 2008

Kosova Prizren Gora Bölgesi, Priştina

31) 05 Haziran - 12 Haziran 2008

Rusya Moskova Tarih Müzesi, Petersburg Ermitaj ve Etnografya Müzesi

32) 24 Temmuz - 15 Ağustos 2008

Rusya Moskova Tuva, Kızıl, Por Bajın, Moğolistan Bayan Ülgey, Şivet Hayrhan,

Baag Uygur, Sengil Hayrhan

33) 25 Ağustos - 26 Ağustos 2008

Afyon Döğür Saha Çalışması

34) 28 Ekim - 10 Kasım 2008

Macaristan Budapeşte Milli Tarihi Müzesi, Solnok Müzesi, Karsak Müzesi, Egri Kalesi

35) 01 Kasım 2008

Güdül Salihler Köyü. Yusuf Yılmaz Araç ve Cengiz Albayrak ile

36) 15 Mart 2009

Şile Kum Zambakları ve Endemik Çiçek Araştırmaları

37) 27 Mart - 30 Mart 2009

Giresun Eynesil, Ordu, Samsun, Kastamonu, Araç, Süzey Köyü

38) 03 Nisan - 10 Nisan 2009

Denizli Acıpayam, Tavas, Kale, Koyunbaba Türbesi

39) 05 Temmuz - 07 Temmuz 2009

Güdül 2. ve 3. Alan Çalışması. Dr. Cengiz Saltaoğlu ve Yusuf Yılmaz Araç ile

40) 20 Eylül - 10 Ekim 2009

Kanada Toronto, Peterbough, Ottawa, Montreal

41) 17 Kasım - 20 Kasım 2009

Artvin Saha Araştırmaları

42) 16 Nisan - 19 Nisan 2010

Güdül Kaya Resimleri Araştırma Gezisi. Dr. Cengiz Saltaoğlu, Sinan Yaka, Yusuf Yılmaz Araç ile

43) 20 Nisan - 25 Nisan 2010

Çanakkale - Balıkesir Kazdağı Türkmenleri Araştırma Gezisi

44) 02 Mayıs - 11 Mayıs 2010

Çanakkale Koşuburnu Köyü Belgesel Çekimleri ve Kazdağı Türkmenleri Araştırmaları

45) 01 Haziran - 18 Haziran 2010

Ankara Güdül Salihler Köyü Kaya Resimleri Belgesel Çekim Çalışmaları

46) 20 Temmuz - 30 Temmuz 2010

Kastamonu, Küre, İnebolu, Abana, Çatalzeytin, Devrekani Yuğ Töreni Alanı, Çankırı, Ankara, Beypazarı, Güdül, Salihler Köyü, Isparta, Senirkent, Burdur, Yeşilova, Başkuyu, Alanköy, Sazak, Eskişehir, Afyon, Muğla, Milas, Aydın, Söke Beşparmak Dağları Araştırma Gezisi

47) 04 Ağustos - 12 Ağustos 2010

Macaristan Budapeşte Bugac Turan Kurultayı, Kemçeket, Seged Araştırma Gezisi

48) 02 Nisan - 06 Nisan 2011

Denizli Çardak, Afyon Dazkırı, Yüreğir Saha Çalışması

49) 22 Nisan- 24 Nisan 2011

Çanakkale Koşuburnu Düğün Belgeseli Ön Çalışmaları

50) 14 Temmuz - 18 Temmuz 2011

Kars Susuz Doyumlu Köyü Kaya Resimleri Saha Çalışması

51) 01 Ağustos - 08 Ağustos 2011

Bursa Valiliği Bursa Tanıtım Filmi Çalışmaları

52) 12 Ağustos - 30 Ağustos 2011

Moğolistan Orhun, Arhangay, Bulgan, Hovs Göl Saha Çalışması

53) 11 Ekim - 23 Ekim 2011

Brezilya Sao Paulo Taştaki Türkler Fotoğraf Sergisi

54) 11 Aralık - 20 Aralık 2011

Afyon, Burdur, Denizli, Muğla, Aydın Araştırma Gezisi

55) 24 Aralık - 25 Aralık 2011

Rize amlıhemşin ekimleri, Koç Başı Mezarıası

56) 20 Şubat - 02 Mart 2012

Damgalar Denizli ekimleri

57) 11 Nisan - 25 Nisan 2012

Damgalar Denizli ekimleri

58) 06 Haziran - 12 Haziran 2012

anakkale Koşuburnu Köyü Dede Korkut Düğünü ekimleri

59) 09 Temmuz - 05 Ağustos 2012

Moğolistan ekimleri Saha alışması Bayan Ülgey

60) 06 Ağustos - 20 Ağustos 2012

Altay Bisk, Barnaul, Hakasya, Tuva Araştırma Gezisi

61) 25 Ağustos - 11 Eylül 2012

Damgalar Denizli ekimleri

62) 21 Eylül 2012

Antalya Kozağacı Köyü Kaya Resimleri ekimi

63) 01 Ekim - 08 Ekim 2012

Samsun, Trabzon, Rize, Hemşin Artvin, Arhavi, Ankar Güdül Saha ve Keşif alışması

64) 12 Kasım - 27 Kasım 2012

Denizli ve İlçeleri Belgesel alışması

65) 28 Aralık - 30 Aralık 2012

Hollanda Amsterdam Mze Tetkikleri

66) 01 Mayıs - 10 Mayıs 2013

Afyon, Isparta, Tokat, Kayseri, Niğde, Aksaray alışması

67) 19 Mayıs - 02 Haziran 2013

Ankara, Trabzon, Batum, Artvin, Kılıçkaya, Uzundere, Oltu, Erzincan, zml,
Çayırılı, Tunceli, Sivas, Kangal Araştırma Gezisi

68) 08 Haziran - 19 Haziran 2013

Karadeniz'in Kıyısında Belgesel ekim alışması, Trabzon, Artvin, Arhavi,
Demirkapı, Rize, Kastamonu

69) 09 Temmuz - 20 Temmuz 2013

Gürcistan Araştırma Gezisi”

(<http://www.ulkucudunya.com/index.php?page=vazar-yazi-detay&yazar=9&yazi=818>, 12.07.2017)

1.13. FOTOĞRAF SANATÇILIĞI

Servet Somuncuoğlu Atlas dergisine 2002–2011 yılları arasında yazı ve fotoğrafıyla katkıda bulunur. Hazırladığı fotoğraf ve yazı dizisi şu şekildedir:

Atlas Dergisi Çalışmaları:

- 1) 2002 Kasım 116. sayı Tanıdık Bakış
- 2) 2003 Ekim 127. sayı Sisdağı
- 3) 2004 Ocak Atlas İstanbul Özel Sayı Polonezköy Slav Rüzgârı
- 4) 2004 Ocak Atlas İstanbul Özel Sayı İstanbul'daki Türkistan
- 5) 2004 Ağustos 137. sayı Altın Elbiseli Adam Kazakistan
- 6) 2005 Aralık 153. sayı Şaman İzler - Türklerin Bilinçaltı
- 7) 2007 Ocak 166. sayı Cengiz Han'ın Aşk (Fotoğraf Çekimleri)
- 8) 2007 Aralık 177. sayı Taştaki Türkler
- 9) 2008 Ocak 178. sayı Taştaki Türkler - Sibirya'nın Bilinçaltı
- 10) 2009 Ocak 193. sayı Ankara - Damgaların Göçü
- 11) 2010 Mayıs 206. sayı Moğolistan - Orhun Anıtları
- 12) 2011 Ocak 214. sayı Ankara - Güdül / İşaretler
- 13) 2011 Mart 216. sayı Tahtacılar - Kazdağı Erenleri

(<http://www.ulkucudunya.com/index.php?page=yazar-yazi-detay&yazar=9&yazi=818>, 12.07.2017)

Türkiye'de ve yurt dışında pek çok konferans, sempozyum ve seminere katılır, fotoğrafları pek çok yerde sergilenir. Çalışmaları birçok kez ödüllendirilir. Türk tarihinin antik döneminin belgeleri olan kaya resimleriyle ilgili olarak; Rusya, Çin, Moğolistan, Kazakistan, Kırgızistan, Azerbaycan, Kosova, Macaristan, Avusturya, Kanada, Brezilya'da çekimler yapar. Bu çalışmaları neticesinde kaya resimleri albümü özelliği taşıyan üç eserini ortaya çıkarır:

1. Sibirya'dan Anadolu'ya Taştaki Türkler, 2008
2. Saymalı Taş - Gökyüzü Atları, 2011
3. Damgaların Göçü - Kurgan, 2012

Sibirya'dan Anadolu'ya Taştaki Türkler, 2008 yılı Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Sedat Simavi Sosyal Bilimler Araştırma Ödülü'nü kazanır.

Somuncuoğlu'nun fotoğrafçı yönü sayesinde Türk tarihinde gizli kalmış pek çok değer de gün yüzüne çıkma fırsatı bulur. Özellikle kaya resimleri fotoğraflama çalışmaları pek çok yeni araştırmaya da kaynaklık eder. Bu fotoğraflar kaynaklık etmenin yanı sıra o güne dek görmezden gelinen bazı çalışmaları da görünür kılar.

Servet Somuncuoğlu, Taştaki Türkler adı ile ilk fotoğraf sergisini 11-23 Ekim 2011 tarihlerinde Brezilya/Sau Paulo'daki Ses Sergi ve Görüntü Müzesinde açar. Bu sergisini 22-24 Aralık 2011 tarihindeki Muğla Üniversitesi 4. Dünya Dili Türkçe Sempozyumu'ndaki Taştaki Türkler ile 12-16 Nisan 2012 tarihindeki Ankara Metro Kızılay'daki Türk Ocakları'nın 100. Kuruluş Yıldönümü Etkinlikleri kapsamındaki Sibiry'a'dan Anadolu'ya Taştaki Türkler sergileri takip eder.

1.14. BELGESELÇİLİĞİ

2004–2013 yıllarında TRT Televizyonunda prodüktörlüğe devam eder ve Karlı Dağlardaki Sır (2007-2008), Damgaların Göçü (2011), Zamana Karşı (2011), Türkistan'da Bir Gün (2012), Altın Elbiseli Adam (2013) ve Tamgalar Dengizli (2013) belgesellerine imza atar. Bu çalışmaların metin yazarlığını da yine kendisi yapar. Yapımcılığını üstlendiği Koşuburnu'nda Düğün belgeseli ise vefatından sonra yayınlanır. Yine vefatından önce çekimlerine başladığı Karadeniz Bölgesi'nde eski Türk izlerinin araştırıldığı belgesel ise yarım kalır. TRT bünyesinde yapımcılığını yaptığı belgesel çalışmaları ve televizyonda yayınlanma tarihleri şu şekildedir:

“1- Karlı Dağlardaki Sır, 7 - 14 - 21 - 28 Aralık, 2007 - 4 Ocak 2008 TRT 2

2- Damgaların Göçü, 27 Ocak - 03 - 10 Şubat 2011, TRT Belgesel

3- Zamana Karşı, 10 - 17 - 24 Mart 2011, TRT Belgesel

4- Türkistan'da Bir Gün, 22 Mart 2012, TRT Belgesel

5- Altın Elbiseli Adam, 23 Ocak 2013, TRT Belgesel

6- Tamgalar Dengizli, 10 - 17 - 24 Nisan 2013, TRT Belgesel”

(<http://www.ulkucudunya.com/index.php?page=yazar-yazi-detay&yazar=9&yazi=818>, 12.07.2017)

İlk belgesel çalışması olan Karlı Dağlardaki Sır, Türk tarihi ve yazıtları ile ilgili önemli bir çalışmadır. Selda Serin, bu belgesel çalışması sayesinde Somuncuoğlu'nu tanıma şansını bulur ve sonrasında Somuncuoğlu'nun asistanı olup onunla çalışma fırsatını yakalar:

“Karlı Dağlardaki Sır, Türk tarihinin algılanışı ve yorumlanışında olduğu gibi, benim için de girdiğim yolun başında bir milat oldu. Belgeselin tüm bölümlerini tek nefeste heyecanla izledim. Dört yıllık Türkoloji öğrenim sürecimde Türk tarihi ve yazıtları ile ilgili öğrendiklerimi ve de hiçbir yerde işitmediklerimi bir belgesel ustası, bilge bir araştırmacı izleyicilerine anlatıyordu. Kimdi bu cesur adam? Nereden bu bilgileri toplamış, nasıl bu sert coğrafyaları adım adım gezip, inceleyip bir bütün halinde ve bilimsel bir çerçevede kalarak, ama şiirsel bir anlatım üslubu ile oluşturduğu metin ile izleyicilerine sunuyordu? Belgeselin sonunda yönetmen Servet Somuncuoğlu adını gördüm; ekranlardaki belgesellerde ilk defa böyle bir isimle karşılaşılıyordum. Kimdir, daha önce ne gibi çalışmalar yapmıştır, diye araştırmaya başladım.” (Serin, Eylül 2013:8)

Karlı Dağlardaki Sır adlı belgesel çalışması, belgesel alanında yapılan çalışmaların aslında ne kadar yetersiz olduğunu da gözler önüne serer. Somuncuoğlu, belgesel adına pek çok çalışmanın yapıldığını, ancak Türk tarihi ve kültürü adına yapılan çalışmaların çok az olduğunu söyler. Bunun yanında, Türk kültürü ve tarihi adına daha çok belgesel çalışmalarının yapılması gerekliliğini vurgulayarak bu alanda yapılacak çalışmalar için de pek çok malzemenin olduğunu dile getirir:

“Karlı Dağlardaki Sır belgeseli geldi TRT’de yayımlanan. Bizde Türkoloji’nin ciddi bir veri tabanı var. Bu çalışılmış ama halka ulaştırılmamış. Televizyonlarda her şeye yer verilmiş ama Türk tarihi dışında kalmış bunun. Son zamanlarda belgesel deyince timsahları kodladılar insanlara başka bir şey yokmuş gibi. Türk tarihi o kadar çok ki, elli yönetmen yıllarca çalışsa bitiremez belgesel yapmayı.” (Cevizoğlu, 31 Aralık 2012:10)

Servet Somuncuoğlu'nun asistanlığını yapan Selda Serin, Somuncuoğlu'nun belgeselciliğiyle ilgili gözlem ve anılarını şu sözleriyle nakleder:

“Ben, hep Tanrı Dağlarını Altayları, Orhun'u özlerim, derdi, biz de yaşadık bu özlemi ve daha bir yıl olmadan koşullarımızı sağlayıp 9 Temmuz-20 Ağustos tarihini kapsayan kırk günlük bir seyahate hazırlandık. Gobi'den Altaylar'a kara yolu ile arşınlayacaktık Ata yurdumuzu. Yanımızda rehberimiz Moğol Ankhbayar Danuu da vardı. Keşfettiğimiz ya da görüp incelediğimiz her yazıt, kaya resmi alanlarının dışında, ayrıca yolculuk esnasındaki sohbetler de, belki de hiçbir yerde okuyamayacağım bilgiler içeriyordu benim için. Yeri geliyor tarih teorilerinden, felsefeden, sanattan konuşuyor, yeri geliyor siyasetten, ekonomik sistemden bahsediyorduk. Servet Somuncuoğlu ile Ankhbayar Danuu'nun tatlı tartışmaları Sencer Burak ile ikimizin en büyük keyfi idi. Bu seyahatler bize uzak diye bir kavramın olmadığını, sabrı, metaneti, dikkati, doğayı dinlemeyi, dayanışmayı, dik durmayı, dağlarda gülünmeyeceğini ve daha pek çok şey öğretti.” (Serin, Eylül 2013:9)

Servet Somuncuoğlu, sürekli araştıran, çalışmaktan üşenmeyip çalışmanın önemini vurgulayan, hep yeni bilgilerin, belgelerin peşinde koşan bir yapıdadır. Selda Serin, birlikte yapmış oldukları başka bir belgesel çalışmasında dikkat çeker:

“Servet Somuncuoğlu, Altay Dağlarını gördüğünde ve mavi uçsuz bucaksız gökyüzüne baktığında kimi zaman mutlu oluyor, kimi zaman hüzünleniyor. Sonsuzluğa, ıssızlığa terk edilmiş Türk yazıtlarını, geyikli taşların kırılmış, derbeder kalmış hallerini gördükçe; ‘Bunlar şimdiye kadar yapılmalıydı, bize kalmamalıydı bu değerleri ortaya çıkarmak’ demekten kendini alamıyordu. Tek bir harf ya da damga için bile yüzlerce kilometreyi gitmekten dağları tepeleri aşmaktan hiçbir zaman üşenmedi. Türk yazıtlarının, izlerinin peşindeyken, naif çiçeklerin, dağ lalelerinin, zambakların tüm inceliğini şiirsel bir üslupla fotoğraflarını çekmeyi ihmal etmiyordu; çünkü o hem savaşçı hem de şairdi... ‘Çok çalışmamız lazım, yapacak daha çok iş var...’ Hemen her gün bu sözünü işitmişimdir. O bu sözü hayat tarzı haline getirmiş; sofraya saatini, uyku saatini bile kısıtlamıştı kendinden. Belgesel montajı zamanı, gece gündüz fark etmez, durmadan dinlenmeden titizlikle çalışırdı. Ankara Güdül Türk yazıtları ve kaya resmi alanlarını aktaran Damgaların Göçü-Kurgan kitabı ve Tamgalar-Dengizli belgeseli en önem verdiği işlerden idi. 2011-2012 yıllarının

büyük bölümü Denizli'de ekip arkadaşları belgesel çekimi için geçirdi; bir memleketi de Denizli olmuştu.” (Serin, Eylül 2013:9-10)

Servet Somuncuoğlu, belgesel çalışmaları ile milletinin ne denli tarihi bir zenginliğe sahip olduğunu göstermek için bilinmeyenin peşinde koşar, araştırılmayanı araştırıp zorlu şartlara aldırış etmeden çalışmalarını oluşturur. Yaptıklarını hiçbir zaman yeterli görmez, hep daha çok çalışmanın peşindedir:

Çok geniş bir coğrafyada, kapsamlı belgesel çalışmaları gerçekleştirir. Yapmış olduğu çalışmalarda binlerce fotoğraf çekimi gerçekleştirir ve bu fotoğrafları bilim dünyasına, insanlığa tanıtmak ister. Türk coğrafyasında binlerce yıl gizli kalmış kültür mirasını bulup gözler önüne serme çabasında bulunur:

“Türkistan'dan Anadolu'ya uzanan engin coğrafyanın karlı buzlu yaylalarındaki kaya resimleri konusunda en kapsamlı çalışmayı Servet Somuncuoğlu yapmıştır. Bu çalışmaları sonucunda ortaya koyduğu Karlı Dağlardaki Sır, Sibirya'dan Anadolu'ya Taştaki Türkler, Damgaların Göçü, Saymalı Taş-Gökyüzü Atları, Mavi Gök İle Yağız Yer Arasında Orhun Abideleri, Tamgalar Dengizli gibi eserleri birer anıt eserdir. Bugüne kadar bu yapılmış en kapsamlı envanter çalışmalarıdır; özetle Servet'in insanlığa armağan ettiği paha biçilmez bir servettir.” (Sallı, Eylül 2013:12)

TRT Belgesel kanalı için çok önemli belgeseller hazırlayarak yapımcı, yönetmen ve metin yazarlığı gibi yönlerini de gözler önüne seren Somuncuoğlu, bu belgesel çalışmaları ile Türk kültür tarihinin bilinenin aksine çok daha eskiye dayandığını gösterir:

“2011 yılında, yapımcılığını-yönetmenliğini ve metin yazarlığını Servet Somuncuoğlu'nun yaptığı Damgaların Göçü ve Zamana Karşı-Kazdağı Koşuburnu Türkmenleri adlı iki belgesel çalışması da TRT Belgesel kanalında yayınlanmıştır. Her iki belgeselde çok önemli olmakla beraber Damgaların Göçü, Türklerin ne zamandan beri Anadolu'da oldukları hakkında önemli bilgiler vermesinden dolayı ilgililere çok önemli belgeler sunmuştur.” (Aksoy, Kasım 2011:45)

1.15. ALDIĞI ÖDÜLLER

Servet Somuncuoğlu'nun ömrü Türk kültürüne, tarihine, diline adanan bir ömürdür. Gidilmeyene gitmiş, araştırılmayanı araştırmıştır. Yaptığı çalışmalar ile milletine büyük bir hizmetlerde bulunmuştur. Çalışmaları gerek sağlığında gerekse vefatından sonra pek çok ödüle layık görülür.

Aldığı Ödüller:

- 1- Karlı Dağlardaki Sır belgeseli ile 12. Türksav Türk Dünyasına Hizmet Ödülü
- 2- Sibiry'a dan Anadolu'ya Taştaki Türkler kitabı ile TGC - 2008 Sedat Simavi Sosyal Bilimler Araştırma Ödülü
- 3- 2009 Yılın Kültür Adamı Ödülü - Denizli AYSİAD (Avrasya Yönetici Sanayici ve İş Adamları Derneği)
- 4- 2012 Yılın En İyi Belgesel Yapımcısı - Gazeteci Kemal Çapraz 2. İletişim Ödülleri
- 5- Altın Yunus Ödülü - Deniz Ticaret Gazetesi / Denizcilikte İlkler 2012
- 6- Tamgalar Dengizli belgeseli ile Safranbolu Belediyesi 14. Uluslararası Altın Safran Belgesel Film Festivalinde Üçüncülük Ödülü 2013
- 7- Türk Ocakları İpek Yolu Sempozyumu Hizmet Ödülü 2013
- 8- Türk Ocakları Sakarya ve Bursa Şubeleri ile muhtelif Şubelerin Ödülleri 2013-2014
- 9- Elginkan Vakfı Türk Kültürü Araştırma Ödülü 2013
- 10- Türk Ocakları Genel Merkezi Prof. Dr. Osman Turan Türklük Araştırmaları Armağanı 2013
- 11- Denizli AYSİAD (Avrasya Yönetici Sanayici ve İş Adamları Derneği) Ödülü 2014
- 12- İstanbul Ülkü Ocakları II. Türk Dünyası Onur Ödülü, 2016
- 13- Dünya Gazeteciler Federasyonu, Türk Dünyası Belgesel Film Festivali, Servet Somuncuoğlu Adına Ödül İhdası, 2016"

(<http://www.ulkucudunya.com/index.php?page=yazar-yazi-detay&yazar=9&yazi=818>, 12.07.2017)

İKİNCİ BÖLÜM

SERVET SOMUNCUOĞLU'NUN ESERLERİNİN GENEL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1. SİBİRYA'DAN ANADOLU'YA TAŞTAKİ TÜRKLER

Servet Somuncuoğlu'nun 2008 yılında yayımlanan Sibiryadan Anadolu'ya Taştaki Türkler kitabı, 2008 yılı Sedat Simavi Sosyal Bilimler Araştırma ödülüne layık görülmüştür. Türkçe-İngilizce hazırlanmış olup, tercümelerini Ahmet Akar gerçekleştirir. Danışmanlığını Prof. Dr. Ahmet Taşağıl, editörlüğünü Hasan Tahsin Mavuş yapar. İlk baskısı Nisan 2008'de, ikinci baskısı Aralık 2010'da gerçekleştirilen eser 543 sayfadan oluşmaktadır.

Bu çalışmada: Bedrettin Dalan, Prof. Dr. Ahmet Taşağıl, Prof. Dr. Dmitriy D. Vasilyev, Sencer Divitçioğlu, Özcan Yüksek ve Ersin Alok'un görüşlerine yer verilmiştir.

Bedrettin Dalan, "Tarih ve Gelecek" başlıklı görüş yazısında, tarihini bilmeyen, tarihini doğru öğrenemeyen milletlerin yok olmaya mahkûm olduğunu belirtir. Tarihin sadece yazılı belgelerle değil, sahada da araştırılıp incelenmesinin gerekliliğini savunur. Türk milletinin araştırıldığında ise dünya tarihi, kültür ve medeniyeti için önemli bir millet olduğuna dikkat çeker:

"Tarih geçmişten geleceği aydınlatan bir deniz feneri gibidir. Gemiler deniz fenerlerine dikkat etmezlerse kayaya çarpıp nasıl parçalanırsa geçmişini doğru öğrenmeyen milletler de geleceğe güvenle bakamazlar. Milli bilincin yaratılması ancak milli tarihle olur. Tarihine yabancı milletlerin gözü ile bakan milletler eninde sonunda yabancıların hayranı ve kölesi olur. Oturarak masa başında tarih yazmak işin en kolay tarafıdır. Arkeoloji, antropoloji ile ve diğer saha çalışmaları ile desteklenmemiş tarih geçerli sayılamaz." (TT, s.12)

Eserin genel danışmanlığını yapan Ahmet Taşağıl, "Bilinen Tarihin Şafağında Eski Türk Tarihinin Zaman ve Mekândaki Yeri" başlıklı görüş yazısında, Asya ve Avrupa kıtalarının Türk kökenli halklara milyonlarca kilometrelik alanların yurtluk yaptığını belirtir. Türk boylarının tarih boyunca özellikle siyasi ve ekonomik

sebeplerden ötürü bir coğrafyadan başka bir coğrafyaya göç ettiklerini ve bunun da çeşitli sonuçlar doğurduğunu dile getirir. Bu göçlerin en önemli sonuçları ise zaman derinliği ve mekân genişliğidir. Bu derinlik ve genişlik ise Türk tarihinin başlangıcının ne zaman olduğu sorusunun cevabını daha da ilgi çekici hale getirir. Özellikle geniş bir coğrafyaya yayılan kaya resimlerinin bu sorunun cevaplanmasında önemli ipuçları verdiği dikkat çeker:

“Türk tarihinin başlangıcı konusu her zaman büyük ilgi çekmiştir. Hala çekmektedir. İşte bu anda kaya resimleri Avrasya coğrafyasında Türklerin yaşadığı alanlarda karakteristik bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Yazının şekillenmesi oluşması ve icadından önceki çağlarda insanlar genellikle kayalar üstüne çeşitli yöntemlerle işledikleri resimlerle, birbirileri ile ya da gelecek kuşaklarla iletişim kuruyorlardı. Petroglif olarak adlandırılan bu resim ve damgalar, bir bakıma insanlığın ilk izleri ve ilk entelektüel arayışlarıdır. Baykal Gölü civarından başlayarak Buryatya, Güney Sibirya, Lena Irmağı kıyıları, Hakasya, Tuva, Gorno-Altay bölgelerinden başlayarak, Moğolistan, Kuzey Çin, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Afganistan, Azerbaycan, Doğu Anadolu, Batı Anadolu, Kafkasya, Balkanlar’da (Kosova) kayalara çizilmiş kaya resimleri bulunmaktadır. Bütün bu adı geçen bölgeler Türklerin ilk çağlardan günümüze ulaşan yaşama alanlarıdır. Kırgızistan’da bulunan ve en zengin kaya resmi alanı Saymalı Taş’ın dünyada bilinen kaya resimleri alanlarının arasında en ön sırada olduğu konusunda kesin bir kanaat olsa da yukarıda saydıklarımızın yanında Karadağlar, Yedisu, Talaş Irmağı, Çu Irmağı havzalarını Türklerin yaşama örneklendirilmesinde kullanılması mümkündür.” (TT, s.19)

Kaya resimlerinin tarih bilimi açısından önemine değinen Ahmet Taşağıl, yazılı kaynakların olmadığı dönemlere ışık tuttuğunu ve bilinenle bilinmeyen arasında bir köprü kurduğunu belirtir:

“Kaya resimleri tarih ve tarihçilik açısından çok şey ifade etmektedir. Yazılı kaynakların olmadığı devirlere ışık tutmakta ve bu sayede Ön Türk tarihinin anlaşılması mümkün olmaktadır. Ayrıca bilinen tarih ile bilinmeyenler arasında kıyaslama yapılabilmesini ve paralellik kurulmasını sağlayabilecektir.” (TT, s.23)

Servet Somuncuoğlu'nun çalışma yaptığı alanlara değinen ve bu alanların sahip olduğu ortak özelliklere dikkat çeken Ahmet Taşağıl, bu çalışmanın Türk tarihi için ne denli önemli olduğunu dikkat çeker:

“Moğolistan, Tuva Hakasya, Altay, Kazakistan, Sibirya, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Azerbaycan, Anadolu’da Erzincan/Kemaliye, Ordu/Mesudiye, Erzurum/Karayazi, Kars/Kağızman, Eskişehir/Kümbet, Kütahya/Çavdarhisar, Bitlis/Ahlat, Hakkari/Gevaruk gibi alanlarda yapılan çalışmalarda özellikle kültür tarihinin yeniden yorumlanması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Kaya resimleri günümüze göz ardı edilmeyecek kadar önemli yeni tarih bilgileri, ipuçları ve sonuçları vermektedir.” (TT, s.24)

Dmitriy D. Vasilyev, “Geçmişten Gelen Sesler” başlıklı görüş yazısında; güzel sanatlara ait olup koruma altına alınan eserlerin olduğu gibi doğaya yayılmış şekilde bulunan önemli eserlerin de varlığına vurgu yapar. Servet Somuncuoğlu'nun geniş bir coğrafyada yapmış olduğu çalışmanın ne denli kıymetli olduğunu dile getirir:

“Somuncuoğlu'nun sadece fotoğraflar çekmekle kalmadığını, kaya ve taş üzerindeki resim örneklerinin bir sisteme göre düzenleyerek ve Türk göçebelerinin Doğu'dan Batı'ya kat ettiği yol boyunca yerleştirerek, belli derecede bir arkeolojik bir araştırmada bulunduğunu da düşünmekteyim. Bu albümde fotoğrafçının Güney Sibirya, Kırgızistan, Kazakistan ve Kafkasya'nın zor erişilir dağlık bölgelerinde yıllarca yaptığı yoğun çalışmalar sonucunda elde edilmiş değerli malzeme toplamıştır. Ne yazık ki, eski sanatçıların yüzyıllar boyunca kaya resimlerini yaptıkları kutsal alanlar, zamanın etkisinden ve bugünkü barbarların yanlış davranışlarından zarar görmektedir. Bu durum karşısında söz konusu resim ve yazıtların yayınlanması, geçmiş yüzyılların derinliğinden bize aktarılan bu mesajları sonraki kuşaklara da iletmek için belki son imkânımızdır. Bu açıdan Somuncuoğlu'nun hazırladığı albüm çok değerli ve günceldir.” (TT, s.25)

Sencer Divitçioğlu, “Tarihle Kucaklaşma” başlıklı görüş yazısında Servet Somuncuoğlu'nun yapmış olduğu çalışmasının ondan sonra bu alanda çalışma yapacaklar için çok önemli bir kaynak olduğunu söyler. Önce Atlas dergisinin Aralık 2007 sayısında yayımladığı daha sonra çalışma alanını daha da genişleterek binlerce

fotoğrafi bir araya getirdiği ve 2008 yılında birinci baskısı yapılan eseri görkemli bir koleksiyona benzetir:

“Atlas Dergisi Aralık 2007 sayısında Taştaki Türkler adlı makale yayınlandı. Orada bize sunulan petrogliflerin sayısı yüz kadar vardı. Hepsini bir arada görseniz şaşırır kalırdınız. İnsanlar kimliklerini arıyor. Avlanıyor, taşların üstünde halay çekiyor, kayak yapıyor ve savaşıyordu. Öte yandan, geyikler, atlar, boğalar, kaplanlar gözlerinizin önünde dolaşiyor, birbirileri ile dalaşıyor ve başka hayvanlara yem oluyordu. Kayalar üzerine çizilmiş runlar ise bizden günümüz Türkçesine çevirmelerini bekliyorlardı. Slight şölenini hazırlayanlar, şu anda ellerinde bulunan petrogliflerin sayısının sekiz binden fazla olduğunu söylüyorlar. Ne güzel ve ne görkemli bir koleksiyon, çalışanlara teşekkür etmeliyiz. Türk kültür tarihine adım atmak için ilk engeli atlamış sayılız. Çünkü elimizde değişik bölgelerden toplanmış binlerce kaya resmi var.” (TT, s.26)

Servet Somuncuoğlu'nun asistanlığını yapan Selda Serin, Sibiryadan Anadolu'ya Taştaki Türkler kitabı ile ilgili görüşlerini şöyle dile getirir:

“Kitap, Gobi'den Azerbaycan'a Kırgızistan'dan Altaylar'a, Tuva'dan, Hakkâri Gevaruk yaylasına, İzmir Ödemiş'e, Kars Kağızman'a 150 bin kilometrelik bir serüveni; sanki yüzyıllar önce Türk ordularının sefer günlükleri idi bu eser. Servet Somuncuoğlu'nun gittiği her nokta, Türk tarihini oluşturan kalelerdi.” (Serin, Eylül 2013:8)

İlk başta bir fotoğraf albümü gibi gözükten eser, içerdiği bilgiler ile bu alanda çalışma yapan uzmanlara da kaynaklık edebilecek niteliktedir. Sibiryada içlerinde başlayıp, Balkanlara, Avrupa içlerine kadar uzanan kaya resimlerinin dili, tarihsel anlamlarının çözülmesi insanlığın gizemli tarihinin ortaya çıkarılması amaçlanır.

“Türk kültür tarihiyle ilgili önemli konulardan biri karşılaştırmalı çalışmaların eksikliğidir. Bu eksiklik önemli ölçüde Sibiryadan Anadolu'ya Taştaki Türkler adlı eserle doldurulmuştur. Bu kitap binlerce yıl önce, dağların zirvelerinde başlayan Türk tarihinin kültür izlerinden bir bölümü örneklemek amacını taşıyor. Türkler tarihi hafızalarından kaynaklanan bilgileri yazıyı kullanmadan önce taşlara kazımıştır. Bu gelenek yazının oluşmasına kaynaklık ettiği gibi

zamanla yazıyla da beraber devam etmiştir. Sibiry'a'dan Anadolu'ya Taştaki Türkler, Türk tarihinin ilk kaynaklarını ilgililere sunması açısından son derece önemli bir eser olup, Türkiye'de sanat tarihi, resim tarihi, dil tarihi ve kültür araştırması yapanlara da önemli belgeler sunmaktadır.”
(<http://www.matbuat.com.tr/Tastaki-Turkler> UD5, 24.07.2017)

Eserin sonuna konulan harita ile çalışma yapılan alanlar gösterilir. Rusya, Moğolistan, Altaylar, Tuva, Hakasya, Kazakistan, Kırgızistan, Azerbaycan ve Türkiye'den 64 alanda yapılan araştırmaların bulgularına yer verilir.

2. 2. SAYMALITAŞ - GÖKYÜZÜ ATLARI

Servet Somuncuoğlu, Saymalitaş-Gökyüzü Atları adlı eseri için Kırgızistan'da bulunan Saymalitaş'a iki yıl üst üste gider ve binlerce fotoğraf çeker. Bu seyahatler oldukça meşakkatlidir. Sahaya sadece at sırtında ulaşabilmekte ve karlar ancak yılın belirli zamanında eridiğinden çalışma süresi sınırlıdır.

Eser Türkçe-İngilizce olarak hazırlanır. Danışmanlığını Prof. Dr. Ali Akar, editörlüğünü Hasan Tahsin Mavuş yapar. AC Yapı'nın desteğiyle Ocak 2010'da basılan kitap 552 sayfadan oluşmaktadır. Çalışmanın oluşum sürecini şu sözleriyle açıklamaktadır:

“Kaya resimlerinden damgalara, damgalardan alfabeğe geçişin belge kitabı. Kırgızistan'da bulunan Saymalitaş'a iki yıl üst üste gittim ve çalışmalar yaptım. Bugüne kadar tespit edilmiş yüz bin resmin olduğu Saymalitaş'ta çektiğim on bin civarında fotoğraflar tarandı ve seçimleri yaptım. Konu başlıklarına göre sınıflandırmayı yaparak, bölüm başlarında gözlem ve analizleri içeren yazılarla Saymalitaş kitabı ortaya çıktı.” (SGA, s.5)

Somuncuoğlu, Saymalitaş-Gökyüzü Atları ile Türk tarihinin bilinenin aksine çok daha eskiye dayandığı görüşünü de ortaya koyar. Orhun Anıtları'nın aslında Türk tarihinin başlangıcı değil de son sözü olduğunu söyler:

“Biz Saymalitaş'ı toplayıp getirdik. 96 bin 600 sayılmış resim var Saymalitaş'ta... Şunu iyi bilmeliyiz... Orhun Anıtları Türklerin ön sözü değil, Türklerin taşlar üzerindeki sonsözüdür. Artık bu anıtları yazdıktan sonra taşlara yazma bitiyor. Bu son söze nasıl geldik? Saymalitaş'tan sonra bu soru bizim

önümüze geldi. Bu konularda konuşmayı beş yıl önce yapsaydık on saat konuşurduk. Uzaya bile çıkabilirdim ama öğrendikçe korkuyorum. Öğrendikçe bir tedbir, temkin... Çünkü o kadar zengin ve başka bir malzeme var ki.” (Cevizoğlu, 31 Aralık 2012:10)

Saymalıtaş-Gökyüzü Atları adlı çalışma, Türklerin yazıya sanılandan daha eski bir zamanda geçtiğine dikkat çeker:

“Saymalıtaş – Gökyüzü Atları ile Türk tarihinin mitolojik dönemlerine uzanan veriler, yolculuklar, bilimsel etiğe uygun olarak sunulmaya çalışılmıştır. Tarih öncesi dönemde Sibiryaya steplerinden Macaristan ovalarına kadar geniş bir alana yayılan arkeolojik verilerin toplanması ve karşılaştırmalarının yapılması mevcut tarih kuramlarını alt-üst edecek nitelikte, tarihin yeni baştan yazılmasını gerektirecek zenginliktedir. Kaya resimlerindeki değişmeyi ve resimlerden damgaya geçişi ve damgadan yazıya geçişi takip etmek için mutlaka bu esere başvurmak gerekiyor. Bu açıdan Saymalıtaş-Gökyüzü Atları adlı eser Türk dil ve kültür tarihi hakkında önemli ipuçlarını içeriyor. Konu hakkında yapılacak önemli çalışmalar Türklerin yazıya ne zaman geçtikleri hakkında da bilgilerin elde edilmesine yardımcı olacaktır.” (Aksoy, Kasım 2011:45)

2.3. DAMGALARIN GÖÇÜ – KURGAN (ANKARA GÜDÜL KAYA RESİMLERİ)

Karlı Dağlardaki Sır belgeselini seyreden Ankara Güdül Salihler Köyü’nden Cemil Söylemezoğlu, Servet Somuncuoğlu ile irtibata geçerek, kendi köylerinde de bu kaya resimlerinden bulunduğunu fakat ne olduklarını bilmediğini söyler. Bunun üzerine Somuncuoğlu, 4 Mayıs 2008 tarihinde Salihler Köyü’nü ilk defa ziyaret eder ve civardaki kayalarda gördüğü resimler karşısında hayrete düşer. Burası Türkistan coğrafyasındaki kaya resmi ve kurgan alanlarıyla birebir aynıdır ve yüzyıllardır Anadolu’nun ortasında saklı duran bu hazineden hiç kimsenin haberi yoktur. Güdül Salihler Köyü’ne ikinci defa 1 Kasım 2008 tarihinde Yusuf Yılmaz Araç ve Cengiz Albayrak’ın refakat ve tanıklıklarıyla giderek araştırmalarda bulunur. Bu arada Cemil Söylemezoğlu yeni alanlara da rastlamaktadır.

20-21 Kasım 2008 tarihinde Başkent Üniversitesi Ankara’da düzenlenen 1. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumunda sunduğu “Türkçe’nin Taşlardaki İzleri” konulu bildiri ile Güdül Kaya Resmi Alanı ilk defa akademik literatüre Servet Somuncuoğlu tarafından kazandırılmıştır.

5 Temmuz - 7 Temmuz 2009 tarihlerindeki nc alan çalışmasına Dr. Cengiz Saltaoğlu ve Yusuf Yılmaz Araç eşlik ederler. 16 Nisan - 19 Nisan 2010 tarihleri arasındaki dördüncü çalışmaya Dr. Cengiz Saltaoğlu, Sinan Yaka, Yusuf Yılmaz Araç ile başlar, ikinci gün arkeologlar Yücel şenyurt ve Atakan Akçay da katılırlar. Neticede, Servet Somuncuoğlu’nun keşfi olan bu çok zengin kaya resmi ve yazıt alanından bilim dünyası da haberdar olur. Daha sonra birçok değerli akademisyen ve TRT mensubu ile birlikte onlarca defa keşif çalışmalarına gitmiş ve haftalarca emek harcayarak dev bir kitap ile nefis bir belgesel ortaya çıkarmıştır. Konuyla ilgili birçok üniversitede konferanslar vermiş, televizyon programlarına katılmıştır.

Damgaların G ilk olarak TRT Belgesel kanalı adına belgesel bir çalışma olarak hazırlanır. Çekimler zor şartlarda, 1 Haziran - 18 Haziran 2010 tarihleri arasında gerçekleştirilir.  bölümden oluşan belgeselin yapım ve yönetimini Servet Somuncuoğlu stlenir. İlk olarak 27 Ocak, 3-10 şubat 2011 tarihlerinde TRT Belgesel kanalında gösterilir. Belgesel için ayrıca “Tarihi yeniden yazdıracak belgesel: Damgaların G” sloganıyla bir tanıtım dergisi hazırlanır. Sanatçı, ilk başta belgesel olarak hazırladığı çalışmayı daha sonra “Damgaların G–Kurgan Ankara Güdül Kaya Resimleri” başlığıyla yazılı kaynak haline getirir.

Bu alışma Ankara’nın seksen kilometre batısındaki Güdül-Beypazarı arasındaki Düdük Dağı ve uzantılarında gerçekleştirilir. Eserde alışma yapılan bölgelerin koordinatları ve rakımı bölüm başlarında belirtilir. Servet Somuncuoğlu bu çalışmasını eşi Nevin Kartefe Somuncuoğlu’na ithaf eder.

Eser Türkçe-İngilizce hazırlanmış olup, evirileri Seval Yılmaz Crump gerçekleştirir. AC Yapı firmasının katkılarıyla 2012 yılında basılan kitap, 516 sayfadan ve 14 bölümden oluşmaktadır.

Bu bölümler şu başlıklardan oluşmaktadır:

1. Bölüm: Damgaların Göçü- Keşif Macerası
2. Bölüm: Atlas Yazıları
3. Bölüm: Danışmanların Görüşleri
4. Bölüm: Deliklikaya- Gölgedidere
5. Bölüm: Yandaklıdere
6. Bölüm: Yıkılankaya
7. Bölüm: Asmalıyatak
8. Bölüm: Kabaoyuk
9. Bölüm: Satoğlu Kayası
10. Bölüm: Derin Vadi
11. Bölüm: Pirveli
12. Bölüm: Antik Köy (Son Mezarlık)
13. Bölüm: Adalıkuzu Köyü
14. Bölüm: Kirmir Kanyonu

Prof. Dr. Yusuf Halaçoğlu, Prof. Dr. Şükrü Haluk Akalın, Prof. Dr. Ahmet Taşağıl, Prof. Dr. Yaşar Çoruhlu, Doç. Dr. Yücel Şenyurt, Doç. Dr. İsmail Doğan, Dr. Mustafa Aksoy, Dr. Cengiz Saltaoğlu, Öğretim Görevlisi Atakan Akçay gibi akademisyenler ile bölgeyi yakından tanıyan Cemil Söylemezoğlu'nun danışmanlıklarından istifade etmiştir.

Yusuf Halaçoğlu bu çalışma için, "Tarihe Yeniden Bakmak" başlığıyla şunları söyler:

"Türk Mezarı olarak bilinen Kurganların Anadolu'daki varlığı ve zamanı, Türklerin Anadolu coğrafyasındaki tarihini ortaya koyacak en önemli ölçünün dışına çıkarak, Anadolu tarihini yeniden farklı bir biçimde ele almak ve Türk tarihinin 1071'de başladığı tezinden sıyrılıp, yeni araştırmalara imza atmak durumundadırlar. Ancak zengin Anadolu tarihini yeniden yazabilmenin o kadar kolay bir iş olmadığı da bilinmelidir. Bunun için değişik disiplinlerden bilim adamlarının bir araya gelmesi gerekiyor. İşte bu tarihin araştırılmasında en ilgi çekici konulardan bir tanesi tamgalardır. Çünkü tamgalar Türk tarihinin adeta yazılı kaynakları olup, kilimlerde, halılarda, kayalarda yer almakta ve toplumun her birinin hangi yörelerde, hangi coğrafyalarda yaşadıklarını ve

kültürlerinin devamını gösteren en önemli unsurlardan biri olarak görülmektedir. Damgaların Göçü belgeseli zannediyorum ki, yukarıda belirttiğimiz gibi, Türklerin hangi coğrafyalarda yaşadığını ortaya koyacak ve Anadolu tarihinin yeniden yazılmasının gerektiğine dair en önemli belgesellerden birisi olacaktır.” (DG, s.83)

Şükrü Haluk Akalın ise; “Kültür Coğrafyamız ve Damgalar, Yazıtlar” başlığıyla bu çalışma ile ortaya çıkan kaya resimlerindeki yazılara dikkat çekmiştir. Bu yazılarda oldukça belirgin olan harflerin Orhun Abideleri’nde kullanılmış olan Göktürk yazısına çok benzetilmiştir. Bunun neticesinde ise Türk kültürünün yaygınlık alanının ne denli geniş olduğunu bizlere gösterdiğini belirtir:

“Buradaki Kaya resimleri Tam Nehri kıyısında gördüğüm kaya resimlerine çok benziyor. Bir fark var, ben oradaki kaya resimlerinde yazı görmemiştim harfler yoktu. Ama burada harfler var ve bu harfler Orhun Abideleri’nde kullanılmış olan Göktürk yazısına çok benziyor. Hatta bazı harfler bire bir aynı, işte D harfinin, N harfinin, K harfinin aynen burada olduğunu görüyoruz. Gerçekten çok ilgi çekici, geniş bir coğrafyada Orhun Abideleri’nde kullanılan harflerin, Göktürk harflerinin kullanılmış olması Türk kültürünün yaygınlık alanını bize gösteriyor.” (DG, s.85)

Ahmet Taşağıl; “Kaya Resimleri, Geçmişten Günümüze Miras” başlığıyla kaya resimlerinin önemini vurgulamıştır. Her milletin bir şekilde gelecek nesillere bir şeyler bırakma uğraşı içerisinde olduğunu belirterek bırakılan bu kültürel miraslar ile geçmişe ışık tutulduğunu söylemiştir. Her milletin kendine özgü kültürel miraslarını aktarma üslubu olduğunu, Türklerin ise kaya resimleri ile bu miraslarını ulaştırma yolunu tercih ettiklerini ve bize eşsiz bir kültür hazinesini bıraktıklarını dile getirir:

“Türkler nerede çok yoğunlukta yaşadılarsa, orada çok fazla kaya resmi bıraktılar. Abakan, Altaylar, Moğolistan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan’ın bir kısmı, Azerbaycan ve Anadolu olmak üzere pek çok mekânda bunun örneklerini görüyoruz. Bunlar yoğun bir şekilde kaya resimlerinin meydana getirildiği alanlardır. Anadolu’nun büyük kesiminde bulunan Türklere ait kaya resimleri milattan önceki çağlardan itibaren milattan sonraki devirlerde Anadolu’nun nasıl Türkleştiğini ispat etmektedir. Diğer yandan açıkça ifade etmek gereken husus, Mısırlıların papirüse, Çinlilerin

ipeğe, Sümer, Asur vs. toplulukların kil tabletler üzerinde yaptıkları işaretleri, eski Türkler kayalar üzerine yapıyorlar; bu şekilde gelecek nesillere miras bırakıyorlardı. İşte, bırakılanın değeri hiçbir şeyle ölçülemeyecek şekilde kayalara nakşedilmiştir. Dolayısıyla günümüze ulaşabilmeyi başaran kaya resimleri Türk tarihinin eşsiz hazinesidir.” (DG, s.86)

Yaşar Çoruhlu; “Sessiz Tanıklar” başlığıyla bulunan kaya resimlerini sanat tarihi yönünden değerlendirmiştir. Bu değerlendirmesinde kullanılan teknikleri, üslupları incelemiş ve başka bölgelerde yapılan çalışmalarda ortaya çıkan kaya resimleri ile karşılaştırmıştır. Bu kaya resimlerinin M.Ö. 3000’lerde yapıldığı düşüncesini ortaya koyar ve eserle ilgili düşüncelerini şu cümleleriyle ifade eder:

“Avrasya sanat üslubu dediğimiz ve başlıca yürütücüsünün, yönlendiricisinin Türk halkları, Türk devletleri olduğu sanat alanıdır ve bu kaya resimlerini de üslupsal olarak bunlara bağlayabiliyoruz. Dolayısıyla buradaki örnekler kronolojik olarak baktığımız zaman, benim düşünceme göre bu resimlerde, M.Ö. 3000’lerden başlayıp erken orta çağlara, M.S 6.-7. yüzyıllara kadar gelen ve birbirleriyle bağlantılı örnekler söz konusudur.” (DG, s.87)

Yücel Şenyurt, “Kurganların Tanıklığı” başlığıyla tespit ettikleri kurganlara dikkat çekmiştir. Tarihi beş bin yıl öncesine dayanan kurganların etimolojik açıklamasını yapmıştır. Ayrıca kurgan yani Türk mezarlarının şekli hakkında bilgi vermiş ve bu mezarların yanında yer alan kaya resmi olanlarının birer sunu alanı olduğunu ve buralarda törenler yapıldığını dile getirir:

“İlk defa burada tespit ettiğimiz kurganlar ve hemen onların yakın çevresindeki kayalıkların doğu yüzlerinde yer alan kaya resimlerindeki Avrasya bozkırlarından bildiğimiz at tasvirleri runik yazı örnekleri ve çeşitli Türk boylarına ait damgalar, bu alanın Hun ve Göktürk dönemlerine ait olabileceğini göstermekte. Yuvarlak veya oval planlı bu taş yığınları aslında birer kurgan, yani Türk mezarıdır. Bunlar, kazılar yoluyla açıldığında bilim âlemi Anadolu’daki Türk varlığının ne kadar eskilere gittiğini yakından görecektir. Orta Asya’da kaya resmi alanlarının aynı zamanda birer sunu alanı, kurban törenlerinin gerçekleştirildiği bir kült alanı olduğunu bilmekteyiz. Buradaki kaya resimleri ve runik yazıların oluşturduğu bu sunu alanı bu anlamda Anadolu’da tespit edilen ilk örnek, muhtemeldir ki, burada yeni yıl törenlerinde

ya da ölü törenlerinde, bereket kültü törenlerinde çeşitli dinsel aktiviteler gerçekleştiriliyordu. Çevredeki kurganların yoğunluğu da bu kült alanıyla ilişkili olmalıdır.” (DG, s.90)

İsmail Doğan, “Dağlar ve Kültürümüz” başlığıyla Türklerin yüksek yerlerde ibadet ettiklerini belirterek bu ibadet sırasında resim yaparak bu anları ölümsüzleştirdiklerini vurgulamıştır. Bu anlayışın Türklerin yaşantısı olup hayata bakış tarzını yansıttığı biçimi olduğunu söyleyerek bu eserlerin günümüze ışık tuttuğu gerçeğini belirtir:

“Bu resimleri kim veya kimler çizmişler? Haliyle Sibiry’a dakini kim yapmışsa, Kafkasya’ dakini kim yapmışsa, bu kültürü kim yaşatmışsa bunları da onlar yapmıştır. Ne yazık ki bunlar şimdiye kadar pek görülmedi, araştırılmadı. Bu bizim Anadolu’ya 1071’de ilk kez gelmediğimizi, bilakis Anadolu’da bizim daha önce var olduğumuzu göstermektedir. Şimdiye kadar tarihimizin hakkıyla yazılmadığını da söyleyebiliriz. Belki, saklandı, savsaklandı. Ama yazılıp söyleyenlerin zıttına ve inadına tarihimizi bu kaya resimleriyle kazımışız, buralara çizmişiz. Ben bir bilim adamı olarak hem fikir yazısı olan bu panoramayı, hem de bu panoramanın etrafında olan diğer yazıları şu şekilde değerlendiriyorum: Bu yazılar diğer dediğimiz Türk yazısı veya Göktürk yazısı diye anılan yazıdır ki Türk’ün kendi yazısıdır. Bu panorama ve yazılar en az 5000 yıl öteden başlayıp günümüze kadar gelen kültürün devamlılığını gösteren belgelerdir.” (DG, s.91)

Mustafa Aksoy, “Sosyal DNA’lar: Damgalar” başlığıyla Ankara-Güdül Salihler Köyü’nde bulunan kaya resimleri ile Altaylar bölgesindeki kaya resimlerinin önemli ölçüde benzerlik gösterdiğini söylemiştir. Bu benzerliğin yanı sıra bu kaya resimlerinde hem Selçuklu hem de Oğuz damgalarının görüldüğünü belirtmiştir. Ayrıca kaya resimlerinin geçirmiş olduğu evrelerin de nasıl olduğunu anlatır:

“Kaya resimleri zamanla alfabeye dönüşmüştür, yani bizim Orhun alfabesinde kullanılan harflerin önemli bir kısmı, damga olarak karşımıza çıkıyor. Bunu nereden biliyoruz? Türk dünyasında yazmış olduğumuz çalışmalarda, halıkilimlerde, mezar taşlarında, sokaklarda ve birçok etnografik eserlerde oranın alfabesindeki damgaları görürüz. Karşımızda duran kaya resimlerinde de damga ve resim beraber işlenmiştir. Diğer taraftan damgaların ve resimlerin

bulunduğu yerde runik alfabesiyle yazılmış iki satırlık, üç satırlık, hatta yedi satırlık cümleler var. Bu açıdan Türkiye'deki sosyal bilimciler, özellikle sosyolog, antropolog, tarihçiler için bu belgesel dizisi sanırım büyük ufuklar açacaktır ve Türk tarihi hatta dünya tarihi yeniden yazılacaktır.” (DG, s.93)

Cengiz Saltaoğlu ise, “Ankara Türk Yazıtları” başlıklı yazısında, belgeselin çekimleri sırasında bulunduğunu söyleyerek bu mutluluğunu dile getirmiştir. İncelemiş olduğu kaya resimlerinin en önemli özelliğinin Eski Türk Runik alfabesiyle yazılmış olduğunu söylemiştir. Ayrıca bu kaya resimlerinin birer inanç ve ibadet alanı olduğuna dikkat çekmiştir. Bulunan bu kaya resmi alanlarının Türklerin Anadolu'daki çok eski varlığının da işareti olduğunu belirtir:

“Ankara Güdül Salihler köyü kaya resimleri alanında bizim açımızdan en dikkat çekici yönlerden birisi eski Türk runik alfabesiyle yazılmış yazıtların bulunması. Bunlar eski Türk runik alfabesinin iki ayrı değişkeniyle yazılmış yazıtlar. Bunlardan birisi Batı Türk runik alfabesiyle yazılmış olanlar. Öteki ise, Doğu Türk runik alfabesiyle diyebileceğimiz ve daha çok tanınan Orhun-Yenisey alfabesiyle yazılmış olanlar. Kaya resmi alanlarında saptanan runik yazılı belgeler Türklerin Anadolu'da çok eski varlığı ve sahipliliğinin birer doğrudan kanıtı ve tapu senedi konumundadırlar.” (DG, s.95)

Atakan Akçay, “Yeni Bir Tarih” diyerek başladığı görüşlerinde yapılan bu çalışma ile Anadolu tarihini yeniden yazmanın gerekliliğinin ortaya konulduğunu ve arkeolojik açıdan çok önemli bir keşif olduğunu söyler:

“Anadolu tarihini yeniden yazmanın gerekliliğini ortaya koyacak yeni arkeolojik keşiflerle beraberiz. Bölgede sayıları 1000'e yaklaşan taş yığma kurganların yanında kayalar üzerinde hem bizlerin neolitik dönem öncesinden bildiğimiz avcı-toplayıcı dönem insanların yansıtan kaya resimleri hem de runik Göktürk harfleriyle yazılmış yazıtlar bulunmakta. Bunlardan şimdiye kadar gördüklerimizin en eskisi şu an önünde durduğumuz pano. Yetkililerin bir an önce bölgeye gelip karbon ve mülaj kâğıt üzerine aldığımız eskizlerini onaylamaları ve bölgenin bir arkeolojik alan olarak tescillenmesi için çalışmalarımıza devam ediyoruz.” (DG, s.96)

Cemil Söylemezoğlu ise Karlı Dağlardaki Sır belgeselini seyredince köyünün dağlarındaki kayalar aklına gelir ve yönetmen Servet Somuncuoğlu ile iletişime geçer.

“Ben dağları çok severim. Fırsat buldukça köyümün çevresindeki dağlara gezmeye giderim. Çizikli kayalar diye çocukluğumdan beri kaya resimlerinin varlığını bilirim. Karlı Dağlardaki Sır belgeselini seyredince yönetmen ile irtibata geçtim köyümüze geldi ve resimlere gittik. Gördüklerine o da inanmamıştı. ‘Cemil çok önemli bir keşif ile karşı karşıyayız, bu resimler Orta Asya’dakilerle aynı...’ dediğinde ben de çok şaşırdım. İki yıl boyunca defalarca köyümüze geldi, hep dağlara gittik. İşte bu keşif ortaya çıktı ve bizim için de dağlardaki çiziklerin sırları, dağların sırları çözülmüş oldu.” (DG, s.97)

Ömrünü Türk coğrafyalarında kaya resimlerini ortaya çıkarılmasına adayan Servet Somuncuoğlu, Anadolu’nun tam ortasında Ankara Güdül Salihler Köyü’nde çok geniş bir alanda ve yoğun bir çalışma sonucunda Damgaların Göçü adlı bir belgesel ve Damgaların Göçü-Kurgan adlı bir albüm kitap ortaya koyar. Bu özverili çalışma neticesinde sevgi ve saygı göstergesi olarak Servet Somuncuoğlu’nun adı Salihler Köyü’nde keşfettiği bölgedeki bir kayalığa verilir:

“Köyde, Salihler Köyü halkının hoşsohbeti ile karşılaşılıyor yine. Köy kahvesinde sıcak çaylarımızı yudumlarken sohbet Servet Hocamıza geliyor. Salihler halkı hâlâ dualarla, tebessümlerle anıyor onu. Yapılan konuşmalar sonucu köy halkı kayalığa ‘Servetinkaya’ adını veriyor.” (Sevinç, Ağustos 2015:27)

2.4. ORHUN ANITLARI SET 1 (BÜYÜK BOY POSTER SETİ)

70x100 boyutunda 10 ayrı posterden oluşan birinci set, Kültigin Anıtı ile Tonyukuk Anıtı I. Taş doğu-batı-kuzey-güney yüzleri ile Tonyukuk Anıtı II. Taş batı ve güney yüzlerini içermektedir. Bu setin amacı, yazıtların aslından okunabilmesini sağlamaktır.

Servet Somuncuoğlu’nun fotoğrafladığı, 70x100 ebadında 10 adet posterden oluşan sette aşağıdaki fotoğraflar bulunmaktadır:

1. Kültegin Anıtı Kuzey Yüzü
2. Kültegin Anıtı Güney Yüzü
3. Kültegin Anıtı Doğu Yüzü
4. Kültegin Anıtı Batı Yüzü
5. Bilge Tonyukuk Anıtı 1. Taş Kuzey Yüzü
6. Bilge Tonyukuk Anıtı 1. Taş Güney Yüzü
7. Bilge Tonyukuk Anıtı 1. Taş Doğu Yüzü
8. Bilge Tonyukuk Anıtı 1. Taş Batı Yüzü
9. Bilge Tonyukuk Anıtı 2. Taş Güney Yüzü
10. Bilge Tonyukuk Anıtı 2. Taş Batı Yüzü

2. 5. ORHUN ANITLARI SET 2 (KÜÇÜK BOY POSTER SETİ)

50x70 boyutunda 20 ayrı posterden oluşan ikinci set ise birinci sette olduğu gibi, Kültegin Anıtı ile Tonyukuk Anıtı I. Taş doğu-batı-kuzey-güney yüzleri ile Tonyukuk Anıtı II. Taş batı ve güney yüzlerine ek olarak anıtların çevresi ve 2001 yılında Türk bilim adamlarının yaptığı kazı çalışması ile ortaya çıkarılan ve bugün Ulan Bator müzesinde sergilenen Bilge Kağan Hazinesi'nden örnekleri içermektedir.

Servet Somuncuoğlu'nun fotoğrafladığı, 50x70 ebadında 20 adet posterden oluşan sette aşağıdaki fotoğraflar bulunmaktadır:

1. Kültegin Anıtı Kuzey Yüzü
2. Kültegin Anıtı Güney Yüzü
3. Kültegin Anıtı Doğu Yüzü
4. Kültegin Anıtı Batı Yüzü
5. Bilge Tonyukuk Anıtı 1. Taş Kuzey Yüzü
6. Bilge Tonyukuk Anıtı 1. Taş Güney Yüzü
7. Bilge Tonyukuk Anıtı 1. Taş Doğu Yüzü
8. Bilge Tonyukuk Anıtı 1. Taş Batı Yüzü
9. Bilge Tonyukuk Anıtı 2. Taş Güney Yüzü
10. Bilge Tonyukuk Anıtı 2. Taş Batı Yüzü
11. Tonyukuk Anıtı Genel Görünüm

12. Tonyukuk Anıtı 1. ve 2. Taş Genel Görünüm
13. Orhun Vadisi'nde Gün Doğumu
14. Kültegin Anıtı'nda Akşam
15. Kültegin Büstü – Ulan Bator Müzesi
16. Kültegin Anıtı Genel Görünüm
17. Bilge Kağan Hazinesi
18. Bilge Kağan Hazinesi 1
19. Bilge Kağan Anıtı Doğu Yüzü
20. Bilge Kağan Anıtı Doğu Yüzü

Gerek birinci sette gerekse ikinci sette fotoğraf altlarına düşülen küçük notlar ile sadece fotoğrafın kimliği belirtilmiştir. Günümüz Türkiye Türkçesi ile yazıtların okumaları ayrı bir kitapçık olarak setlerde bulunmaktadır. Bu yönüyle Orhun Anıtları'na ilgi duyan, merak eden pek çok öğrenciye, araştırmacıya kaynaklık edebilecek niteliktedir. Okumalarını ve günümüz Türkiye Türkçesine uyarlamalarını Prof. Dr. Ahmet Taşağıl ile Prof. Dr. Mehmet Ölmez gerçekleştirir.

Orhun Anıtları'nın poster çekimini gerçekleştiren Servet Somuncuoğlu, Orhun Anıtları ile ilgili bilinenin aksine bilinmeyen bir görüşünü de dile getirir. Bu görüşüyle Orhun Anıtları'nın Türk dilinin, tarihinin ilk sözü olmadığını söyler. Çünkü taşlardaki sözlerin belli bir bilgi birikiminin gerektirdiğini söyleyerek görüşlerini gerekçelendirir. Somuncuoğlu bu görüşüyle Orhun Anıtları ile ilgili yapılan araştırmaların da yetersizliğine vurgu yapar:

“Bugüne kadar ders kitaplarımız Orhun Anıtları ile başlatılmıştır. Oysa Orhun Anıtları Türk tarihinin önsözü değil, Türklerin taşlar üzerindeki son sözüdür. Ama yıllarca bize önsöz gibi takdim edilmiştir. Gerçekten de o muhteşem devlet felsefesinin ve hayat tarzının anlatıldığı yazıtlar Türklerin ilkyazı denemesi olamazdı. Çünkü öyle bir yazı üslubunun oluşması için yüzlerce yılın gerekli olduğunu konu üzerinde çalışan herkesin bilmesi gerekmesine rağmen maalesef konu üzerinde Türk dil bilimcileri yeterince araştırma yapmamıştır.” (Aksoy, Kasım 2011:41)

2.6. DON KAZAKLARI

Don Kazakları, Servet Somuncuoğlu'nun başlangıçta dergi yazısı olarak tasarladığı ancak yapmış olduğu çalışmaları derinleştirerek bir hikâyeye dönüştürdüğü, 272 sayfadan oluşan gezi-inceleme türündeki özgün eseridir. 2004 yılında Timaş Yayınları tarafından basılır. 2018 yılında Matbuat Yayın Grubu tarafından tekrar basılmıştır. Annesi, babası ve köyünün güzel insanlarına ithaf ettiği bu eserini, sonuna eklediği görsellerle zenginleştirir:

“Bir meçhulün peşinden koşar gibiydim. İlk zamanlarda maceranın Manyas dolaylarında biteceğini düşündüm. Konu hakkında hiçbir bilgim yoktu ve güzel bir dergi yazısı olur diye hesaplamıştım. Arkadaşım, yıllarımı paylaştığım Yusuf Yılmaz Araç; birbirimize hitap ettiğimiz şekilde Aziz, ‘Bu hikâyeye kolay bitecek türden değil, uzar bu macera’ dediğinde kendisine karşı koymuştum ama haklı çıkan o oldu. Konu, gün geçtikçe oradan oraya savruluyor, zenginleşiyordu.” (DK, s.24)

Eser çeşitli başlıklardan oluşmakla birlikte bizzat yazarının yerinde yapmış olduğu çalışmalardan meydana gelir. Bu çalışmasında pek çok kişiyle görüşür ve onların görüşlerinden istifade eder. İstifade ettiği kişilere de teşekkürü bir borç bilip tek tek isimlerine yer verir:

“Bu kitap bir araştırma serüveni sonunda ortaya çıktı. Bütün araştırmalarda olduğu gibi birçok insanın katkısı var isimlerinin saymanın gereksiz olduğunu düşünmedim. Ahde vefa ve beklentisiz katkılarından dolayı isimleri söylemek istedim.” (DK, s.13)

Don Kazakları'nın giriş bölümünde kaleme almış olduğu satırlar, onun ayrıntıya ne denli önem verdiğinin kendi diliyle güzel bir ifadesidir:

“Hayatın içinde koşturur dururuz oradan oraya. Bir şeylere ya geç kalmışızdır; ya da bir an önce yakalamak isteriz onları... Bu koşuşturma yaşamın bütün güzel detaylarını da alır götürür... Farkına bile varmadan geçip gideriz yanlarından... Detay diye düşündüklerimizin, çoğu kere önem vermediklerimizin bizi yolumuzdan çevirmesine, dikkatimizi dağıtmasına karşı bir reflekstir bu belki de. Oysa detaylar içinde öylesine sırlar gizlidir ki, alır götürür insanı bambaşka yerlere, yollara doğru.” (DK, s.19-20)

Her şey 2000 yılının yaz aylarında bir gece yarısından sonra Nazım Hikmet'ten okuduğu birkaç mısra ile başlar ve bu birkaç mısra çıkış noktası olur. Okumuş olduğu mısraların etkisinde kalarak görsel nitelikli bir eser oluşturmaya karar verir:

“2000 yılının yaz aylarında, gece yarısından sonra Nazım'dan okuduğum birkaç mısra, içime bir kor düşürdü, bir ışık yaktı. O birkaç mısra ile başlayan koşuya çıktım.

Bu göl İznik gölüdür

Durgundur

Karanlıktır

Derindir

Bir kuyu suyu gibi

İçindedir dağların

Bizim burada göller

Dumanlıdırlar

Balıklarının eti yavan olur

Sazlıklarından ısıtma gelir ve göl insanı

Sakalına ak düşmeden ölür

‘Sakalına ak düşmeden ölen göl insanı’ni bulmaktı dileğim. Şiirdeki İznik Gölü’nde aradım onları ama göl insanları artık yoktular... Sadece iki köyde üç beş kayık, birkaç balıkçı kalmıştı. İznik Gölü artık turistik değeri olan bir sayfiye yeriydi, orada ‘Göl insanı’ yoktu. Manyas ve Ulubat göllerine doğru yollanmak gerekiyordu.” (DK, s.19-20)

Ayrıca fotoğraf sanatçısı olan yazar, yoğun bir çalışma temposu içerisinde. Her fırsatta göller ve göl kıyılarının fotoğraflarını çekmenin hayalini kurmaktadır. Sonbahar ve kış çekimlerinin bitmesiyle bulduğu ilk fırsatta plansız, programsız soluğu göl ve göl kıyılarında alır. Amacı; en güzel, en farklı detayları yakalayıp ölümsüzleştirmektir. İşte Servet Somuncuoğlu ve rahmetli babası bu detayları yakalamak için yola koyulurlar ve hikâye başlamış olur:

“Manyas Gölü’nün kenarlarına beslenmek için gelen kuşları resimlerim diye ümit ediyorum. Bu sırada babam: ‘Alalım şu adamı’ dedi. Refleks bir hareketle frene bastım. Adam otomobile bindikten sonra, düşümdeki karelerle yola devam ettim. Bu arada sağdıcım ve babam misafir yolcumuzla muhabbeti

koyulaştırıyorlardı. Bir ara Kazak Köyü lafı geçti. Kazak köyü!!! Bir anda, hızla düşünmeye başladım, bütün duyargalarım harekete geçti. Ne köyü? diye atladım lafa. Aynı cevabı aldım yine, hem de adam çok umursamaz ve gayet normal bir şekilde Kazak köyü, Kocagöl dedi ve ekledi: ‘Ne bileyim Abi, buralarda bir zamanlar Kazaklar yaşamış sonra Rusya’ya göç etmişler. Köyde hala kiliseleri var. Sakallı adamlarmış, öyle anlatıyorlar.’ Bu küçük bilgilerden sonra ilginç bir olayla karşı karşıya olduğumu düşündüm. Kazak Köyü’ne gidip bir bakmakta, biraz sohbette fayda vardı. Yolcumuzu yine varacağı yerde indirdik ve zaten yolumuz üzerinde olan Kazak Köyü Kocagöl’e yollandık.” (DK, s.22)

İşte bu konuşmadan sonra hikâye bambaşka bir yöne kayar ve göller ve göl kıyıları için çıkılan bu yolculuk, göllerin ev sahipliği yaptığı Kazakların hikâyesine dönüşür.

Servet Somuncuoğlu, insanlarla çok iyi iletişim kurabilen bir mizaca sahiptir. Bu özelliği onun çok fazla yeri gezip görmesini sağlar ve bunun sonucunda yeni yerler ve yeni insanlarla tanışma fırsatına sahip olur. Bu sayede yeni tanıştığı insanlarla iletişim kurmakta hiç zorluk çekmez, bu özelliği sayesinde de istediğini kolayca elde edebilmektedir:

“Köyde yaşayanlarla iletişim kurma sorunum hiç olmamıştı. Onların dilini iyi bilen bir insandım; köylüden dilini bilmeden yardım almak mümkün ama bilgi asla alınmaz. Bir yer sorarsınız, işaret parmağıyla gösterir ve yürür gider. Ama dilini bilerseniz sizi gideceğiniz yere kadar götürmekten çekinmez. Kocagöl Köyü’nde Kazaklar üzerine küçük bir sohbetten sonra, bir Kazak’ın hala köyde yaşamakta olduğunu öğrendim. Adı; Valedo.” (DK, s.22)

Servet Somuncuoğlu, aklına koyduğunu yapan birisidir, aklında bir şey varsa onu yapmadan rahat edemez. Ne olursa olsun, aklındaki soru işaretleri öyle veya böyle cevap bulmalıdır. Kendisini meçhul bir hikâyede bulsa da peşini bırakmaktan vazgeçmemektedir. Aksine, peşinden koşmaktadır. İnatçı, tuttuğunu koparan birisidir. Bilinmeyenleri, bilinene dönüştürmek için çaba sarf etmektedir:

“Bir meçhulün peşinden koşar gibiydim. İlk zamanlarda maceranın Manyas dolaylarında biteceğini düşündüm. Konu hakkında hiçbir bilgim yoktu ve güzel bir dergi yazısı olur diye hesaplamıştım. Arkadaşım yıllarımı paylaştığım

Yusuf Yılmaz Araç; birbirimize hitap ettiğimiz şekilde Aziz, ‘Bu hikâye kolay bitecek türden değil, uzar bu macera’ dediğinde kendisine karşı koymuştum ama haklı çıkan o oldu. Konu, gün geçtikçe oradan oraya savruluyor, zenginleşiyordu. Kütüphane araştırmalarım olumlu sonuç vermedikçe karamsarlaşıyordum. Yakın çevrem dilinde de bir ‘Son Kazak Valedo’ lafı dolaşır olmuştu. Benim ona verdiğim isimle bir Son Kazak vardı ama henüz Son Kazak’ın cisminde dair bir işaret yoktu ortada. İki defa gitmeme rağmen, Kocagöl Köyü’nde Son Kazak Valedo’yu bulamamıştım. Vazgeçmek olmazdı. Üçüncü, gerekirse dördüncü kez bile gidecektim.” (DK, s.24)

Bilgilere hep ilk ağızdan, ilk elden ulaşmanın peşindedir. Yaşayan son Kazakları bulmak için çok uğraşır ve zorda olsa bu emeline ulaşır. Onlarla yüz yüze görüşerek onlara sorular sorar ve bu mülakata dair notlar alır. Yaptığı görüşmelerinin yanında, Kazaklarla ilgili makale ve tercümelerden de istifade eder:

“Makaleleri ve yazıdaki yazıların tercümelerini, eşim Nevin Hanım’ın TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi’nden tanıdığı Azeri Araştırmacı Söhrap Resuloğlu Samedov yaptı. Tercümeler elime geçtikten sonra konuya bakış açımda pek fazla bir değişiklik olmadı. Dergi yazısı konusunda ısrar ediyordum. Kazaklarla ilgili bilgi ve belgeleri, yanımda bir çantada taşıyordum. Bir akşam İş Bankası Kültür Yayınları Danışmanı Sayın Mürşit Balabanlılar ile başka bir konuda görüşmek üzere Marmara Cafe’de buluştuk. Konuşacağımız konu bittiğinde, Kazaklardan söz açtım. Sayın Balabanlılar konudan heyecan duydu ve ‘Servet bence bu müthiş bir kitap olur, bu konuyu kitap olarak tasarla’ dedi. Bir an ben de heyecanlandım, acaba kitap olur muydu? Bu sorunun cevabını aramaya koyuldum.” (DK, s.26)

Yazarımız, dergi yazısından vazgeçip Kazaklarla ilgili bir kitap yazmaya karar verir ve bunun için çalışmalarına başlar. Bir yol haritası çıkarır. Turan Kültür Vakfı Başkanı Rasim Ekşi’nin tavsiyesi ile çok önemli bir çalışmaya ulaşır ve bu çalışmadan istifade eder:

“Yalı Kahvesi; Üsküdar’dan karşılara bakan ve entelektüel bir gurubu olan bir yerdir. Turan Kültür Vakfı Başkanı Rasim Ekşi; ‘Aradığımı buldum sanırım, sen Fındıkoğlu Hoca’nın bibliyografyasına bir bak’ dedi. Hemen o akşam İSAM Kütüphanesi’ne giderek araştırmaya başladım ama nafile, ben

bulamadım. Fındıkoğlu Hoca'nın Türkiye'de İslav Muhacirleri kitabını, nihayet bir arkadaşım Ankara Milli Kütüphane'de buldu. Fotokopiyi gönderdiğinde, Kazaklar konusuna yaklaşımında önemli değişiklikler oldu. Çünkü Rusya'da dergide yayımlanan yazı ve makaleler ile tutmayan yerler vardı. Artık konuyla ilgili yol haritam vardı elimde, ne yapacağımı biliyordum.” (DK, s.26)

Çalışmasına başlayan yazar, Kazakların çeşitli kollara ayrıldığı bilgisine ulaşır ve kendisini bazı karmaşaların içinde bulur. Kafasındaki soru işaretleri gittikçe artmaktadır. Yaptığı çalışma iyice gelişmeye başlamıştır. Daha çok bilgiye, belgeye, araştırmaya ve görüşmeye ihtiyacı vardır:

“Manyas Kazakları konusunda pek bilgi karmaşası yoktu ve sözlü kaynaktan derlediğim bilgiler aşağı yukarı yazılı kaynaklarla örtüşüyordu. Fakat Akşehir Kazakları, oldukça karışık bir konuydu. Bir kere, nereden geldikleri üzerine iki farklı bilgi vardı. İlk bilgi Manyas Gölü kenarında 1750'li yıllarda yaşanan veba kırgınından sonra Manyas'tan ayrılan bir gurubun oraya gittiği yönündeydi. Diğer bilgi ise Akşehir Kazaklarının Romanya'dan gelerek, 1880'de bölgeye yerleştikleri yönünde. Bu ikilemi, çok az bilgi bulunulan yazılı kaynaklardan çözmeye çalışırken, karşıma bir de Kars Malakanları çıktı.” (DK, s.27)

Çalışmasına ilk olarak Akşehir'de başlar. Oraya gidip gözlemlerde bulunur. Oradaki Kazaklarla yiyip içer, dostluklar kurar, onlarla mülakatlar yapıp haklarında bilgi toplar. Orada fotoğraflar çekip en güzel detayları yakalamaya çalışır. Oradan Beyşehir Gölü'ne, Eğirdir'e, Alaşehir'e geçer. Bu yörelerde de en güzel fotoğrafları çekmeye çalışır ve buralardaki insanlarla hoş sohbetler yapar:

Sonra bir diğer durağı olan Burdur'a çevirir yönünü. O zamanın valisi ise yakın arkadaşıdır. Servet Somuncuoğlu geldiğini arkadaşına haber verir. Arkadaşı onu misafir eder ve eski günleri yâd ederler. İki eski arkadaş özlem giderir, gülerler, söyleşirler, dertleşirler...

“Kadir Koçdemir, Bursa Orhaneli ilçesindendi ve dört yıl okumuştuk aynı okulda. Belki yirmi yıllık hasret vardı yüreğimizde ve o gece saat 03.00'e kadar koyu bir sohbet oldu aramızda. Gurbetten, yokluktan, eski yıllardaki memleketten, gelecekten, arkadaşlardan konuştuk, dertleştik. İnsanca günahlar

üzerine konuştuk, çok güldük, zaman zaman hüznü bulutlarını yağdırsak da gönüllerimize. Projelerden, ta çocukluk yıllarımızdan, içimizde olan yazarlık sevdamızdan konuştuk.” (DK, s.39)

İlk etapta Akşehir Kazakları ile ilgili bilgileri toplarlar. Geriye Malakanlar kalır. Malakanlar içinse, ilkokul öğretmeni Kenan Gümüş’ün yardımına başvurur. Ayrıca Bandırma’da yayımlanan Gürses gazetesinden Fatma Kartefe ile Malakanlar konusunda uzman olarak gördüğü tek isim olan Prof. Dr. Orhan Türkdoğan’ın bilgilerine başvurur:

“Gezi sonucunda Akşehir Kazakları hakkında da bilgileri de tespit etmiş, en doğruya ulaşmıştım. Artık kitap içinde epey yol almıştım. Mülakat yapacağım kişileri de bulmama yardımcı olması için aslen Karslı olan ilkokul öğretmenim Kenan Gümüş’ü aradım. Yardımcı olacağını söyledi. Bulduğumuzda ise Malakanları tanıdığını söyledi ve başladı anlatmaya. Onun anlatımı sonucunda, kitaba Malakanları almanın gerekliliği ortaya çıktı. Manyas Kazakları ile ilgili birkaç eksikim vardı ama tamamlanması kolaydı. Zor olan Malakanlardı artık. Bu esnada Fatma Kartefe, Bandırma’da yayımlanan Gürses gazetesinde 1962 yılındaki yazı dizisini bularak fotokopiyi gönderdi. Dizi tek kelime ile müthişti. Hiç bilmediğim konularda, ufuk açıcı ipuçlarını yakaladım. Fakat daha sonrasında yazı dizisindeki hataları düzeltmem de epey zamanımı aldı, söylemeden geçemedim işte. Malakanlar konusunda ise tek isim vardı: Prof. Dr. Orhan Türkdoğan. Hocaların hocasını, Ataköy’deki evinde ziyarete gittim. Hoca, her zamanki tevazusu ve gani gönlüyle istediklerimi teklifsiz verdi. Artık Malakanlar da hazır diyebilirdim. Kitabı bilgi hazırdı. Denisenkolar’ı bulma şansım vardı.” (DK, s.40)

Yapılan araştırmalar sonucunda kitabın çalışma alanı öylesine genişler ki, bu kitabın macerasının kolay kolay bitmeyeceğini dile getirir:

“Her yeni konunun peşine düştükçe, yeni yeni insanlar tanıyor, hiç düşünmediğim olaylar yaşıyorum.” (DK, s.41)

Malakanlar’dan Valedo ve ailesi ile Danisenkolar’a ulaşır. Onlarla İstanbul Karaköy’deki Rus kilisesinde buluşur ve güzel bir sohbet gerçekleştirir:

“Tanıştığımız günden bu yana Valedo’nun İstanbul’a gelmesini istedim hep ve nihayet geldi. Bir türlü buluşamadık. Nihayet bir pazar sabahı, Karaköy’de

bulunan Rus kilisesinde görüştük. Aslında bu buluşma benim için Valedo ile görüşmekten çok, yıllar önce birbirini yitirmiş insanları bir araya getirme açısından önem taşıyordu. Ortak bir geçmiş yaşamış ve 1950’li yıllarda ayrılmış olan insanlar bir araya gelecekti bugün. Peşine düştüğüm bir hikâye nerelere varmıştı. Merak ediyordum, Vasil ile Valedo bir araya gelince nasıl davranacaklardı birbirlerine. Vasil gençliğinde Kars’tan kalkıp Kocagöl’e kismet aramaya gelmiş. Valedo’nun kız kardeşlerinden birine talip olmuş. ‘Büyüğünü ben beğenmedim, küçüğünü de onlar vermedi’ diyor.” (DK, s.42)

Eserin ilerleyen bölümlerinde yazar, önce göç ve Anadolu kavramlarının tanımlarını yapar ve sonrasında ise bu iki tanımın birbiriyle olan ilişkisine değinir:

“Göç ve Anadolu tarih başladığından beri kardeşti. Göç İnsanları Anadolu’nun bin yıllardan beri taşıdığı simalardı. Çünkü Anadolu, bin yıllardır nice göçlere tanık olmuş, nice göçleri kucaklamıştı ve günümüzden on yüzyıl önce, son büyük göç dalgasıyla Türkler gelmişti Anadolu’ya. Uzun saçları, börkleri, ince bıyıkları, çakmak çakmak bakışları, dinç ve diri atları ve yalın kılıçlarıyla.” (DK, s.49)

Somuncuoğlu, Kazakların tarihi ilgili yapmış olduğu çalışmasında; Kazaklar ile ilgili kaynakları tarayarak onlarla ilgili daha somut bilgilere ulaşmaya çalışır. Onların nereden gelip nereye göç ettiklerini, hangi duyguları yaşadıklarını anlamaya çalışır:

“Türkiye’de yaşayan ve 1962 yılında tersine göçle Rusya’ya dönen Kazakların yazgısı bir gün mutlaka Rusya’ya dönmektir. İçlerinden belki farklı tercihler yapan olacaktı ama çoğunluk dönecekti ata topraklarına. Önce Türkiye’ye, daha sonra da tersine; Rusya’ya gerçekleşen bu göçü anlamının yolu Kazakların tarih içindeki yolculuk kesitlerini bilmekten geçiyordu.” (DK, s.53)

Yaptığı araştırmalar sonucu Don-Nehkrasov Kazakları ile ilgili önemli bilgilere ulaşır ve onların adetlerinden, yaşayışlarından ve zengin bir kültür hazinesine sahip oluşlarından bahseder:

“Don-Nehkrasov Kazakları 1738 yılından 1962 yılına kadar Türkiye’de yaşadılar. Bu 225 yıl içinde, Don bölgesinden ve eski Rusya’dan getirdikleri adetleri, usulleri, masalları, efsaneleri ve şarkıları Türkiye’de yaşatmaya

devam ettiler, 500–600 masal, 400 efsane 500 şarkı bugün dünyada pek çok halkın sahip olmadığı zengin bir kültür kaynağıdır.” (DK, s.67)

İsyan kavramına dikkat çeken yazar, Kazaklar için isyanın olmasa olmaz olduğunu, Kazakların çıkardıkları isyanlar ile en çok Rusları uğraştırdıklarını dile getirir:

“Avrasya coğrafyasında pastanın büyüğüne sahip olmayı isteyen Rusları en çok uğraştıran, en büyük işlerden biride Don Kazaklarının isyanları olmuştur. Ta ki 1750’li yıllara kadar. Kazakların hakkından gelemeyeceğini anlayan Ruslar, sonunda onları yanlarına alıp bazı ayrıcalıklar vererek davayı kazanma yoluna giderler. Kendi çıkarları adına iyi olanı yaparlar. O tarihlerden sonra Don Kazaklarının isyanı görülmez bir daha. Fakat son isyanın kahramanları unutulmaz ve tüm canlılığı ile hafızalarda yaşar. Son isyan kahramanı Nehkrasov için yüzyıllar sonrasında hala türküler okunmaya devam eder.” (DK, s.70)

Don Kazakları birbirlerine ve geleneklerine çok bağlıdırlar. Kendi kural ve ilkelerinin dışında başka hiçbir şeyi tanımazlar. Onlar için tek kural Ataman seçtikleri kişinin kararları ile bağlı oldukları toplum kuralları ve gelenekleri önemlidir. Don Kazakları ile ilgili yazılmış olan Şolohov’un Durgun Don adlı eserinde yer alan üç dua şöyledir: Silahlara Karşı Dua, Savaş Duası ve Hücum Duası. Kazakların yaşam tarzına ve hayata bakışlarına dair önemli ipuçları verir. Yine, Gogol’un Taras Bulba’daki müthiş betimlemeleri ve romanın kahramanı Taras Bulba’nın söylediği şu sözler Kazak ruhunu yansıtır:

“Süt kuzusu bu oğlan. Bak oğlum, dinleme sen ananı! Kadın kısmı anlamaz böyle şeylerden. Erkek dediğin kırdı bayırda, at üstünde dinlenir. Görüyor musunuz şu kılıcı? Budur işte sizin öz ananız! Okuduğunuz okulda kafanıza doldurdukları bilgilere gelince: Bence beş paralık değerleri yok.” (DK, s.72)

Kazaklarla ilgili başka bir bilgiye de Şevket Süreyya Aydemir’in Suyu Arayan Adam adlı kitabında ulaşır. Şevket Süreyya Aydemir bu eserinde Rusya’ya değinmiş ve Rusya için “vurulan insanların memleketi” demiştir.

İstifade ettiği başka bir kaynak ise Prof. Dr. Fındıkoğlu’nun Türkiye’de “İslav Muhacirleri” adlı eseridir:

“Kazaklar üzerinde özellikle, Manyas Kocagöl’de çok az da olsa bilimsel çalışmalar yapıldı. Prof. Dr. Hilmi Ziya Ülken, Prof. Dr. Beğlan Toğrol isimlerini de belirtmek gerekir. Şimdi bu bilimsel çalışmalardan, Manyas Kazaklarının yaşam tarzları ve günlük hayatları üzerine tespitlere göz atalım: Manyas Kazaklarında geçim daha çok balıkçılık ve tarım üzerine kurulmuştur. Bunun yanında geniş çayır ve meraların varlığı sayesinde büyükbaş hayvancılık da yapmışlardır. Kazak köyünde her pazar günü pazar kurulur ve halk ihtiyaçlarını bu pazardan karşılamaya çalışır. Kazak köyü yüz yetmiş hanedir ve ayrıca köyün kuzeybatısında kırk hane kadar Türk ailesinin yer aldığı belirtilmiştir. Kazaklar sadece kendi aralarında kız alıp vermişlerdir. Kazaklar her yönüyle örf ve adetlerine sıkı sıkı bağlıdır.” (DK, s.89-91)

Akşehir Kazaklarının anlatıldığı bölümde ise, onlarla ilgili bilgilerin tanıklarla yapılan görüşmelerden derlenerek oluşturulduğunu aktarır. Bunun sebebi ise Akşehir Kazakları ile ilgili yazılı kaynakların olmayışdır:

“Akşehir Kazakları ile ilgili geniş bilgiyi, tanıklıklar bölümüne almayı uygun gördüm. Çünkü yazılı bir kaynak yok, bu sebeple onlarla yaşayan insanların anlattıklarını derledik.” (DK, s.101)

Kitabın konusunu oluşturan Manyas ve Akşehir Kazakları ile Kars Malakanları’nın göçlerinin temel hikâyesini şöyle özetler:

“En önemli sebep, Rusya’da yaşanan büyük toplumsal değişimdir. Değişim; yüzyıllardır geleneksel düzen içinde yaşayan insanları yurttaş olmaya, vergi vermeye, devlete katkıda bulunmaya ve hatta ellerindekini avuçlarındakini vermeye zorladı. Bu zorlama ise gücü yetenin isyanını, gücü yetmeyenin de ikrarla sükûtunu doğurdu. İsyandar ve ısrarlı sükût ise Rusya’nın değişik yerlerinden dünyanın birçok ülkesine göçlere sebep oldu. Bu terk etmelerde ileri sürülen tek sebep dinsel inançlardır. Nedense, diğer sebepler üzerinde hiç durulmamıştır.”(DK, s.104)

Geçmiş bölümlerde, Manyas ve Akşehir Kazaklarının günlük hayatları üzerine bilgiler veren Servet Somuncuoğlu bu bölümde ise üçüncü grup olan Kars Malakanları’nın günlük yaşamları üzerine bilgiler paylaşır. Bu bölümdeki bilgileri ise, Orhan Türkdoğan’ın doktora tezi olarak hazırladığı “Malakanlar’ın Toplumsal Yapısı” adlı kitaptan aktarır:

“Tarihlerinden getirdikleri cemaat bilinciyle, Türkiye’de yaşadıkları süre içinde de Sosyal Ada olmayı başaran Malakanlar, hiçbir zaman Türk toplumu ile karışmamışlardır. Aksine benzeşme ve benzeştirilmeye her zaman kapalı olmuşlardır. Yaşadıkları dönemde, en önemli gelir kaynakları çiftçilik, atçılık ve değirmencilik olmuştur. Özellikle değirmencilik Malakanlar’da büyük ve önemli bir gelir kaynağıdır. Hemen hemen bütün ailelerde değirmencilik ile uğraşanlar vardır. Bölgenin iklim şartlarına uygun olan bütün mahsuller Malakan köylerinde yetiştirilir. Buna bağlı olarak hayvancılığa bağlı üretim, peynir, yağ, süt, gravyer peyniri vs.ve arıcılık önemli yer tutar.” (DK, s.107)

Rus Çarı, Kazaklar ve Malakanlar’a hep zulüm eder ve onları zor durumda bırakır. Dönemin şartları neticesinde bir sömürge yarışı vardır. Bunun sonucunda Türkiye’ye göç ederler. Göç etmek zorunda kalan Kazaklar ve Malakanlar’ın içlerinde hep bir anavatan özlemi yatar. Ayrıca bu yarış, dönemin Rusya’sı hakkında çarpıcı bilgiler ve detaylar verir:

“Kazaklar ve Malakanlar; Türkiye’ye her ne kadar kırgın ve kızgın bir şekilde, yaşadıkları olaylardan büyük zarar görerek, sürgün edilerek gelmiş olsalar da Don Nehri kıyılarını, Kurban’ı, Dunay’ı hiç unutmadılar. Anavatan duygularını hep içinde yaşattılar. Zaten türkülerinde de dile getiriyorlardı; onların toprakla bir kırgınlıkları yoktu, sadece Çar’ın olmadığı bir Rusya istiyorlardı. Çünkü Çar, onların sakallarını kesmek istemiş, süt içmelerini yasaklamış, kutsal değerleriyle oynamış, dinî inançlarına karışmış, onlara zulmetmişti. Rusya’nın toplumsal olarak yaşadığı bütün bu sıkıntıların temelinde Sanayi Devrimi’ni gerçekleştirme çabası yer alıyordu. Çar Deli Petro döneminde başlayan bu çaba, insana rağmen şiddetini artırarak devam etti. Rusya yarışta geri kalmak istemiyordu. Bunun bedelini ödeyecek tek sermaye de insan sermayesiydi. Bu sermayeyi de hoyratça ve acımasızca kullanmaktan kaçınmadı. Çünkü Rusya’da insan sermayesi boldu, toprak köleliği kalkmıştı ama uygulamada çok fazla değişen bir şey yoktu. Çok büyük bir coğrafyada dağınık gruplar halinde yaşayanlar arasında, tarihsel süreçten gelen inanç farkları da vardı. İnanç temelindeki farklılaşmalar, iktidar gruplarının diğer gruplar üzerindeki amaçsızlığını da beraberinde getirdi. Bunun sonucunda toplum tabanında birçok küslükler ve kırılmalar oluştu. İşte bu kırılmalar, toplumsal çatlamalar

ve göçler; değişime, dönüşüme, sanayileşmeye ödenen bedelin sonucuydu. Kazaklar her şeye rağmen Çar'ın yanında yer almışlardır. Sebebi ise Kazaklar'ın savaşçı yönlerinin çok iyi olması. Diğer tarafta ise Malakanlar, inanç yönleriyle Ruslara ters düşmüş ve bu yüzden 1883 yılında Kars'a sürgün edilmişlerdir.” (DK, s.137-138)

Çeşitli sebeplerle, Türkiye'ye göç eden Kazaklar ve Malakanlar'ın Türkiye'den göç edişleri ise oldukça ilginçtir. Göçün hangi sebeple, neden nasıl başladığı soruları tam olarak cevaplandırılmaz. Bu soruların cevaplarını bulmak için de cevapların peşine düşmenin bir gereklilik olduğunu savunur:

“Kazaklar ve Malakanlar'ın uzun yıllar yaşadıkları Anadolu topraklarından ayrılışı baştan sona ilginç bir olay. Göç dalgası ne zaman ve nasıl başladı, gerçek sebepler nelerdi? Göç etmek bir yaşam zorunluluğu muydu, yoksa etki alanında mı gerçekleşti? Göç esnasında ve sonrasında neler yaşandı? Göçte dışarıdan bir yönlendirme var mıydı? Türkiye bu göçe neden kayıtsız kaldı? Daha da çoğaltabileceğimiz bu ve buna benzer sorulara net cevaplar vermek hâlâ mümkün değil. Özellikle göç sonrası için yapılmış hiçbir çalışma yok. Onların; o zamanların tabiri ile Demir Perde ve Hür Dünya'ya göç ederken yaşadıkları olayları ve göç sonrasında, tanıklıklarıyla sergilemeye çalışalım şimdi: Türkiye'de üç bölgede; Manyas, Akşehir ve Kars'ta yaşayan Kazak ve Malakan grupları arasında göç ve geriye dönme fikri her zaman gündemde olmuş. Bazen yoğunlaşmış, bazense geri plana düşmüş ama bu fikir hep yaşamış kafalarında. Bir gün Rusya'ya şu ya da bu şekilde dönmeyi istemişler her zaman.” (DK, s.139)

Manyas ve Akşehir Kazakları ile Kars Malakanları'nın Türkiye'den göç ediş hikâyelerini ise şöyle aktarır:

“Malakanlar ise Rus sınırında olmalarına rağmen sağlıklı bir bilgi sahibi olamamışlar. O dönemlerde bir görüşme yapıldığına dair elimizde bilgi yok. Fakat Malakanlar'ın göçü kesintisiz olarak devam etmiş. Bu göçler Kars'tan dünyanın çok farklı ülkelerine yönelmiş. Almanya, Kanada ve Amerika'ya, hatta Brezilya gibi Güney Amerika ülkelerine gidenler bile olmuş. Malakanlar ile Kazaklar arasında ciddi bir mesafe var, Türkiye'de yaşarken birbirlerine

uzak durduklarını tespit ettik. Aynı mesafeli duruş Rusya'daki yaşamlarında da devam ediyor. Manyas ve Akşehir Kazakları arasında ise dolaylı bir bilgi akışının olduğu kesin. Çünkü 1925 yıllarında Manyas Kazaklarında göç etme fikri telaffuz edilmesine rağmen birbirleriyle irtibat halinde olduklarını bildiğimiz Akşehir Kazakları'nda göç kelimesi ağza bile alınmamıştır. Özellikle Akşehir Kazakları'nda 1962 yılına kadar Rusya'ya göç eden hiç olmamıştır.” (DK, s.140)

Göçün görünen kısmının yanında, yapmış olduğu araştırmalar sonucunda bir de görünmeyen kısımlara ulaşır ve çok önemli tespitlerde bulunur. Çok iz sürer, arar, araştırır; konuyla ilgili kişileri bulup onlarla konuşur ve şunları öğrenir:

“Neden gidiyorsunuz sorusuna verilen cevap ise; Ortodoks mezhebi kurallarınca, evlenebilmek için yedi kuşaklık farkı kaybettik. Nasıl ne zaman, nereye gideceğimiz malûm değil idi. Göç olgusunda her üç kesimde ortaya çıkan en belirgin özellik, yedi kuşak evlilik yasağının bulunmasıydı. Göç fikrinin belirginleşmesinde en çok kullanılan söylemin bu yasağın olduğu tespit ettik. Başka sebepler aranabilir ve bulunabilir de.” (DK, s.146-147)

Göç, her şeyi ardından bırakıp yeni ufuklara yelken açmanın adıdır. İşte Kazaklar için de göç zamanı gelir. Arkalarında pek çok anı bırakarak giderler. Özellikle unutulmaz düğünleri, türküleri, rengârenk elbiseleri, upuzun sakalları... Vakit gitme vaktidir onlar için ve gidişleri ise şöyle olur:

“Yola çıkma zamanı geldi; gölün doğu yakasından, Kocagöl Köyü'nün tam karşısından, belki de 1927 yılında göç eden Kazakların köyü Yeni Kazaklar üzerinden yükselmeye başladığında, ilk kamyonlar hazırды... 999 Kazak'ın yola çıkma vakti gelmişti artık. İstanbul Karaköy rıhtımında demirleyen gemi onları bekliyordu. İlk gün ve sonraki günlerde, Kocagöl Köyü'ne onlarca kamyon geldi. Eşyalar sarılıyor, Kazaklardan bazıları kamyonu binerek gidiyor, ailenin diğer fertleri ise Bandırma'dan bindikleri gemiyle İstanbul'a doğru yola çıkıyorlardı. Manyas Gölü'ne ve Türkiye'nin bütün göllerine saçtıkları hatıralar kalıyordu arkalarında, kamyonlar yolların tozunu savurarak Kocagöl'den uzaklaştıkça. Kamyonlar tozları savura savura yol aldıkça, için için sevinenler de vardı belki, “Kazakların mallarını mülklerini ucuza kapattık, iyi ki gidiyorlar. Tarlalar ve göl bize kaldı” diyenler. Hayatın bu yüzü de vardı.

Fakat öte yanda, Bandırma esnafı, en az Akşehir esnafı kadar, hatta daha fazla üzüntülüydü. Çünkü Manyas'ta daha çok Kazak yaşıyordu ve daha çok kazanıyor, daha çok harcıyorlardı. Göç savrulmadır, bir büyük devşirilmedir. Sonra gelir acısı, göçün ardı sıra yüreklerde bir yalnızlık, bir kimsesizlik başlar.” (DK, s.157)

Göç de bir ayrılıktır aslında ve ayrılıklar hüznü olur. Geride acısıyla, tatlısıyla hatıralar kalır. Göçün canlı tanıklarından olan Bay Valedo'nun aktardıkları, o gün yaşananlarının bir özetidir. Bay Valedo, göç etmeyi değil de Türkiye'de eşiyile kalmayı tercih eder:

“Göç zamanı gelip çattığında, yaşlısı genci herkesin gözleri dolu doluydu. Kazaklar kadar Türkler de ağladı. Özellikle evleri yan yana olanların ve uzun yıllar komşuluk yapanların ayrılması çok zor oldu. Kamyonlar tozu dumana katarak yavaş yavaş köyden ayrıldığında, komşularından gözyaşları dinmemiş çok kimseyi gördüm. Zor ve acı günlerdi, anlatması bile zoruma gidiyor. Halen köyde yaşamakta olanlardan, İstanbul'a, gemiye kadar uğurlamaya gelenler de oldu. En büyük acıyı tabii ki aile olarak bizler yaşadık. Bana hep sorulan bir soru var, 'Siz neden gitmediniz?' diye. Buna bugüne kadar hiç cevap vermedim, ilk olarak cevap veriyorum. Bu benim için bir onur savaşıydı ve ben Atatürk hayranı bir insanım. Atatürk'ün memleketinden ayrılmak, benim yaşayacağım en büyük zülüm olurdu. Annemden, babamdan ayrılmak bile bu kadar zor olmadı. Ben Atatürk hayranıyım ve Türkiye'yi seviyorum. Zaman zaman acaba Amerika'ya gitse miydim diye düşündüğüm olmuştur ama yine de Atatürk'ün ülkesi ağır basmıştır hep.” (DK, s.159)

Bay Valedo başta olmak üzere, o dönemin canlı tanıklarından olan özellikle Kazakların olduğu dönemde yaşamış olan altmış yaş ve üzeri pek çok kişiyle mülakat yapar ve onların duygularını, düşüncelerini bize aktarmaya çalışır:

“Bandırma ve Manyas altmış yaş civarlarında kiminle konuşsanız, Kazaklarla ilgili söyleyecek sözü oluyor. Kazakları tanıyan değişik kişilerle görüştim. Dikkatimi çeken bir tek şey var: Hiç kimse kötü bir şey söylemedi; yaşamlarına, yaşam tarzlarına, dinlerine, dillerine kimse kötü söz söylemedi. Hoşgörü ve sevgiyle söz ettiler onlardan, bir daha asla kavuşamayacaklarını bile bile özlemle anlattılar hep. Akşehir'de

dinlediklerimizde de çok farklı değildi. ‘Biz onlara hiçbir zaman gâvur demezdik, hep Kazak diye seslenirdik.’ demeleri hoşuma gitti. Tanıklıklara ileriki bölümlerde genişçe yer vereceğiz. Kısaca bir değinelim istedik. Onlar Türkiye’ye bir şeyler bırakarak gittiler. Kendilerine özgü yerleşim biçimiyle yaşadıkları köyleri, tatlı sularda balık avlama yöntemlerini ve pek gönüllü olarak değilse de ikonlarını armağan ettiler. Özellikle belirtmek gerekir ki tatlı su balık avcılığında hâlâ onlardan kalma yöntemlerin kullanıldığını onların balıkçılık yaptığı göllerde gözlemledik.” (DK, s.161-162)

Kocagöl, Kazaklara yıllarca ev sahipliği yapar. Göçün üzerinden arta kalanların neler olduğunu öğrenmek için birinci kaynaktan bilgi edinerek Kocagöl’ün tanıklarıyla mülakat yapar ve onlardan dinlediklerini aktarır:

Kocagöl Köyü’nden Mustafa Oktay (1925) anlatır:

“Ben uzun yıllar Kazaklarla yaşadım ve çalıştım. Türkiye’nin bütün göllerinde onlarla balıkçılık yaptım. Menderes deltasına, Beyşehir, Akşehir, Çıldır göllerine kadar gittim. Aramızda hiçbir ayrı gayrı olmadı. Türkülerimizi beraberce söyledik. Onlar bizim türkülerimizi bilirlerdi. Zeki Müren’i çok severlerdi ve Manolya şarkısını, Türkçe-Rusça karışık söyledilerdi. Duyduk ki, Rusya’da bizim türkülerimizi, Manolya’yı söylemeye devam ediyorlarmış. Biz de hâlâ unutmadık onların şarkılarını, aklımda kalan bir mısra şöyle: *Paşlidevkanaraboti uma naraboti.*” (DK, s.184)

Şevket Uysal (1927) (1950-1964 Yılları Arası Kocagöl Köyü Öğretmeni) anlatır:

“Köyde yaşayan Kazaklar konusunda başlangıçtaki şaşkınlığımız kısa sürdü onları tanımaya çalışıyorduk. Hristiyan’dılar ve Ortodoksluğun ilk dönemlerindeki uygulamalarına, inançlarına bağlıydılar. Köyde dinsel ya da etnik bir ayırım söz konusu değildi. İki toplum kaynaşmıştı, bir arada yaşıyorlardı. Ramazan, Kurban ve Paskalya bayramlarında birlikte eğlenirler, birbirlerinin bayramlarına katılırlardı. Paskalya bayramlarında oynanan renkli yumurta oyunlarında, guruplar halinde yapılan gezi ve eğlencelerde hep birlikteydik. Eğlenceler kadın erkek bir arada yapılırdı Kazaklarda. Onlarda kadın hayatın her alanında olurdu; düğünde, ölümden, cenazede kadınlar bulunurdu.” (DK, s.187)

Göç edilen başka bir mekân olan Akşehir Kazak Gölü'ne 2001 yılında gidip orada yaşayanlarla çeşitli mülakatlar yaparak göçün izlerini bize aktarmaya çalışır:

Akşehir Kazak (Gürsu) Köyü'nden Mehmet Gündüz (1924) anlatır:

“Köyde yaşadığımız için Kazaklarla dostluğumuz ve beraberliğimiz kendiliğinden gelişti. 1950'li yıllarda Bulgaristan göçmenleri de köye yerleşti. 1954 yılında muhtar oldum. 1960 yılına kadar köyde muhtarlık yaptım. Köyde 38 hane Kazak vardı. Yaklaşık 250 Kazak. Köy üç mahalleden oluşuyordu. 1956 yılında köye cami yaptırırken, ayrımcılık olmasın diye Kazaklar için de bir kilise yaptırıldı. Yönetimde Kazaklarla beraberdik. Benim muhtarlık yıllarımda iki de Kazak aza yanımda görev yapardı. Kazakların köyde büyük arazileri vardı. Tarım işlerini kadınlar yürütürdü, erkeklerse Türkiye'nin hemen hemen her yerindeki göllere balıkçılık yapmak için giderdi. Tarım alanlarında genelde hububat yetiştirilirdi. Pancar ekiminin ilk yıllarına onlar da yetiştirdi. Ana dilleri Rusçaydı. Ama hepsi Türkçede konuşuyorlardı. 1956 yılında okul açıldı. Türk ve Kazak çocukları aynı okulda okudu. Kiliselerde dinî eğitim alırlardı. Tarım, balıkçılık ve kamış saz işçiliği Kazakların gelir kaynaklarının başında gelirdi. Kazak aileleri arasında zengin olanlar da fakir olanlar da vardı. Elbiselerini kendileri dikerlerdi. Kadınlar, canlı ve çok renkli kumaşları tercih ederlerdi. Erkekler sakallarını kesmezlerdi. Kazak aileleri çok çocuklu olurdu. Aile bağları ve aralarındaki dayanışma çok kuvvetliydi. Dinî inançları son derece katıydı, kuvvetliydi. Cumartesi öğleden sonra haftalık dinî ibadetleri için hazırlanırlar, yeni ve temiz elbiselerini giyerler, kiliseye giderlerdi. Ayın pazar gününde devam eder, akşamüstü biterdi. İçlerinden kiliseye gitmeyenleri kınarlardı. Mesela; Yako - Dunka Kamış çiftine, kiliseye gitmedikleri için çok kızdıklarını hatırlıyorum. Pazar günleri sabahtan mezarlık ziyaretine giderlerdi. Bu ziyaretler ailecek olurdu. Mezar taşı yapma, mezara taş dikme gelenekleri yoktu.” (DK, s.198-199)

Akşehir doğumlu Mahmut Erol (1928) anlatır:

“Ben onlarla çok içli dışlı oldum. Beni çok severlerdi. Varlıklı bir insandım ve yardım severdim. Onlardan çok insana yardımım oldu. Yako ve Dunka çifti üç evimden birinden oturdu. Akşehir'den atla köye gittiğimde en az yedi sekizi hemen yanıma gelirdi. Yedi yıl süresince iş yüzünden hiçbir tatsızlık olmadı

aramızda. Mesela otuz bir kilo buğday çıktı 16'sını bana getirirler, 15'ini kendileri alırlardı. Çok çalıştılar. İşte hile bilmezlerdi. Bizim buralarda onlara gâvur denmezdi. Kazak bilir, Kazak söyledik. Onların Hristiyan olmasını yadırgamadık. Onların dini onlara, bizim dinimiz bize. Neticede bir Allah'a inan insanlarız işte... Giyimi kuşamı çok severlerdi. Cumartesi mutlaka banyo yaparlar, saçlarını başlarını tararlar, süslenirler, özel başlıklarını bağlarlar, güzel elbiselerini giyerler ve pazar günü öğle saatinde ayinden çıktıktan sonra, ailecek ziyafete otururlardı. Herkes kendi evinde olurdu ve pazar gününü bu şekilde geçirirdi. Pazartesi ise erkekler yine işlerine, yani balıkçılık yaptıkları bölgeye giderlerdi. Kadınlarsa tarla, inek, koyun bakımı işlerini yürütürlerdi. Aralarında yedi göbek evlilik yasağı vardı. Yakın evlilik yapmadılar. 1955 yılından itibaren, gitme fikrinin konuşulduğunu hatırlıyorum. En büyük sebep, evlenememeleri.” (DK, s.203-204)

Malakanların mekânı olan Arpaçay ve Kars'ta yaptığı mülakatlarla araştırmasını daha da zenginleştirmeye çalışır:

Kars Dikmeköy doğumlu Kenan Gümüş (1948) anlatır:

“Malakanlar'ı çocukluğumdan beri bilirim. Köyümüzde değirmen çalıştırırlardı. Bir kısmı Kars merkezde oturur, dişçilik yapardı. Çoğunluğu Kars merkeze bağlı Zöhrap, Atçılar, Çalkavur köylerinde yaşarlardı. Anımsadığım kadarıyla çalışkan, becerikli, üretken ve zanaatkâr insanlardı. Çoğunlukla değirmencilik, demircilik ve cins at yetiştiriciliği yaparlardı. Çevre köylere göre daha kültürü ve daha üst düzey, medeni bir yaşam tarzları vardı. Kars' ta sebze ve meyve pek yetişmemesine rağmen Zöhrap ve Atçılar Köyü'nde çeşit çeşit meyve ve sebze yetiştirip Kars'ta sattıklarını duyardım. Ayrıca Kars merkezde Trofim Denisenko adında bir dişçi vardı. Çok kaliteli diş yapardı. Yaptığı dişler uzun süre kullanılırdı. Kars ilinin en namlı dişçisiydi. Bence bunu hak etmişti de. Çünkü anneme, alt-üst tam damak diş yaptı ve annem yaklaşık otuz beş yıl onun yaptığı bu dişleri kullandı.” (DK, s.213-214)

Malakanlar'ı kitabına dâhil edip etmemekte ilk başlarda tereddüt yaşar. Ancak yaptığı mülakatlarda bunun kaçınılmaz olduğunu görür ve araştırmacı kimliğinin de etkisiyle Kars'a gider, gezip incelemeler yapar ve görüşmelerde bulunur. Yazılı

kaynaklarla yetinmez, hep birinci elden bilginin peşinde koşar. Bu konuda ona en büyük yardımı Arpaçay Belediye Başkanı Enver Akkaya yapar:

“Malankanlar’ı ben hayal meyal hatırlıyorum. Fakat haklarında o kadar şey dinledim ki; sanki onlar hâlâ bizimle yaşıyorlar gibi. Onların sözünün edilmediği gün olmaz Arpaçay’da. Arkalarında efsaneler bırakarak gittiler. Biraz espri olacak ama bu civarlarda yaşayanların büyük çoğunluğu bir gün Malakan hazinelerini bulacakları rüyası ile yaşarlar. Hazine var ya da yok bilinmez ama bilinen şu ki; onlar buralara gerçekten hazine değerinde bir kültür bıraktılar. Çalışkan ve dürüst insanlardı. Neden gittiklerine hâlâ aklım ermiyor. Gidişleri konusunda birçok söylenti var. En çok gündemde tutulan konu da evlilik meselesi. Evlenemedikleri için gittiklerini söylüyorlar. Bence bu bahane. Başka sebepler var. Benim kanaatimi soracak olursanız propaganda etkili oldu. Bu propagandayı yöneten insanlar vardı. İsimlerini bilmiyorum. Onların gidişinden sonra bizim büyük zararımız oldu. En başta bölgede un üretimi yok denecek kadar azaldı. Yani unculuk öldü. Değirmenlerin hemen hemen hepsi durdu. Onlar her işten anlarlardı. Eğer kalmış olsalardı, Türkiye’nin gelişmesine paralel olarak Arpaçay bugün bambaşka bir Arpaçay olurdu. Eminim ki bölgenin sanayi üretimini gerçekleştiren bir ilçe olurduk biz.” (DK, s.217)

Kars’ta yaptığı araştırmalarda ise en çok bilinenler Denisenkolar’dır. Onlarla ilgili kime ne herkesin söyleyecek az veya çok bir şeyleri olduğunu belirtir:

“Kars merkezinde Denisenkolar’ı sorduğumuzda ise, nereden tanıyorsunuz onları, dediler hep. Sanki Denisenkolar’ı tanımak sadece kendilerine mahsusmuş gibi davrandılar ve bu bence sevgi ifadesinden başka bir şey değildi. Diş hekimi Trofim ve diş teknisyeni Vasil’i Kars’ta tanımayan yok gibi. Ve onları çok seviyorlar. ‘Vasil’e selâm söyle, bizi unuttu. Bir an önce gelsin...’ sözlerini duyduğumda ben de Vasil kadar mutlu oldum.” (DK, s.219)

Eserini meydana getiren Servet Somuncuoğlu, tam baskıya verecekken farklı bir gelişme yaşanır. Atlas dergisi hazırladığı çalışmayı yayımlamak istemektedir. Konu dergi tarafından çok beğenilir. Ancak görsellik açısından elde bulunan malzeme

yeterli görülmez. İşte bu noktada yepyeni bir macera başlar. Bu macera Rusya'ya yapılan gezidir:

“Atlas dergisi konuyu yayınlamaya karar verdi fakat görsel olarak malzeme yeterli değildi. Derginin fotoğraf editörü Gökhan Tan, ‘Bu konu için mutlaka Rusya’ya gidilmeli’ dediğinde, kafamda sislerin içinde ne olduğu belli olmaya bir şeyler dolaşmaya başladı. Bir fotoğrafçı eşliğinde mutlaka Rusya’ya gidilmesi gerekiyordu. Kitabın yayınlanması daha da gecikecekti. Bunu pek dert etmedim ama Rusya’ya nasıl gidilecekti? Bu soruya cevap bulmam zordu. Planlamaya göre Eylül ayının sonunda gidilmesi gerekiyordu. Fotoğraflar Ekim’in ilk günlerine yetişirse, konu Atlas dergisinin Kasım sayısına girecekti, yoksa mümkün değildi. Biraz sıkıntılı, biraz da iç açıcı bir durumdu. Rusya’ya gidilmesi kesindi ama zaman meçhuldü. Bu bekleyiş içinde ve belirsiz zamana rağmen Eylül ayının 16’sında izne çıkmak üzere dilekçemi veriyorum... Eğer hiçbir şey olmasa, Göl İnsanları için fotoğraf çekimine çıkarım diye düşünüyorum. 14 Eylül Cumartesi günü beklemediğim bir gelişme oluyor. Rusya’da bulunan Bay Valedo, telefonla bana ulaşmak için kızını arıyor ve kızı da benimle irtibat kuruyor. 21 Eylül Cumartesi günü Manyas Kazaklarının göçünün kırkıncı yılı için büyük bir kutlama yapılacağını öğreniyorum. Şartlar ne olursa olsun Rusya’ya mutlaka gitmem gerekiyor. Bay Valedo ile yaptığım telefon görüşmesi beni daha da heyecanlandırıyor. Çünkü kırk yılda bir yaşanacak olan bir olaya tanıklık edeceğimi söylüyor.” (DK, s.235-236)

Karşılıksız insan sevgisinin, farklı yaşayış ve kültürlerin temelini oluşturduğu eserde; Manyas ve Akşehir Kazaklar’ı ile Kars Malakanları’nın göç serüvenini anlatılır. Kitapta anlatılan toplulukların binlerce kilometre uzaklıktan, hangi badireleri atlatarak Anadolu topraklarına geldiğini, yaklaşık iki yüz yıl boyunca Anadolu’da nasıl bir yaşam sürdüklerini anlatan araştırma – inceleme türündeki eserde yazar; birincil kaynaklarla yaptığı mülakatları ve çekmiş olduğu fotoğrafları eklemesi ile hem okuyucularının aklına gelebilecek sorularına cevap arar hem de görsel yönden zenginlik katar.

2. 7. GALLEMİT

Gallemit, Servet Somuncuoğlu'nun kendi düşüncelerinden, hatıralarından, askerliğini yaptığı Bilecik 9. Jandarma Alay Komutanlığında tanıştığı kahramanı ile mektuplaşmaları, askerlik sonrası ziyaretleri ve sohbetlerinden aldığı notlarından oluşan eserdir. İlk baskısı Bilgeoğuz Yayınları tarafından 2008 yılında gerçekleştirilmiş, 2015 yılında Matbuat Yayın Grubu tarafından tekrar yayımlanmıştır.

Roman 227 sayfadan ve üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm Servet Somuncuoğlu'nun düşünceleri ile Ulu Kam diye hitap ettiği kahramanı ile mektuplaşmalarından oluşur. Mektupların sayısı on üç olmakla birlikte, bu on üç mektubun on birine cevap yazar, son iki mektuba ise cevap yazmaz. Mektupların önemli bir özelliği ise hiçbir mektubun aynı kâğıda yazılmamasıdır. "Hiçbiri aynı kâğıda yazılmış değil. Biri sigara kâğıdına, bir diğeri dosya. Başka biri asker defterinden koparılmış sayfa, öteki teksir kâğıdından koparılmış bir parça." (G, s.18)

İkinci bölüm, Somuncuoğlu'nun askerlik bittikten sekiz yıl sonra Ulu Kam ile irtibat kurması ve onunla konuşması, ziyaretleri ve sohbetlerde tutulan notlardan oluşur.

Üçüncü bölümde Tıratlara ve düşüncelerine yer verilmiştir.

Gallemit kitabı çalışmamızın üçüncü bölümünde bağımsız olarak detaylı incelenecektir.

2. 8. GÖÇ YORGUNU: SERVET SOMUNCUOĞLU ŞİİRLERİ

Servet Somuncuoğlu'nun sağlığında iken kaleme aldığı şiirleri vefatından sonra eşi Nevin Somuncuoğlu ve oğlu Sencer Burak Somuncuoğlu tarafından düzenlenerek N. Ender İmamoğlu tarafından basıma hazırlanır. Göç Yorgunu ismi verilen kitap kırk dört şiirden oluşur. 110 sayfadan oluşan eser Eylül 2017'de Matbuat Yayın Grubu tarafından yayımlanır.

2. 8. 1. Dil

Servet Somuncuoğlu Őiirlerinin dili son derece açık, yalın ve saf Türkçedir. Şair, yaşayan Türkçeyi en doğru Şekilde kullanma gayreti içerisinde. Anadolu topraklarında yaşamış olan, yazmış olduğu Şiirlerinde gösterişten uzak, duru, samimi ve Anadolu halkına seslenen bir dil kullanan halk Şairlerimizden Yunus Emre'ye atıfta bulunarak yaşayan Türkçe kullanımının önemine dikkat çeker:

“... ”

Ben bir koca yalnızım
Türkmen Yunus'tan beri
Anadolu yaylasında
Trkemden başka kimsem yok
...” (GY, s.12)

Herkesin anlayabileceği, konuşma diline uygun bir anlatım tercih eden Şairin Şiirlerinde “dil sapmaları” göze çarpan başka bir detaydır. Şiirlerinde noktalama işaretlerine pek yer vermez. “Senin Gözlerin” adlı Şiirinde dizelere kk harfle başlaması, Attilâ İlhan'ın “Ben Sana Mecburum” Şiirindeki benzerliği akla getirmektedir:

aslolan yaşamaktır ölmek değil
sevmektir dağ doruklarında
kaybolmak değil diplerde
yürüyüp gitmektir kendine doğru
durmak hiç değil.” (GY, s.93)

Attilâ İlhan'ın “Ben Sana Mecburum” Şiirinde de mısralara kk harfle başlar ve noktalama işaretlerini kullanmaz:

“ben sana mecburum bilemezsin
adını mıh gibi aklımda tutuyorum
büyüdükçe büyüyor gözlerin
ben sana mecburum bilemezsin
içimi seninle ısıtıyorum
...” (İlhan, 2016:96)

Servet Somuncuoğlu'nun şiirlerini tek tek incelediğimizde dikkat çeken başka bir detay ise şiirlerinde en çok yer verdiği sözcükler şunlardır:

“göç” (s.11,12) / “yol” (s.11,13) / “gönül” (s.11,29,31,47,75,77) / “yürek” (s.13,63,65,91,92) / “bozkır” (s.15,19,101) / “yürümek” (s.17,49) / “kimsesizlik” (s.21,51,57,61,81,82,89) / “dağ” (s.23,31,35,55,95,102) / “sevda” (s.25,27,97) / “güneş” (s.27,39,51,57,63) / “zaman” (s.27,31,43,47,59,61,65,69,81,101,103,104) / “rüzgar” (s.27,47,69,73) / “özlem” (s.31,51) / “eylül” (s.33,37) / “köy” (s.39,40,41) / “yalnızlık” (s.45,57,69,70,81,82,89) / “yolculuk” (49,61) / “şehir” (s.79,93,101,102) / “gece” (s.27,51,53,54,62,73,79) / “bahar” (s.75,81) / “mevsim” (s.85,90) / “sevda” (s.25,27) / “yol” (s.27,29,61).

Yukarıda verilen kelimelerden yola çıkarak şairin hayat görüşünün, iş hayatının, yaşanmışlıklarının da şiirlerine yansıdığı görülür.

Servet Somuncuoğlu'nun şiirlerinde “özel isimlere” de sıklıkla yer verir. Vermiş olduğu özel isimleri “mekân (yer) adları” ve “tarihe mal olmuş şahsiyet ve eserler” alt başlığı altında toplanabilir:

Mekân (yer) adları: Kızılırmak (s.29) / İstanbul (s.39,42,43,53,70,103) / Üsküdar (s.42) / Topkapı (s.43) / Finlandiya (s.53) / Afrika (s.53) / Taksim (s.70) / Beyoğlu (s.71) / Sivas (s.70) / Erzurum (s.70) / Gavurdağı (s.70) / İzmir (s.70,73) / Göztepe (s.70) / Karşıyaka (s.70).

Tarihe mal olmuş şahsiyet ve eserler: Mona Lisa (s.51) / Karacaoğlan (s.70) / Âşık Veysel (s.70) / Pir Sultan Abdal (s.70) / Leyla ile Mecnun (s.73).

2. 8. 2. Üslup

Farklı alanlarda çalışmalar yapmış olan Servet Somuncuoğlu almış olduğu eğitim neticesinde ayrıca bir “Türkolog”tur. Somuncuoğlu; ilkokul çağlarında tanıdığı, kendisi gibi çeşitli alanlarda çalışmalar yapan ve bir Türkolog olan Hüseyin Nihal Atsız’ı kendisine örnek alır. Hüseyin Nihal Atsız’ın şiirlerinde “Türklük” kavramı ile “lirizm” ön plana çıkmakla birlikte “Sona Doğru” şiirinde yalnızlık, zamanın gelip geçiciliği düşüncelerine de yer verir:

“Bilsin cihan ki ben bu cihanın nesindeyim
 Bir ülkünün mehabetinin zirvesindeyim.
 Dünya denen mezellete dalsın her isteyen;
 Ben ırkımın şeref taşan efsanesindeyim.
 Herkes bir özleyişle yaşar... Ben de öylece
 Altayların ve Tanrıdağ’ın çevresindeyim.
 Merdanelikle şöyle bakıp ayrılıklara
 Son menzilin hüznü dolu kaşanesindeyim.
 Artık veda zamanına pek fazla kalmadı;
 Yorgun ve kimsesiz ölümün bahçesindeyim” (Atsız, 2005:96)

Servet Somuncuoğlu’nun “Milatsız” şiirinde özlem, yalnızlık, ömrün gelip geçiciliği duygularını anlattığı şiirindeki üslubu ile hayatı sorgulayışları Hüseyin Nihal Atsız’ın “Sona Doğru” şiirindeki üslubunu andırmaktadır:

“Zamansız yağmurlar yağar gönlüme
 Bir kurşun gibi büyür yalnızlığım
 Hangi kalles gecenin koynunda şimdi
 Bir namlu patlar, yırtılır tel örgüler
 Yıkılır duvarlar ve büyür acılar
 Çünkü geçit vermez sınırlar özleme
 Hain çıkar bir bir yaslanılan dağlar
 Söylenmemiş türküler var içimde
 Toprak kadar büyük
 Deniz kadar engin
 Ter kadar kutsal türküler...” (GY, s.31)

Şairin şiirlerinde gözümüze çarpan başka bir unsur ise bazı şiirlerinde “hitabet” üslubunun egemen olmasıdır. “Hey” seslenme ünlemine yer verdiği “Salkım Saçak” başlıklı şiirinde okuyucusundaki lirizmi artırmaya çalıştığı görülür:

“...
 Heyyyyyy, nerden geliyorsun sen?
 Bırak git beni, bırak kendime
 Ve yoluna yürü sen!” (GY, s.57)

“Hoyrat Zamanlar” başlıklı şiirinde şair yine ünlemlere başvurarak şiirinin okuyucusu üzerindeki etkisini artırmaya çalışır:

“... ”

Ahhhh, desem ahhhhım çarpar dağlara

Offffff desem, offfum vurur rüzgârlara

Bir gelsen, bir dokunsan

Bir işitsen,

Ahh sen, sen, sen...

...” (GY, s.69-70)

“İstanbul” pek çok şairin şiirine konu olur. Kimileri ondan övgü ile bahsederken kimileri de onu yermekten geri kalmaz. Attilâ İlhan “İstanbul Ağrısı” şiirinde İstanbul’u kişileştirerek onunla konuşur bir üslupta onun üzerinde bıraktığı izleri aktarır:

“... ”

ulan İstanbul sen misin

senin ellerin mi bu eller

ulan bu gemiler senin gemilerin mi

minarelerini kürdan gibi dişlerinin arasında

liman liman götüren

ulan bu mazot tüküren bu dövmeli gemiler senin mi

...” (İlhan, 2016:12)

Somuncuoğlu da şiir kitabında uzun yıllar yaşadığı İstanbul’u anlatır ve Attila İlhan gibi İstanbul ile konuşur, ona seslenir ve sorular sorar:

“... ”

Hey İstanbul hey

Ben seni böyle bilmezdim

Kahpe kurşunlar yağdırdın üzerimize

Kaç mevsimin var bir günde söyle?

...” (GY, s.42)

2. 8. 3. Vezin ve Kafiye

Şairin 44 şiirinden oluşan ve yayımlanan ilk ve tek kitabı olan “Göç Yorgunu” adlı eserinde kaleme aldığı şiirlerin büyük bir çoğunluğu vezin bakımından serbesttir. Sanatçının üzerinde Türk şiirinde ilk olarak “serbest ölçüyü” kullanmaya başlayan Garip akımının izleri görülür. Şair, ahenk sağlama konusunda vezinden yararlanmayı pek düşünmez, onun yerine ahengi sağlamak için sözcükler arasındaki ses ilişkilerinden yararlanmayı tercih eder:

“Salkım saçak dal uçlarından
Gelen bahar gibisin
Bilsen, nasıl açtığını ve büyüdüğünü
Anlasan bahara batan güneşlerin rengini
Anlasan sen yokken buralarda neler oldu
Neler koptu, harman yerinde yıldızlar düştü
Düştü hepsi birer birer
Yakalamak için koşmak mı, durmak mı gerek
Geçip giden hayattır önümüzden
Bilmek mi, bilmemek mi gerek?
...” (GY, s.57)

Şair, şiirlerini kaleme alırken genellikle “serbest ölçü”yü tercih etse de “uyak ve redif” ile de yazdığı şiirleri de vardır. “Yan Dağlar Yan” buna örnektir:

“Yan dağlar yan
Dağlar yanar, yüreğim yanar
Yüreğimde bir yerler kanar
Dağlar yangına döner
Yanar yüreğim yanar”
...” (GY, s.55)

Şair bu şiirinde “-ar” seslerinin benzerliğinden yararlanarak “redif”, “-n” ses benzerliğinden yararlanarak “yarım uyak” kullanır.

Şair, şiirlerinde çok farklı nazım birimleri kullanır. Şiirleri tek tek incelediğinde de; yirmi yedi şiirini “bent”lerle, “on yedi” şiirini ise “dörtlük”lerle yazar:

“Seni Bilirim” adlı şiiri dörtlüklerle yazdığı şiirlerine örnektir:

“Seni bilirim seni, bir yıldız yağmuru gibi
Narçiçeği açmış baharlar yurdu
Gün doğumlu gül üstünde çiy damlası
Seni bilirim seni, kutsal buğday başağı

Bak çiçekler açıyor gökyüzünde şimdi
Yağmur yağıyor kentlerin üzerine çisil
Samanyolu delice akıyor gecenin koynunda
Seni bilirim seni gökte ülker yıldızı
...” (GY, s.29)

Şiirlerini tespitten yola çıkarak şairin şiirlerini genellikle “bentler”le yazdığı görülür. “Gönlün Şiiri” adlı şiiri ise tek bentten oluşan şiirlerine örnektir:

“yıkılsın duvarı gönlünün;
kanadın olsun, kuş gibi uç
akşamlara doğru dolaş uzak uzak
sazlıklardan sesini dinle
bak ki ney değil öten,
gönlündür senin” (GY, s.77)

2. 8. 4. Tema

Araştırma-inceleme, fotoğraf sanatçılığı, prodüktörlük, yazarlık gibi pek çok yönü bulunan Servet Somuncuoğlu'nun şiir yazması da onun başka bir yönünü ortaya koymaktadır. Kırk dört şiirden oluşan şiir kitabında çok çeşitli temalarda yazmış olduğu şiirleri göze çarpmaktadır. Şiirlerinde en çok işlediği temalar: “hasret, gurbet, aşk, insan ve tabiat sevgisi, yalnızlık, İstanbul ve memleket sevgidir.”

Türk milletinin sahip olduğu zenginlikleri araştırıp bulmaya kendini adayan Servet Somuncuoğlu, bu uğurda maddi manevi çok emek harcar, sağlığını hiçe sayarak çok geniş bir coğrafyada çalışmalarına devam eder. Zaman zaman yorulduğunun farkındadır, “Gönlüm Göç Yorgunu” başlıklı şiirinde bu “yorgunluk temasını hissettirir:

“Gönlüm göç yorgunu
Uzak yollardan geliyor
Asya'dan beri yürür atlarım
Çadırlarım, konarlarım, göçerlerim
...
Göç... Göç... Hep göç... Daha çok göç...
'Kimden gelip kime gidersin?'
Diye soran olmadı hiç
'Nerden gelip nere gidersin?'
...” (GY, s.11-12)

Şairin şiirlerinde en çok kullandığı temalardan biri de “yolculuk” temasıdır. Çünkü şair maceracı ruhu ve işi gereği sürekli yaşadığı yerden uzaklara, yeni yerler keşfetmeye gider. “Ata Yurduna Hasret” adlı şiirinde yeni yerler görme isteğini dile getirir:

“Bir destan yazsam Aybala kızlarına
Hazar'ın kıyısından bir çift turna uçursam göklere
Yıldızlarla insem uçsuz bucaksız bozkırlara
Ulu Bilge atamın ellerine uzansam” (GY, s.15)

Somuncuođlu; içinden geldiği gibi yaşayan, inandığının peşinde koşan özđür bir ruha sahiptir. Hayatta iken yapabileceği her řeyi yapmak ister. İdealleri, hedefleri vardır ve bu yolda yürümekten başka dūřuncesi yoktur. O inandığı ÷lküden hiçbir zaman vazgeçmediğini, bu ÷lküyü yolunu aydınlatan bir ışığa benzeterek ona doğru yürüdüğünü ifade eder: “O Günler Adlı” şiirinde nasıl bir “inanç” içerde olduğunu aktarır:

“Biz güneşi sevdik, ışığa koştuk
 Sonra destanlar gibi yaşadık yalnızlığımızı
 O selamsız sabahsız kalabalıklar içinde
 Yalnız kahramanların türküsünü söyledik
 İnandık öylecene, sonuna kadar...
 Sonuna kadar sevdik, gün geldi öldük
 Arkamıza bakmadan yürürken ışığa doğru
 İçimizde hiç bitmeyen bir sesteki haykıran
 Binlerce yıl beklemeye değer mi dirilmek için
 Bugünden ölümsüzlüğe yürümek varken!” (GY, s.17)

şair, kimi zaman kalabalıklar içeresinde yalnızlığı yaşar. Onun da hayalleri, umutları vardır ancak zaman geçtikçe ve hayat ona soğuk yüzünü gösterdikçe kendine ait bir şeyleri kaybetmeye başlar. Kaybettiği yalnızca kendine ait olanlar da olmaz, yalnızlaşmaya da başlar. “Kaybedilmiş Gençliğime” adlı şiirinde “yalnızlaşmayı” anlatır:

“Yusuf yüzüsün dediler,
 Karanlık gecelerin gölgesi üzerime dūřerken
 Kimsesiz kaldırımlarda
 Bembeyaz papatyalar açacaktı hani
 Ve yemyeşil çayırlarda koşacaktık ilkbaharlarda
 Oysa taşlar kararmış duvarlara baktıkça
 İçimden eksileni bulmaya çalıştım hep
 Hani nerede o ağabeyler, reisler, başkanlar?
 Kimsesizlik bu kadar mı zor?”
 ...” (GY, s.21-22)

Şair “Eylül” adlı şiirinde mevsimlerden, aylardan bahsederek tabiat betimlemelerinde bulunur ve sonbaharın başlangıcı olan eylül ayının gelmesi ile yaprakların sararıp düşmeye başlaması gibi insan ömründe de günlerin bir bir tükendiğini söyleyerek “insan ömrünün gelip geçiciliğine” vurgu yapar:

“Karanlık gökyüzü
Rüzgârlar eser
Şimdi eylüldür kaldırımlarda gezen
İhtiyarlığın hüzünlü yürüyüşüdür
İlkbahardan arta kalan
Ve nisanın seksen yaşıdır
Dökülürken birer birer yapraklar
Bir şeyler hayatımızdan
Kaldırımlara dökülür
Sürer içimde yüzyıl yolculuğum
Eylüllerde” (GY, s.33)

Sanatçı, TRT’deki çalışma hayatına başladıktan sonra İstanbul’da ikamet etmeye başlar. İstanbul’da hayatı, insanları tanır, yaşam tecrübesi kazanır. Bu şehirde pek çok hatıra biriktirir. Bu nedenle şair, İstanbul’a olan bağlılığını ve sevgisini yazdığı şiirlerinde dile getirir. “İstanbul Ağrısı” adlı şiirinde İstanbul’un onun için ne ifade ettiğini anlatmaktadır:

“...
Köprüde sevdaya olta atar balıkçılar
Balık tutarlar hep gemilere bakarak
İskeleden sevgililer iner el ele tutuşmuş
Ya da sevda topyekûn iner gemilerden

Topkapı uzak bir armoniydi
Uyumlu ve uyumsuz bir zamanlar
Bağırır, çağırır, alırlar, satarlar ve çalarlar
Çok uzaklardan geldikçe yığın yığın insanlar

İstanbul ağrısı gitmez gönülden
 Boğazdan gelen yosun kokusu
 Sokak üstü satıcılar
 Kaybolur insan çoğu kere” (GY, s.43)

“Yalnızlık Durakları” adlı şiirinde ise aşkı tanımlamaya ve aşkın onun için ne ifade ettiğini dile getirir:

“...
 Oysa aşk eskimiş eşyadır tavan aralarında
 Sonra hayat münzevi bir çığlık olur
 Dökülür dudaklardan
 Yüzyıl sürer bir sigara içimi
 Şarkılar bitmez, şiirler yarım kalır
 Aşklarsa karşılıksız!
 Yalnızlık duraklarında...” (GY, s.45)

“Anlatamam” adlı şiirinde; çalışmayı çok seven, idealleri uğruna oradan oraya savrulan sanatçı çalışmalarını sebebiyle ailesinden, sevdiklerinden günlerce, aylarca süren ayrılıklar yaşar. Bu çalışmalarını kimi zaman onu bilinmezliklere sürükler:

“Bir deli duygunun esiridir gönlüm
 Aktarılır gecelerden gündüzlere
 Bir rüzgâr eser denizlerden
 Yapraklar dökülür dallardan
 Yürürüm, bitmez meçhuller
 Sarılır bir kucak hasret
 Yanımdan yöremden silkeler
 Sonra koyverir kalabalıklara, acımaz
 İlmikler atılır, süresizdir zamanım.
 ...” (GY, s.47)

“Hatıralar” başlıklı şiirinde ise yapmış olduğu yolculukların bitmeyeceğini, bu yolculuklarda pek çok hatıra biriktirdiğini anlatır. Pek çok alanda ve farklı iklim şartlarında çalışmalarda bulunan sanatçı için tabiat unsurları şiirlerinde önemli bir yer teşkil eder. Mevsimlerden en çok yaz mevsimini, güneşi sevdiğini belirtir:

“... ”

Yürürüm, bitmez yolculuklarım
Aradım yedi iklimde o gözleri şehlayı
Üzerime yağdı kırkikindi yağmurları
Dört duvar arasında soluyor hatıralar
Yürürüm, bitmez yolculuklarım

Yaz beklenir, gelsin diye
Tapılası güneşler iner denize
Yakamozlar şarkı söyler
Sığmaz sevdalarım her mevsime
Yaz beklenir, gelsin diye.” (GY, s.49)

“Yarım Kalan Sevgiye” şiirinde güz mevsiminin ayrılıkların mevsimi olduğunu dile getirir. Sanatçı, çalışmalarından ötürü çoğu zaman ailesinden, sevdiklerinden ayrı kalmak zorunda kalır. Bu ayrılıkların hüznünü yaşar, kimi zaman da bu ayrılıklar hatırına gelir:

“Derinden bir ney sesi vurur gecenin sahillerine
Unutamadığımı hatırlarım yeniden, biraz mahzun
Uzandığım günü, bir çiçek demeti ellerine
Sayfalara doldururum ondan benden biraz hüzün
Düşer bir kucak hasret ud tambur tellerine
Bilirim, yarım kalan sevdalar düşünülür hep güzün
Takılır birkaç yaprak mevsimin kararsız yellerine
Oysa şimdi çıplak ağaçlar çizgi çizgidir yüzün” (GY, s.85)

“Ben Yeni Döndüm” başlıklı şiirinde yine çalışmalarını için yapmış olduğu gezilere dikkat çekerek ne kadar yolculuk yaparsa yapsın hep ilk heyecanı ile çalışmalarını vücuda getireceğini belirtir:

“Uzak bir aşkın yanık çöllerinden
Kavrulup sararan iklimlerinden
Güneşe yan bakan ışığından
Ben yeni döndüm, yeni döndüm

...

Yeni bir yola çıksam mı ki?
Başlasam mı bir kararsız mevsimden?
Yağmur gibi, kar gibi, rüzgâr gibi
On sekiz yaş gibi başlasam mı?” (GY, s.89-90)

“Senin Gözlerin” adlı şiirinde bu hayatı bir kez yaşama şansımız olduğunu anlatarak “yaşama bağlı” olmayı anlatır:

“Aslanan yaşamaktır ölmek değil
Sevmektir dağ doruklarında
Kaybolmak değil diplerde
Yürüyüp gitmektir kendine doğru
Durmak hiç değil” (GY, s.93)

Şair “Anne” adlı şiirinde annesine seslenerek yorgunluğunu, yalnızlığını, hasretini dile getirir:

“Gökyüzünün mavi yalnızlığı değil üstüme çöken
Gözlerimi arıyorum yıllardır yollarda
Yollar sana gelmiyor Anne
Yalnızım yıllar var ki Anne
Hasretim
Bir gün doğumu armağan olurdu bana
Alırdı çağ yorgunluğumu üzerimden
Şiir söyleyen sesinle uyansam
Birikmezdi içimde korkular” (GY, s.99)

2.9. ADANMIŞ BİR ÖMÜR: ÇETİN BERKMEN'İN ANILARI

Servet Somuncuoğlu, Adanmış Bir Ömür-Çetin Berkmen'in Anıları ile biyografi ve mülakat türlerini sentezleyerek özgün bir eser ortaya çıkarır. Eser, 2005 yılında Alfa Basım Yayın Dağıtım tarafından yayınlanır. 314 sayfadan oluşan kitabın birinci ile iki yüz doksan dördüncü sayfaları arası on beş bölümden oluşan soru-cevaptır. Son kısmı ise fotoğraf albümünden oluşur.

Eser, ömrünü yetiştirdiği okula adayan, kazanmış olduğu başarıları kendisini yetiştiren kuruma borçlu sayan ve bu kurum için pek çok çalışmada bulunan Darüşşafaka Yönetim Kurulu Eski Başkanı Çetin Berkmen ile yapılan mülakattan meydana gelir. Soru-cevap şeklinde ilerlemektedir. Servet Somuncuoğlu'nun sorularına Çetin Berkmen'in vermiş olduğu içten cevaplar dikkat çeker.

1935 yılında doğan Çetin Berkmen, o dönem yaşananların da canlı bir tanığıdır. İkinci Dünya savaşı yılları, karaborsa, varlık vergisi gibi önemli olayları yaşar. Yedi yaşında iken babasını ince hastalıktan kaybeder. Çok azimli, istekli ve çalışkan bir öğrencidir. Mahallesinde üniversite öğrencisi olan Elif Hanım, derslerinde yardımcı olur, onu çalıştırır ve kazanmasına vesile olur. Başarı ile geçen ilk, orta ve lise eğitimlerinin ardından, hayali olan mühendislik fakültesine başlar. Yeni durağı Teknik Üniversite olur. Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihine geçmiş isimleri de tanıma fırsatını yakalar. Turgut Özal, Süleyman Demirel, Necmettin Erbakan bu önemli isimlerin başında gelir:

Teknik Üniversitede öyle bir hoca vardır ki, postmodern edebiyatımızın ünlü yazarlarından olan Oğuz Atay'a konu olmuş bir hocadır. Oğuz Atay'ın Bir Bilim Adamının Romanı adlı eserinde anlattığı Mustafa İnan da Teknik Üniversitede hocalık yapmış önemli başka bir isimdir:

“Mustafa İnan çok enteresan bir adam. Geldiği zaman, Anadolu'nun bir köşesinden gelmiş, tabii Teknik Üniversitede İstanbullular hâkim havalardadır. Ve hepsini ezip geçmiştir talebeliğinde. Sonra da kendisini üniversiteye vakfemiş, hakikaten iyi hocadır.” (ABÖ, s.65)

Teknik Üniversite'yi bitirdikten sonra çalışma hayatına başlar. İlk durağı Hirfanlı Barajı olur. 1959 yılında stajyer olarak başladığı bu işte, 1960 yılında kadrolu olarak devam eder. Buradaki çalışma sonra erdikten sonra 1960 yılının yazında Meriç

Islahı Projesi'ne geçer. Yeni durağı Edirne olur. Burada Kesikköprü Barajı yapımında çalışır. DSİ'ye bağlı çalışmaktadır ve o zamanki DSİ'nin genel müdürü Süleyman Demirel'dir.

Alanındaki başarılı çalışmalarının yanında ailesine ve çevresine yapmış olduğu gerek maddi gerekse manevi destekleriyle de dikkat çeker. Ailede bir şey yapılacağında veya bir karar verilmesi gerektiğinde kendisine danışılır. 1965 yılında askere gider. Askere gitmeden önce evlenir ve iki evladı dünyaya gelir.

1964-1972 yılları arası Süleyman Demirel dönemi Türkiye için yeni bir soluk olur. DSİ genel müdürlüğü yapmış olan Süleyman Demirel, 1964 yılında Adalet Partisi'ne girer ve siyasi hayatı başlar. Partiye önce genel başkan, sonra da ülkeye başbakan olan Süleyman Demirel dönemi Türkiye için hızlı bir kalkınmanın da başlangıcıdır. ENKA'ya bağlı özel bir teşebbüs olan Çimtaş kurulur ve bu kuruluşun başına Çetin Berkmen geçer. Açılımı: Çelik İmalat Montaj Türk Anonim Şirketi olan kuruluş on ortak tarafından kurulur. İş hayatında oldukça başarılı olur.

1953 yılında mezun olan Çetin Berkmen; aradan yirmi üç yıl geçtikten sonra 1976 yılında Darüşşafaka'ya karşı olan vefa borcunu içerisinde iyiden iyiye hissetmeye başlar. İş hayatını da iyice rayına oturtmuş olmanın verdiği rahatlıkla ekmeğini yediği, suyunu içtiği kurumu için artık bir şeyler yapması gerektiğinin vakti olduğuna inanır. Bu inanç ve vefa borcuyla harekete geçer. O ve arkadaşları 1977 yılında Darüşşafaka'nın yönetim kuruluna seçilirler.

“Üç tane dernek var. Bir tanesi mevcut, derneğin adı Darüşşafaka Cemiyeti'dir. Bu çocukları okutmak için 1863'te kurulmuş olan dernek. İkincisi mezunların kurduğu Darüşşafaka Mezunlar Derneği. 1977'de bunun adını ve tüzüğünü değiştirdik. Bu mezunlar derneği olmasın Darüşşafakalılar Derneği olsun. İllâ mezun olmak şart değil, kuruma girmiş, kaydını yaptırmış, isterse gene ayrılmış, kendini Darüşşafakalı hissediyorsa müracaat ettiğinde otomatikman dernekler kanununa göre bir sakıncası yoksa üye olur. Üçüncüsü de Darüşşafaka Spor Kulübü Derneği. Bu üçlü bir sac ayaktır.” (ABÖ, s.169)

Darüşşafaka yıllar geçtikçe gelişen, büyüyen bir kurum haline gelir. Gerek sahip olduğu gayrimenkulleri gerekse bağışçıları günden güne artar. Maddi olarak aşama kaydeder. İş hayatında oldukça aktiftir. Sürekli düşünen, tasarlayan ve uygulayan biridir. Onun bu üretkenliği görünüşüne de yansımıştır. Oldukça dinç ve

sağlıklıdır. İşleyen demir ışıldar atasözünü prensip edinir.1980-1990 yılları arası en üretken olduğu yıllardır. Bu yıllarda çok çalışır, çok emek verir, çok yorulur. Ortaya güzel projeler koyar.

1991 yılında Darüşşafaka Cemiyeti başkanı olur. En büyük hayali, Türkiye'nin en modern ortaöğretim kampüsüne kavuşturmasıdır. Bu çok büyük ve maliyetli bir projedir. Dönemin başbakanı Süleyman Demirel'dir. Devletin başbakanı Darüşşafaka'nın da başkanı sayılmaktadır. Bu sebepten ötürü Çetin Berkmen ve yönetim kurulundan birkaç üye hazırladıkları projeler ile Başbakan Süleyman Demirel'in kapısını çalarlar ve durumu anlatıp gerekli yardımı isterler.

Darüşşafaka, Sultan Abdülhamit zamanında 1863'te bir fermanla kurulur. Bu fermanla erkek çocukların okula alınmasının yanında yetim kız çocuklarının alınması hükmü de yer alır. Kız öğrencilerin alınması 1966'da Fettah Aytaç zamanında gerçekleşir:

“Üç adım var. Birinci adım Darüşşafaka'nın kurulması. Bir grup çıkıyor, padişah fermanıyla... Sultan Abdülhamit dönemi. Maliye Nazırı Yusuf Paşa'nın öncülüğünde bir grupla. Padişah fermanıyla, 1863'te Darüşşafaka kuruluyor. İkinci aşama da 1955'te koleje dönüştürülmesi, yani lisan ağırlıklı, İngilizce eğitime geçilmesi. 1966 yılında kız çocukları alınıyor. Kız öğrencilerin alınması, kuruluşta alınmış bir kararın, yüz yıl sonra uygulanması. Bize göre üçüncü önemli adım Darüşşafaka'nın Çarşamba'dan çıkıp Maslak'a gelişi.” (ABÖ, s.219-220)

Mesut Yılmaz'ın başbakan, Süleyman Demirel'in de cumhurbaşkanı olduğu 1997 yılında üstün hizmet madalyası alır. Üstün hizmet madalyası başbakanın teklifi, cumhurbaşkanının ise onayı ile verilmektedir. Çetin Berkmen, üstün hizmet madalyasının daha çok Süleyman Demirel tarafından kendisine verildiğini düşünür. Sebebi ise Mesut Yılmaz'ın başbakan olması ve bundan ötürü Darüşşafaka'nın da başkanı sayılmasına rağmen ne kendisi kuruma gelir ne de kurumdan kimseyi makamında kabul eder.

Darüşşafaka'ya giriş şartlarını şöyle aktarır:

“Okula giriş şartları şöyle: T.C. vatandaşı olacaksın. Bu bir. İki, çocuğun babası ölmüş olacak. Üç, yoksul olacak. Bu yoksulluk nedir diye sorulabilir, çocuğun teyzesi, halası, amcası, dedesi, ninesi, olabilir, bizi hiç enterese etmez.

Bugün vardır, yarın olmayabilirler. Çocuğun kendi annesi varsa ağabeyi, ablası gibi kardeşlerinin gelirleri bizi alakadar eder. Onu değerlendirmeye alırız. Müracaat fazla olduğu için, çocukları almak için imtihana tâbi tutarız. Bu imtihanı da kendimiz yapmayız, Ankara’da yaptırırız. Şu anda Türkiye’nin yedi ilinde yaptırıyoruz. Ankara, İstanbul, İzmir, Samsun, Erzurum, Mersin, Diyarbakır... Daha önce Adana’ydı. Mersin’e fazla gelen olduğu için Mersin’de yapıyoruz. Değerlendirme yedi ilde aynı anda yapılır. Değerlendirmeyi bize bir sıralamayla verirler. Bu sıralamadan biz alacağımız kadarını tespit ederiz. Ondan sonra birkaç koldan bunların yoksulluk araştırmasını yaparız.” (ABÖ, s. 251-252)

Darüşşafaka; T.C. vatandaşı olup babası ölmüş, yoksul çocukları imtihanla kuruma alır. Bunun dışında ise polis, asker şehitlerinin çocuklarını kontenjan dışında okula alır. Kocaeli depreminden ötürü de okula kontenjan dışı alınmış olan öğrenciler vardır.

Eserin sonunda Çetin Berkmen’in gerek Türkiye gerekse gençler için mesajları şöyledir:

“Tabii ben çalıştığım arkadaşlarıma, gerek cemiyet gerekse iş hayatında hep şunu söylüyorum: Salahiyet veriyorum denildiğinde sorumluluk istemek lazım. Yük almak lazım. Salahiyetten önce bu gelir. Büyük düşünmek lazım. Çabuk karar vermelerini öneriyorum. İnsan bir iki yanlış yapar, sonra doğru karar vermesini öğrenir. Ne kadar çok iş yaparsan yanlış yapma şansın fazladır. Hiç yanlış yapmayacağım diyorsan hiç iş yapmayacağım demektir bu, hiçbir şey yapmamış olursun. Büyük düşünürseniz hatalar telafi edilir bir şekilde yapılan işler neticesinde.” (ABÖ, s.292)

Servet Somuncuoğlu ile Çetin Berkmen arasında geçen bu söyleşi 2002 yılında yapılmış olup 2005 yılında basılmıştır. Mülakat türünün güzel bir örneği olan bu eserde 16 yıl boyunca Darüşşafaka Cemiyeti başkanlığı yapmış olan Çetin Berkmen’in sorulara vermiş olduğu cevaplar sayesinde Darüşşafaka Cemiyetinin işleyişi ile son dönem Türkiye’sine dair iş dünyasından siyasete, spordan eğitime kadar birçok farklı alanda da bilgi sahibi olmaktadır.

2.10.KÂİNAT'IN GÖZLERİ

Kâinat'ın Gözleri adlı eser; 2010 yılında basılmış olup Servet Somuncuoğlu'nun Cumhuriyet dönemi Türk resminin önemli isimlerinden olan Kâinat Barkan Pajonk ile yapmış olduğu söyleşiden meydana gelir. Kâinat'ın Gözleri, ressam Kâinat Barkan Pajonk'un sanatçı kimliğini, hayata bakışını, eserlerini ortaya koyuş tarzını anlatır. Bu yönüyle Servet Somuncuoğlu'nun Türk gençliğine örnek kişilikleri tanıtmayı amaçladığı eserlerinden biridir.

Güzel sanatların önemli bir kolu olan resim sanatını icra eden Kâinat Barkan, resimlerini nasıl meydana getirdiğini, hangi duygularla fırça darbelerini vurduğunu, hayalin mi yoksa düşüncenin mi daha ağır bastığını, nelerden ilham aldığını, resme başlamadan önce hangi ön hazırlıkları yaptığını, hangi malzemeleri kullandığı sorularının cevaplarını şöyle verir:

“Bazı zaman korku, bazı zaman sevinç, bazı zaman sevgi ile başlıyorum. Başlamadan evvel bir hayal kurarım. Çok ufak bir nesneden ya da gördüğüm bana sevinç veren, sıkıntı veren bir objeden hareket ediyorum. Onun, şu şekilde tam bitmiş halini, sonunu düşünemiyorum. Fakat ondan hareket ederek, bir şeyler yapmayı düşünüyorum. Büyüklüğü, küçüklüğü hiç mühim değil. Tabii ki senelerin verdiği tecrübeyle bu gerçekleşiyor. Zamanında çok küçük resimler yaptım, eskizler yaptım. Mesela sigara paketleri, artık o sigaralardan yok ama eskiden kare sigara paketlerinin arkaları boş olurdu. Hemen bir yerde bulduğum bir sigara paketine ya da bir kâğıt parçasına, kafamdan geçeni üç-dört hatla çiziyorum ve düşüm başlıyor. Bu arabada oluyor, otobüste oluyor, vapurda olabiliyor.” (KG, s.5)

Ülkemizde sanat, toplumla tam manasıyla buluşamamıştır. Bizde sanat sanki belli bir zümreye aittir görüşü hâkim olmuştur. Bunun en büyük sebebi ise halkın yeterince bilinçlendirilmemesidir. Sanatın halkla bütünleşmesi için yapılan çalışmalar ise yeterli değildir. Müzeler, heykeller, galeriler... Sanat adına sanat eserlerini insanlara ulaştıracak olan bu önemli mekânların ülkemizin belli başlı şehirlerinde olması da ayrı bir eksiklik. Bu eksikliğe şöyle dikkat çekmektedir:

“Bir kere müze yok, müzesi eksik. Müzeye açılmamış hiçbir zaman. En büyük şehirlerde bile ancak Atatürk'ün emriyle resim, heykel müzesi açılmış. Ondan evvel müze diye bir şey yok ki. Resim Hocası Gazi Terbiye Enstitüsü'nde

yetişiyor. Fakat onlar da branş olarak, belki lisede falan resim hocası olarak... Ayrı... Ama o kadar az. Ben müze kavramını bile bilmiyordum. Ortaokulda bile benim müzeden haberim yoktu. Günümüzdeki gibi öyle güzel baskılı sanat kitapları da yoktu. Bilmeyen insanda sevgi nasıl oluşsun, insan bilmediğinden korkar; aksine, bildikçe, öğrendikçe sever. Ülkemizde, eskiçağlardan kalan heykeller çoğunlukla put diye yıkılıyor. O güzelim mermerler kapı basamağı, tuvalet taşı gibi kullanılıyor ve atılıyor.” (KG, s.7)

Kâinat Barkan, ülkemizde insanların sanatı bir ihtiyaçtan ziyade bir ilgi, sevgi olarak gördüklerini, sanatın onlara bir külfet gibi görüldüğünü ve sanata para verene kadar alacakları pek çok ihtiyacın olduğu fikrine sahip olduklarını dile getirir. Adının duyulmasını isteyen bir sanatçıdır. Bunun için çok çalışır, gecesini gündüzüne katar. Yeni ürünle oluşturması için de para gerekir. Resimlerini de en makul fiyata, gönüllülerine, sevenlerine satar. Annesi, teyzesi, büyükbabası resme ilgili ve yetenekli kişilerdir. Resim alanında yeteneklerini daha da geliştirmek için eğitim alırlar ve çalışmalarda bulunurlar. Nezaket, saygı, sevgi, güzellik kavramları hayatının mihenk taşlarıdır. Bu kavramlar üzerine hayatını şekillendirip resimlerini de bu kavramlar üzerine vücuda getirir.

Çocukluğu anneannesinin yanında geçer. Anneanesi çok disiplinli, dediğı dedik biridir. Anneannesinden hep korkar ama ona karşı hep saygılıdır. Büyükbabasını tanıyamamıştır. Büyükbabası askerdir ve Mustafa Kemal Atatürk’ün okul arkadaşıdır. Çocukluğunda oldukça zayıf ve çelimsizdir. İlkokulu bitirdikten sonra babası onun yeteneğinin farkında olduğu için İstanbul’daki Kadıköy Kız Enstitüsüne gitme teklifini sunar. O da bu teklif kabul eder ve İstanbul macerası başlar. Lakin bu macera dolu yıllar pek kolay geçmez. Enstitüyü sevemez, el işleri ona zor gelir. Evini, ailesini özler. Hastalıklar atlatır, derslerinde zorlanır. Enstitü yılları onun için hüzünlü yıllardır:

“Bu sırada, teyzem Erenköy Kız Lisesi’ni bırakıp Akademi’ye girmiş. Akademi’ye girmek şimdiki gibi zor değil, daha kolay, imtihanla giriliyor. Benim resim kabiliyetim olduğunu da biliyor. Teyzem, benden on iki yaş büyük, babamla anneme ‘Bu kız güzel resim yapıyor, Akademi’ye imtihana sokalım, girsin bakalım bir imtihana.’ demiş. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi... Şimdi Mimar Sinan Üniversitesi’nde bir bölüm oldu. Düşündüm, bir cesaret imtihana girmeye karar verildi.” (KG, s.20-21)

İmtihana girecekler bir atölyede toplanır ve atölyenin ortasında bulunan bir büstü çizerler. Yazılı imtihanı geçer ve sözlü imtihana çağrılır. Sözlü imtihanında dönemin en önemli ressamları jüriedir.1953-1954 eğitim-öğretim yılında girdiği akademiye 1959-196 eğitim-öğretim yılında bitirir. İlk yılı galeride heykel ve kültür dersleri ile geçer. Galeri hocası Prof. Dr. Halil Dikmen'dir ve onu çok sever, beğenir. Bir yıl boyunca hocasının gözetiminde heykel dersleri alır. O yıl hocalık yapan ünlü bir isim de Ahmet Hamdi Tanpınar'dır. O yıllarda estetik dersleri okutur. Fransızca dersine ise Ahmet Kutsi Tecer'in eşi girmektedir.

Akademide edebiyat, Fransızca, estetik ve anatomi dersleri alır. Eğitim altı yıldır. İlk yıl galeri, geriye kalan beş yıl ise seçtiğiniz bir hoca gözetiminde atölyede geçmektedir. Hoca olarak Zeki Faik İzer'i seçer. İlk yıl yaptığı gözlemlerden onu kendine yakın görür.

Kâinat Barkan, her yönüyle sanata çok düşkün bir kişiliktir. Sanatın her dalına ayrı bir ilgi duymakta ve elinden geldiğince faaliyetlerde bulunmaktadır. Tiyatroda da oldukça istekli ve başarılıdır. Hocaları ile bir eğitmen-öğrenciden öte arkadaş gibidirler. Sanat derslerinin yanında üç yıl boyunca kültür dersleri de alır. Mitoloji dersinin sanatının şekillenmesinde önemli bir yeri olduğunu dile getirir.

Kâinat Barkan için herhangi bir akıma bağlı kalma anlayışı yoktur. O gözlemler, hayal eder ve içinden geldiği gibi resimlerini yapar. Sanatı için bir arayış içerisindedir:

“Benim için bir akım, Arayış ve Yaratma. Ben artık o bağlılıktan çıktım. Kendi resmimi hiçbir yere bağımlı olmadan, ama onun temel kurallarını bilerek. Mesela bir insan eğildiği zaman nasıl hareket eder, gibi bir bilgi. Şöyle diyebiliriz renk bilgisi var boylarla haşır neşir olduğum ışık, gölge bilgisi var ve bunlar önemli, ama sonraki, hayattaki resimlerimizde. Temel bir kompozisyon bilgim var. Benim resimlerim, hayallerim yakın dönem dünya resimleriyle çarpışıyor. Dingin bir bakışla birleşiyor. Seçilmiş renkler tablomu tamamlıyor.” (KG, s.34)

Akademi bittikten sonra çalışma hayatı başlar. Kendi çabasıyla Beşiktaş Belediyesi'nin Bahçe Tasarımı ve Maket bölümünde çalışmaya başlar. Beşiktaş'ta anneannesi ve teyzesiyle yaşar. Hem çalışır hem de resim çalışmalarını sürdürür. Akademi mezuniyetinin birinci yılının sonunda 1960 yılında birinci sergisini

Beşiktaş Belediyesi Şehir Sergisi'nde açar. Bu sergiler her yıl olmak üzere devam eder. Bir reklam ajansında iş bulur.

Reklam ajansında çalışmaya başladıktan sonra, kendi bürolarının yanında ithalat-ihracat yapan bir büro daha vardır. Bu iki büro orada birlikte iş yapar. Bu ithalat-ihracat bürosunda Peter adında bir İngiliz mütercimlik yapmaktadır. Peter; zayıf, yakışıklı ve çok şık giyinen biridir. Bu sebepten ona "İngiliz Kontu" lakabını takar. Peter, yaşça Kâinat Barkan'dan küçüktür.

Zamanla kendi çizgisini yakalar. Tabii bu çizgiyi yakalayana dek ilk resimleri ile son resimleri arasında büyük farklılıklar göze çarpar. İlk resimlerini Kübizm akımıyla yapmış olduğu soyut resimlerdir. İlk resimlerinde objelere baka baka resimlerini vücuda getirirken zamanla hayalindeki objeleri çizmeye başlar. Bir resme başlamadan önce hayal edip gözünün gördüğünü hissetmeye çalışır. Hayal ettiklerinin de mutlaka eskiz çalışmalarını yapar. Kendisini şöyle tanımlar: "Gözümün gördüğü, beynimin hissettiği... Duygusal ve güzeli seven bir ressamım." (KG, s.45)

1967 yılında Kâinat Barkan ile Bay Peter evlenirler. Evlendikten sonra hem belediye'deki işine devam eder hem de yoğun bir tempo ile resimlerini çizer. Her yıl açtığı sergilerini evlendikten sonra da açar. Sergileri ilgi görür ve olumlu eleştiriler alır. Bu durum onu çok mutlu eder ve özel biri olduğunu hisseder. Yıllar içerisinde Destek Sanat Galerisi, Taksim Sanat Galerisi ve Hilton Sanat Galerisinde sergiler açar. Bu sergiler onun kariyerinde mihenk taşları olur. Eşi Peter Alman olduğu için beğenilir ancak kendisinin Türk olduğunu öğrenince Almanlar geri adım atmaya başlarlar:

"Almanya'daki sergilerde resimler son derece beğenilmesine rağmen 'Kim yaptı?', 'Bir Türk yaptı' deyince üç adım geri, 'Sonra yine bakarız' derlerdi." (KG, s.52)

1980 yılında yolu olimpiyatların yapıldığı Rusya'ya düşer. O yıllar komünizmin yoğun olarak kendisini hissettirdiği yıllardır. Çalıştığı firma Rusya'dan büyük bir iş alır ve sanat danışmanlığı yapması için gitmesi teklif edilir. O da eşi Peter de iş için Almanya'da olduğu için teklifi kabul eder ve hayatının en maceralı günleri yaşar. Olimpiyatların yapılacağı Moskova'da otuz üç gün kalır. Ayrıca Leningrad, St. Petersburg gibi şehirlere de gitme imkânı bulur. Buralardaki müzeleri, galerileri, caddeleri, tarihi evleri gezer. Olimpiyat oyunlarını yerinde izleme fırsatını bulur. Atletizm oyunlarında dönemin en ünlü jimnastikçisi Nadia Comaneci'yi izlemeye

gider. Lakin büyük bir talihsizlik yaşar. Oyunları izlerken fenalaşır, başı döner. Sağlık görevlileri hemen müdahale eder, bu sayede kendini toplar. Bu yaşadığı macerayı ömrünce hiç unutmaz. Rusya’da bulunduğu dönemde ressam olduğunu söylediği her yerde bir hürmet, bir ilgi görür. Bu sevgi onu çok mutlu eder. Ayrıca Moskova’da da bir sergi açar.

Kâinat Barkan Pajonk, resimlerini ete kemiğe büründürürken yalnız kalmayı tercih eder. Resmini çizdikten sonra en zorlandığı yer ise renk seçimidir. Çünkü kendisini tekrar etmek istemez. Ona göre her resmi birbirinden farklı olmalı. Ve bambaşka şeyler anlatılmalıdır. Genellikle canlı renkleri kullanmayı tercih eder. Karamsarlık ona göre değildir. O resimleriyle insanlara yaşama sevinci aşılama çalışır. Beyaz rengini de çok kullanılır. Hatta bu yüzden ona “beyazların ressamı” denilir.

Resim yapmadan önce ya sinemaya gider ya da alışveriş merkezine. Alışveriş merkezindeki kitabevelerine gider, kitapları inceler. Bakmış olduğu kitaplar onu mutlu eder. Bu mutlulukla resmine başlar. Açık, insanın içini açabilecek renkleri tercih eder. Onun resminde esas olan güzelliştir. Güzeli sever, insanlara da güzel olanı vermeye çalışır. İç dünyası aydınlıktır, gönül gözü açıktır ve hayata hep olumlu bakmaya çalışır.

Bay Peter ile evlendikten sonra hem eşinin işleri hem de memleketi olması sebebiyle Almanya’ya gider gelir. Ancak Almanya’yı hiç sevmez. Onun yeri vatan toprağıdır. O, İstanbul’da yaşamak ister. Bir arkadaşı Bebek’te satılık küçük bir ev olduğunu söyler. O da eskiden beri Bebek semtini çok sevmektedir. Bebek’te yaşamak istediğini eşi Peter’e açıklar. Eşi de bu duruma olumlu bakar. Altmış bir metrekarelik bu evi almak için neyi var neyi yoksa satar veya rehin bırakır.

Hiçbir zaman çok para kazanma derdinde olmaz. İnsanlar tarafından sevilip ilgi görmek ister. Resmini yapar ve insanların beğenisine sunar. Çalışkan ve beceriklidir. İşini hep en iyi şekilde yapmaya çalışır. En büyük tutkusu gezmektir. Eşi Peter Almanya’da, kendisi İstanbul’dadır, ancak sık sık Almanya’ya giderek eşine sürpriz yapar. Avrupa’yı, Rusya’yı gezer. Sevdiği dostlarıyla sinemaya ve konsere gitmek başka bir tutkusudur. Başarısının sırrının istikrarla çalışmak olduğunu söyler. Çünkü kadın sanatçı olmak çok zordur. Sanat dünyasında erkeklerin egemenliği göze çarpar. Bu egemenliğe rağmen yılmadan, kimseyi aldırış etmeden sanatını icra eder:

“Bırakmayı düşündüğüm zamanlar oldu. Ama yine de o çalışma ve sonuna kadar gitme irademi hiç kaybetmedim. Kadın olduğum için de yok sayıldığım, itildiğim zamanlar oldu. Kadın sanatçı daima itiliyor, geri kalıyor. Yani yüz kişiden iki tane ya çıkar ya çıkmaz.” (KG, s. 66)

Kâinat Barkan Pajonk; başarısının sırrını “İstikrarla Çalışmak” olduğunu söyler. Çünkü kadın sanatçı olmak çok zordur. Çünkü sanat dünyasında erkeklerin egemenliği göze çarpar. Bu egemenliğe rağmen Kâinat Barkan Pajonk yılmadan, kimseyi aldırış etmeden sanatını icra eder ve Kâinat Barkan Pajonk markası meydana gelir:

“Çok bırakmayı düşündüğüm zamanlar oldu. Ama yine de o çalışma ve sonuna kadar gitme irademi hiç kaybetmedim. Kadın olduğum için de yok sayıldığım, itildiğim zamanlar oldu. Kadın sanatçı daima itiliyor, geri kalıyor. Yani yüz kişiden iki tane ya çıkar ya çıkmaz.” (KG, s. 66)

Yıllardır yapmış olduğu çalışmalarla resim sanatında kendisine has bir çizgi oluşturur ve bir ekol haline gelir. İnsanlar artık onun resimlerine bakınca o resmin Kâinat Barkan’ın elinden çıktığını bilirler. Hatta kimileri için ulaşılamaz olarak görülür. Ancak tüm bunlara rağmen eskisine göre bir ilgisizlikten yakındır. Çünkü sanatın güzellik yönünden daha çok magazin ve reklam yönü ağır basanları ilgi görmektedir.

Eserin sonunda Servet Somuncuoğlu, geleceğe dair ne gibi beklentileri olduğunu sorar ve Kâinat Barkan içtenlikle şu cevapları verir:

“İki şey vardı arzu ettiğim. Birincisi, bir sanat gecesi düzenlemek. Nasıl olur tam bilemiyorum, yani gerçekleştirebilir miyim gerçekleştiremez miyim?... Diğeri de hayatımla ilgili, sanatımla ilgili hakkımda bir kitap çıkmasıydı. Çok yapmak istedim. Bir iki kere çeşitli girişimler de oldu. Prof. Dr. Kıymet Giray ve Prof. Dr. Kaya Özsezgin’le... Ama kısmet şimdi sizinle yapmış. Bununla ilgili de zorluklar yaşadım daha önce. Dediğim gibi bu kitabın olmasını çok istiyorum. Sizin gibi değerli bir insanla çalıştığım için mutluyum. Geleceğe dair istediklerimin arasında en mühim olanı unutuyorum. Halen çalışıyorum, daha önce sevip satamadığım birçok resimlerim, ayrıca sayıları yüzleri geçen eskizlerimi, desenlerimi, kitaplarımı, dergilerimi, benim aldığım bazı objeleri, orijinal sanatsal fotoğraflarımı, resim malzemelerimi sanata

değer veren bir kuruluşa bırakmak hiçbir karşılık beklemeden bağış yapmak istiyorum. Benim için ayrılan küçük bir mekân, bir oda da olabilir. Zor bir istek. İnşallah hayal olarak kalmaz. Çünkü aile de bunlarla uğraşacak yakınlarım hem var, hem yok. Bu yüreğimde, düşlerimde hem üzüntü, hem de bir umutsuzluk. Hayatımın sonu yaptığım resimler gibi aydınlık ve mutlu olsa, öylece de bitse.” (KG, s.67-68)

Eserde, Şair Turhan Oğuzbaş'ın Kâinat Barkan'a yazdığı şiire de yer verilir:

“Kocaman kocaman gözleri vardı Kâinat'ın
Sevince ağlayıp unutulca gülen
Çok var ki ağlamadı gülmedi mevsimlerce
Bu kadar rezil değildi yaşamak eskiden.

Korku en güzel şarkıydı gözlerinde
Hiç yaşamadığı gecelerde söylenmiş
Ve siyahta tutuşan iki fırça gibiydi elleri
Palete değmemiş renklerle gelmiş geçmiş

Bir gün yaşamayı büyütüp içinde
Resimlerde demirlenmiş gemilerden korktu
Artık saçlarında rüzgâr gözlerinde ümit yoktu

Ne zaman bir kuyu görsem ta derinde
Büyür gözleri Kâinat'ın kapkara
Ve resimden bir gemi kalkar uzaklara” (KG, s.275)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GALLEMİT ROMANININ TAHLİLİ

3.1. GALLEMİT'İN BİÇİM VE İÇERİK AÇISINDAN İNCELENMESİ

3.1.1.İsim-İçerik İlişkisi

Eser başlıkları, içeriği hakkında yol gösteren ipuçlarıdır. Bu başlıklar kimi zaman eser ile doğrudan ilişkili iken kimi zaman da dolaylı bir ilişki kurar. Servet Somuncuoğlu, 1990 yılında Bilecik'te askerlik yaptığı sırada Muzaffer Sarısülük'le tanışır. Askerlik sonrası mektuplaşıp birçok kez ziyarete gider. Eser, iki askerlik arkadaşının birbirlerine yazdıkları mektuplardan, sohbet esnasında tutulan notlardan ve Servet Somuncuoğlu'nun kendi düşüncelerini içeren bölümlerden oluşur. İşte bu ziyaretlerin birinde Muzaffer Sarısülük, Gallemit diye bir sözcük zikreder. İlk başta bu sözcüğü anlayamaz ve anlamlandıramaz. Muzaffer Sarısülük de zaten anlamını sormamasını ister ve kitabın ismi böylece ortaya çıkmış olur:

“İşte sana büyük bir sır verdim. Bu büyük sırrın yanında birçok sırlarda verdim. İster paylaşırsın ister paylaşmazsın. İsterim ki paylaş, insan paylaşmakla çoğalır, paylaşmakla büyür. Gallemit dedim sana. Eğer bir kitap olacaksa konuşmalarımız, adını Gallemit ver. Anlamını sorma.” (G, s.156)

3.1.2. Tema

Eserin ana teması olarak yazarın “Ulu Kam” diye isimlendirdiği kahramanının modern dünya düzenine “başkaldırışını” anlatır.

Romanın başkahramanı herkesten çok farklıdır. Somuncuoğlu ile tanışması da kahramanın bu farklı dünya görüşü ve herkesin dillendiremediklerini dillendirmesinden ileri gelir:

“Bir akşamüzeri yemekhanenin yan tarafında birkaç kişi kaynatıyoruz yine. Manavgatlı Ali gülerek geldi. ‘Ya hocam şurada bir adam var, askerlik için ne diyor biliyor musunuz? ‘Ali’yi bu kadar neşeli görünce merakla sordum: ‘Ne diyor Ali?’ Cevap ilginçti: ‘Askerlik için, sosyal kader diyor.’ Bunu duyar duymaz irkiliyorum. Yaşadığım ülkeyi iyi tanıyorum. Her şeyi konuşur ama kavramlaştırmayız. Askerliği böylesine isabetli tarif eden birini hemen tanımam gerekir diyorum. Hem de hemen. Düşünüyorum; askerlik Türk Milletinin hayatında ne kadar önem taşıyor. Belki Sosyal Kader diye bir kitap yazmalı. Hayır, binlerce kitap yazmalı. Hepsi aynı isimde; Sosyal Kader. Ülkemizde birçoğu için hayat askerliği yaptıktan sonra başlar. Fazla söze ve yoruma gerek yok, ‘Sosyal Kader’i bulmaya gidiyorum.” (G, s.25-26)

Yazar kahramanından öyle etkilenir ki, ismiyle hitap etmek yerine ona bir isim arar ve bulur:

“Günler geçiyor. Ona ne demem gerektiğini düşünüyorum. Gerçek isminin dışında onu tanımlayan bir ismi olmalı. Buluyorum bu ismi. O bir Kam, Ulu Kam. Bundan sonra ona öyle sesleneceğim. O çok eski çağlardan gelen bir kam, başka bir şey değil. Söze başladığımda bunu görüyorum.” (G, s.30)

Eserin kahramanı, kozmoloji ve mitoloji alanlarında derin bir bilgiye sahiptir ve bu derin bilgiler ışığında görüşlerini ifade eder:

“Eskiler derler ki dört unsurdur dünyayı ayakta tutan; toprak, ateş, hava ve su. Buna iki unsuru daha eklemek gerekir; ses ve ışık. Ateşteki ışık değildir, nardır. Işık, başka bir şey. Işık sesli bilgeleri anlatacağım sana zamanı gelince. Onlarda hem ses hem ışık olduğu için dört unsur dediler. Artık yok o bilgiler. Onun için dört unsuru altı yapmak istedim. Ses ve ışık üzerinde düşün; ikisi de enerjidir, insan enerjisidir, ses ve ışık insancadır. İnsan insana sesle ulaşır, sesle uzaklaşır. Doğadaki ilk yürüyüşümüzde sesle başladı, ne zaman ki sesi simgelere döktük o zaman doğadaki yürüyüşümüz bitmeye başladı. Doğayı simgelerde biriktirdik, yazı dedik adına ve bilgi oluşmaya başladı. Bilgi oluştuğu bilgisizlik arttı. Uzun bir serencamdır bu, vakit buldukça konuşuruz.” (G, s.31)

Ulu Kam, inandığı gibi yaşamak ister. Savaşlar ve entelektüel zekâ yüzünden dünyanın sürekli kötüye gittiğini düşünür ve böyle bir dünyada yaşamak istemez:

“Çok küçük yaşta evlendim. Beş çocuğum var. Hepsini seviyorum. Şüphesiz onlarda beni seviyor. Fakat yaşam tercihim farklı olacak. İlkel yaşama çekilecek ve duygusal zekâyâ döneceğim. İnsan gibi yaşamak istiyorum ben. Entelektüel zekâ insanlığın sonunu hazırlıyor. Savaş denildiğinde kanım donuyor ama insanlar savaştan vazgeçmiyor. Ben kendime ait belirlediğim dünyaya döneceğim. Bu benim seçimim. Herkes bir şeyler diyecek, kim ne derse desin umurumda değil. Ben kendim gibi, insan gibi yaşayacağım. Plastiğe dokunmadan yaşamak istiyorum. Çekileceğim...” (G, s.32)

Arayış içerisinde. İnsanın kendini arayıp bulmasını ister. Böyle giderse insanın kaybolacağını söyler:

“İnsanı aramak boşuna değildir. İnsanı gerçekten aramak lazım, uzakta mı, yakında mı, geçmişte mi, gelecekte mi hangisi doğru bilmiyorum ama aramalı. İnsan kayboluyor. Ben geçmişten duyduğum seslerle aramaya karar verdim. Geleceğe gitmeye cesaretim yok, geçmişe döneceğim. Duygusal zekâyâ döneceğim, entelektüel zekâ insanlığı yok oluşturma sürüklüyor. Doğayı çözmek adına önemli adımlar atıldı son beş bin yılda, ancak atılan bu adımlar hep insanlığı yok etmek adına kullanıldı. İnsanoğlu atom bombası yaptı ve başka insanların üzerine yükseklerden. Gerek var mıydı? Bu soruya cevabı başkaları versin, ben şimdi askerim.” (G, s.33)

Sonunda aradığını bulur ve kendine ait bir dünya kurar. Kurduğu bu dünyada inandığı gibi yaşamaya başlar:

“Sana söylediğim gibi, askerde son gün söylediğim gibi doğal yaşama çekildim. Kendimi tabiatın kollarına bıraktım. Toprakla yaşamaya başladım. Toprak insanın ilkbaharıdır, ben bunu istedim hep. İlkbahar güzel, ilkbaharda bütün kâinat yeni bir hayata gebe kalır. Bitki çiçek açar kırlarda, birçok hayvan yeni bir hayat için çiftleşir. Üremek ve çoğalmak değildir murat ilkbahardan, kâinatın yarınlarına ulaşacak ses bırakmaktır. Bütün kâinat; benden gelenin sesi bana benzeyecektir, der ilkbaharda. Sonsuzluğa atılmış bir adımdır bu. İşte toprakta ben bu adımları aradım.” (G, s.126)

Ulu Kam, Somuncuoğlu’yla yapmış olduğu sohbetlerde öyle sözler söyler ki, onun bu sözleri ders niteliğindedir:

“Biz, bugünkü dünyada yaşayanlar, insanı kaybettik onu aramalıyız. İnsanı bulduğumuz gün dünya yeni bir dünya olacak. Yüzyılların birikimi yok etme ve savaşlar üzerine kuruldu. Yapılanların büyük çoğunluğu da kazanılan zaferleri yüceltmek adına yapıldı. İnsanoğlu eğer dünyada varlığını değiştirmek istiyorsa genetik kodlarını yeni baştan düzenleme gücüne sahip olmalı; yoksa dünyayı yok etmenin eşiğinde duruyoruz. İşte onun için insana varmak istiyorum, yaradılışındaki genetik kodları çözmek istiyorum. Bunun için laboratuvar şart değil, insan kendini dinlerse, vücudundan gelen sesleri dinlerse, doğayı dinlerse genetiğini çözebilir. Bu genetik çözümediği sürece insanlık savaş tarihi yazmaya devam edecek. Tarihlere bakın, bilim tarihi bir kitapta toplanır, savaş tarihlerini ise kütüphaneler almaz. Tarihi yapmak ve yazmak bana düşmez. Ben kendi halimde yaşıyorum, tercihim yaşıyorum...”(G, s.172)

Kahramanı için Somuncuoğlu bir bilici der. Onu artık inandığı gibi yaşayan kendi iç sesini duyan biri olarak niteler.

3.1.3. Olay Örgüsü

Eser, Somuncuoğlu'nun düşünceleri, hatıraları ve kahramanın mektuplaşmaları bölümünden oluşur. Somuncuoğlu, İstanbul'u anlatarak başlar. İstanbul, onun için bir tutkudur fakat İstanbul'un şikâyet ettiği tarafları da yok değildir. İstanbul'u çok sever, her fırsatta İstanbul'dan bahseder. İstanbul'da hayatın ne denli hareketli, kalabalık olduğunu ve zamanın ne kadar hızlı aktığını anlatır.

“İstanbul'un akşamları yorgun olur. İnsanların yüzüne bir hüznün çöker, hüznün akşamla birlikte boğazın sularına düşer parça parça. Yorgun hüznüler şehridir İstanbul. Herkesin herkese tutunduğu ama kimsenin kimseyi taşımadığı, sonsuz bir koşunun sokaklardaki ayak seslerinin uğultulara döndüğü sonra kocaman yalnızlıklara düşülen şehirdir burası... Bu şehir hiçbir zaman yürümez, hep koşar, her zaman koşar. Koşmayana şaşkınlıkla bakılır. Hep bir yerlere yetişilir, her zaman bir yerlerden kaçılır. Kalabalıklar içinde yaşanan on beş milyonluk bir büyük yalnızlıktır İstanbul. Tutunamaz çoğu kere bu

şehrin insanları. Dost dost değildir, düşman düşman değildir. Hiçbir kavramın tanımı yapılamaz, çünkü kavramlar durmadan kayar, yön değiştirir, başka bir şey olur hep İstanbul'da. Binlerce semt adının birbirine karıştığı sokaklarda dönülen her köşede başka dünyalara adım atılır. Yolun alt tarafı kenttir, üst tarafı ise köy bile değildir, elli adımda değişen dünyalarda kavramlar nasıl aynı kalsın ki. Kavram, durgun olmayı durağan kalmayı sever oysa İstanbul şehir olduğundan bu yana sürekli hareket halindedir, hiç durmaz... Burada esas olan tek şey vardır; yaşamak... Anlamalı ya da anlamsız, dolu ya da boş. İllâ da YAŞAMAK..." (G, s.11)

Somuncuoğlu'nun her şeyini paylaştığı, çok sevdiği bir dostu vardır. Birbirlerine Aziz diye hitap ederler, iki dost birbirleriyle konuşmadan bile anlaşabilirler. Birbirlerini o denli iyi tanırlar:

"Aziz bizim Şeftali Bahçeleri'nden ilham aldığımız bir kavram. O günden sonra çok daha değişik manalar yüklendi. Aziz olan kimse; rütbe, makam, mansıp, unvan kayıtlarından kurtulmuş yaşama sevincini bilen kişi demek bizim için. Girdiği ortama uyan, kimsenin tadını kaçırmadan geldiği gibi gitmesini bilen kimse Azizliğe ulaşıyordu. Birbirimize Aziz dememiz bazen karışıklıklara sebep oluyor, yeni tanıştığımız bazı insanlar sanki ismimiz sanarak her ikimize birden Aziz Bey diye hitap ediyordu..." (G, s.19)

Somuncuoğlu, Aziz'e mektupları gösterir ve Aziz de mektupları eline alıp incelemeye başlar. Ancak hiçbirini okuyamaz önce, Somuncuoğlu'na dönüp: " Aziz, çok mu arıyorsun bu adamları, yoksa onlar mı seni buluyor? Hiç mi normal bir adam olmaz senin etrafında. Sabah işine giden, akşam koltuğunun altında gazetesi ve elinde ekmek ile evine dönen normal bir insan. Bu adam kim?" (G, s.19)

İşte Aziz'in bu sorusu üzerine yazar eserini kaleme almaya başlar. "Bu adam kim?" sorusu başlangıç noktası olur:

"Bu soruya anlatarak cevap vermem mümkün değildi. Yazmam lazımdı. Oturdum ve yazdım. Zordu belki bu adamı anlatmak. Ben denedim sadece. Nicedir uçup giden sözlerin arasına karışmasın istedim onun anlattıklarını. Yaşadığı hayat ve hayatının eylemlerin aktarmak istedim. Başka insanları özlediğimiz ve her geçen gün biraz daha aynılaştığımız, benzeştığımız dünyamızda farklı bir sesin yankısına kulak vermek isteyenlerdir yazdıklarım.

Başkaya doğru başka bir yolculuğa çıktım ben, paylaşmak istedim. Aziz merak ettiyse, bütün insanların merak edeceğini düşündüm... Masumca ve safça..."

(G, s.21)

Eser, Somuncuoğlu'nun 1990 yılında Bilecik 9. Jandarma Alay Komutanlığı'na askere gitmesi ve orada hayatında derin izler bırakacak olan şahsı tanımasıyla gelişim gösterir:

"Karacaoğlan'dan Yahya Kemal'e, oradan Baki, Yunus Emre, Bayburtlu Zihni, Fuzuli, Kemalettin Kamu Behçet Necatigil, Necip Fazıl, Nazım, Veysel, Mahzuni Şerif, Bahattin Karakoç, Abdurrahim Karakoç'a kadar isimler bitmek bilmiyordu. Ölçme, tartma bitmişti artık, şevkle, istekle, duyarak okuyorduk mısraları. Amansız kokuyorsun/ Gül kokuyorsun, dedim Edip Cansever'den ve sustuk. Aragon'da söz tıkanı. Sana bir sır söyleyeceğim, zaman sensin, dediğimde, Elsa'nın Gözleri, dedi... Aragon'a gelene kadar Arthur Rimbaud, La Martin'den de mısralar karışmıştı ama Elsa'nın Gözleri bizi durdurmuştu. Kalktık, kucaklaştık, helallik aldık. Dinleyenlere, bir yarışma değil, bir tanışma olduğunu söyledik ve ilk anlarımız böyle yaşadık." (G, s. 26-29)

Günler geçtikçe Somuncuoğlu ve kahramanı arasındaki sohbet koyulaşır. Somuncuoğlu daha çok dinlemeyi sever. Ulu Kam'ın her konuşmasında yazarın şaşkınlığı bir kat daha artar. Sanki bu evrene ait değildir. Anlattıkça bilgi derinliği ortaya çıkar: "En kolay gizlenme yeri en açık yerlerdir; doğruymuş dediğin. Kimden, neden kaçtın ya da nereden öğrendin bilemem; ama işe yarıyor bu bilgi. İşe yaramayan bilgiyi sil ve at. İşe yarayanı sakla. Sakladığın iyi olmuş." (G, s.40)

Kozmoloji ve mitoloji konularında da derin bilgiye sahiptir ve bu konular hakkında önemli görüşler ortaya koyar:

"Evrenin kaynağı tek ve bir üzerine kuruludur. Bütün evren, tek olandan gelir. İnançların dile getirdiği tek olanın farklı olsa da ifade ettikleri odur. Adını ben koyma kudretine sahip değilim. Bilgi yoktu önce evrende, inanç vardı ve inançlarına yaslanarak yaşayan uzak atalarımız, güçlerini tek olandan aldılar. Uzak atalarımız, inancı saf yaşadıkları için, bilgiye ihtiyaçları yoktu. İnanç en büyük güçtür, inanmak insanı binlerce yıl öncesinin saf duyularına götürür. Bu saf duyularda, evrenin anahtarı gizlidir. Oysa bu anahtar, bir zamanlar gizli değildi, yaşayan bütün insanların boynunda asılı gibiydi. Şöyle desem;

Agarta'nın yedi kapısından, isteyen istediği gibi geçer ve geri dönerdi. İnsan, ne zaman ki bilgiyi biriktirmeye başladı, bilgiye ulaşanlar kaybetti anahtarını. Sonra da bin yıllar boyu, elde ettiği bilgiyle evrenin anahtarını aramaya koyuldu. Bu ilerleme midir, gerileme midir, tartışmayacağım. Işık sesli bilgiler kaldılar inatla, evrenin anahtarını taşımak için. Ne zaman ki kıyamet kopacak, işte o zaman dünyada kalan ışık sesli son yedi bilge, yedi kapıyı açacak. İnananlar, o kapıdan geçerek orta dünyaya ulaşacaklar. Hayat orada devam edecek. Yedi kapının nerede olduğunu o bilgiler biliyor. Bana sorma sakın.” (G, s.41)

Günler günleri kovalar ve ayrılık vakti gelir:

“Sayılı günler geldi geçti. Hay huy içinde neyle karşılaştığımı, ne yaşadığımı bilmeden zaman akıp geçti. Onun hesabı yok geleceğe dair, hesaplar içinde olan benim. O ne yapacağını biliyor, bilinmezliklere doğru yürüyecek olan benim. Hayatla hesabı olan, dünya derdine düşmüş olan benim; o çoktan dünya derdini geçmiş, öteleri arıyor. Biliyor, ötelere giden yollar var, ben bilmiyorum. Ben hayatın çocuk çağındayım, kimsesiz çağındayım. Yalnızlıkları tanımamıştım henüz. Büyük yalnızları tanımamıştım, tarihi yapan mustariplerle tanışmamıştım.” (G, s.46)

Ayrılıktan sonra mektuplaşmaları başlar. Ulu Kam, on üç mektup yazar ve Somuncuoğlu bu on üç mektubun on birine cevap yazar. Mektup kâğıtlarının hiçbirinin aynı olmaması ilginç bir detaydır. Ulu Kam mektuplarında askerde yaşadıklarını anlatır. Yaşadıklarından ziyade ortaya koyduğu farklı görüşleriyle yazarımızı her seferinde şaşırtmayı başarır. Özellikle onuncu mektupta kahramanımız tımarhaneye yatırıldığını ve bu esnada kendi muhasebesini yapıp bir tespiti vardığını anlatır:

“İki kez tımarhaneye yatırıldım, kendi kendimi anladım. İnsan fizyonomileri üzerine düşündüm. Dünyayı kısa boylu insanlar yönetiyor. Onlar daha gerçekçi, daha sert ve katı oluyorlar. Orta ve uzun boylular duygusal zekâlı insanlar. Duygusal zekâ ile yönetim olmaz. Kısa boylular uzak görüşlü olamazlar. Mevcudu muhafaza ederler, çok iyi savunma, koruma ve kollama yaparlar. Tarihi daima duygusal zekâlı insanlar yazar... Kısa boyluların uzağı göremediklerini bilen biri olarak her yeri eline geçiren statükocular karşısında otuz iki değil de yirmi beş dişle yaşamaktan üzüncü duymayacağım.” (G, s.93)

Ulu Kam, yazdığı her mektupta bir mesaj vermeye çalışır, verdiği her mesajda da onu düşünmeye sevk eder. Somuncuoğlu çıkardığı sonuçları cevap olarak gönderir.

Askerlik bittikten sekiz yıl sonra 1999 yılında yazar, hiç aklından çıkmayan arkadaşını 118'den arar ve sesini duyar, konuşurlar. Arkadaşı, ne zaman ona ihtiyacı olursa gelebileceğini söyler. Ayrılıkların üzerinden on üç yıl geçtikten sonra yazar ziyaret etmeyi kafasına koyar ve Orta Anadolu'ya doğru yola çıkar. On üç yıl sonra iki eski dost buluşur ve sohbete başlarlar. Sohbet esnasında Somuncuoğlu notlar almaya başlar. Ulu Kam kendini şu sözlerle anlatır:

“Sana söylediğim gibi, askerde son gün söylediğim gibi doğal yaşama çekildim. Kendimi tabiatın kollarına bıraktım. Toprakla yaşamaya başladım. Geçmişten atılmış olan adımların izlerine ulaşmak istedim. Geleceğe bırakacağım izleri tanımaya çalıştım.” (G, s.126)

Servet Somuncuoğlu askerlik arkadaşının sözlerini büyük bir dikkatle dinler ve notlarını almaya devam eder. Ulu Kam ise sözlerine şöyle devam eder:

“Görünen hayatımı anlatmamı istiyorsun. Bilgilenmen için anlatayım. Askerlik bitince Ege'de ve güneyde dolaştım bir süre. İnşaatlarda çalıştım. Saçlarım, sakallarım ve tırnaklarım uzadı önce. Onlar uzadıkça insanlar benden uzaklaştı. İletişimim koptu yavaş yavaş. İnşaatlarda çalışamaz oldum. Sadece bekçilik görevi verildi. Biz tezkere aldığımızda bahardı. Soğuk zamanlara kadar oralarda kaldım. Sonra memleket toprağıma, köyüme döndüm. Köyümdeki insanlar için bütün hayatım garipti zaten, onun için kimse pek bir şey sormadı. Eşim ve çocuklarım Ankara'ya taşınmışlardı. Ben köyde, köyün dışına bir kulübeye çekildim. Ne kadar zaman geçtiğini bilmiyorum. Bahar geldi, yaz oldu, yine buzlu geceler oldu. Böylece geçti zaman. Tabiatla yaşamayı öğrendim. Bitki kökleri yedim çoğu kere. Yaşanan hayattan uzaklaştıkça, başka başka kapılar açıldı önümde. Her açılan kapıdan girdim hani o şair vardı; ‘Özge diyarlar görelim...’ gibi bir şey derdi. Ben o diyarları gördüm. Sonra bir vakit geldi yollara düştüm, upuzun saçlarım ve sakallarım. Şapkalı bacalara gittim, oradan Torosları aştım. Sıcak iklimlere indim. Amanos dağlarını geçtim, Samandağı'nda Asi Nehri kıyılarından Şam sınırların seyrettim. Öte tarafa geçmek sınırdan atlamak istedim ama olmadı. Yasa adamları beni yakaladı, sorguladı. Oralarda ne yaptığımı sordu, hiç konuşmadım onlarla.

Zaten bütün gezilerimde yasa adamları ile başım hep dertte oldu. Karakollara çektiler beni, bir sürü sorular sordular, hiç konuşmadım. Saldılar tabi ki, çünkü bu dünyada yaşarken kimseye zararım olmadı benim. Verimli Çukurova'yı gördüm. Oradan Ceyhan'a geçtim." (G, s.128-129)

Ulu Kam dediğini yapar ve herkesten uzakta hayatını kurar, inandığı şekilde yaşamaya başlar:

"Su ile yaşamayı öğrendim. Çok uzun süre bir şey yemeden sadece su içerek vücudumu eğittim. Böyle beslenmek, vücuduma esneklik ve direnç sağladı. Sana hep söyledim, yine söyleyeceğim, çok sıcak suyla yıkanma, mümkünse soğuk su ile yıkanmaya alıştırdı kendini. Ateş görmüş yiyeceklerden mümkün olduğu kadar uzak dur. Fırsat buldukça umman kıyılarındaki kumsallara git, güneşlen. Güneş gıdadır, en güzel besindir. Fakat ateşe yakın olmak gerekmez. Ben sadece buzlu gecelerde ateş yakıyorum. Toprağa yakın ol. Büyükşehir insanı yorar, insanca duygularını yok eder. Şehre yakın bir yerde toprağın olsun, orada ayakların toprağa değsin. Bu dediğimi yap." (G, s.130-131)

Kendi kendine kurduğu bu dünyada sürekli düşünür ve sorgular. Düşünülmeenin üzerine kafa yorarak hayatı öğrenmeye çalışır:

"Çocukları dinle, onlar hayatı ham ve yalın yaşarlar. Çocuklardan öğreneceğin çok şey var. Ben öğrendim. En iyi onlarla anlaşırım. Çocuklar en çok benim adımları sorarlar, ben de onlara Gazanfâl derim. Neden Gazanfâl diyeceksin. İnsan dünyaya geldiğinde ona bir isim verirler, acaba bu isim onun gerçek ismi midir? Yıllarca düşündüm bunu, benim kâinatın tanıdığı, bildiği bir ismim olmalı dedim. İsmimi aradım kâinatta, her yerde ismimi aradım. Rüzgârlara sordum, 'Vakti gelmedi daha' cevabını aldım. Bezm-i Elest'teki ismimi aramaktan vazgeçtim sonunda. Bir gün uyuz bir havhav geldi ve bana 'Senin ismin Gazanfâl' dedi. Bir daha görmedim havhavı ve onun hakkında kötü düşündüğüm, ona uyuz dediğim için üzuldüm." (G, s.132-133)

Bir yıl sonra Somuncuoğlu ikinci ziyaretini gerçekleştirir. Yine sohbet başlar ve Ulu Kam düşüncelerini sıralamaya başlar. Kendisi için veli diyeninde, deli diyeninde olduğunu söyler ama o hakkında söylenenlere takılmaz. Hayata dair görüşleri Somuncuoğlu'nu derinden sarsar:

“Ötelere giden yollar çok uzak, ben düştüm bir kere, geri dönemem. Sen düşme. Aslında her insanın öteleri vardır. Kimi uzak, kimi yakın, her insanın öteleri vardır. Benimkiler çok uzak oldu, yola çıkarken düşünmediğim ve tahmin etmediğim kadar uzak. Nice insan, öteleri ararken heder olup gitmiştir, tercih yapamadığı için. Bana deli diyenler, veli diyenlerden çok fazladır, oysa ben yoluma düşerken ne veli ne de deli olmak istedim. Bana sorarlarsa değilim zaten. Kimse kimseye sormaz bazen ve gördüğüne göre karar verir, içine özüne bakmadan. Hayatın çok basit gerçekleridir dayandıklarım. Basit olana ulaşmaktır en zor olanı. Ben basitlik ile sıradanlık arasında bir çizgide takılıp kaldım. Sıradan değilim, bunu biliyorum ama basiti de bulmuş değilim.” (G, s.145)

Hayattan elini eteğini çekse de inancını kaybetmez. Kozmolojiye dair derin düşüncüleri vardır:

“İsm-i Fullah dedim ben. Yani Allah’ın ismiyle yaşamak. Ona, yaratıcıya, Kozmos’a hükmeden o büyük güce inanıyor ve sığınıyorum. O sadece benim Allah’ım. Ben insanım, yaratılmış olanım, doğayım ve doğaya döneceğim. Bütün süreci yaşayacağım için, benim Allah’ım bütün kâinatın Allah’ıdır. Ondan geldik ve ona döneceğiz, herkesin geliş yolu belli, dönüş yolu farklı. Kimi Hristiyan, kimi Müslüman, kimi de sadece inanmış olarak dönecek...” (G, s.145-146)

Somuncuoğlu üçüncü kez bir ziyaret daha gerçekleştirir ve kitaba adını veren konuşma gerçekleşir: “Bir anda yüksek sesle konuşmaya başlıyor. ‘Yaz bir yere. Unutma sakın. GALLEMİT...’ Şaşkınım... Ne dediğini tam anlayamıyor, soruyorum; GAVLEMİT mi? ‘Hayırrr... GALLEMİT...’ Susuyorum, konuşmaya devam ediyor, not alıyorum...” (G, s.155-156)

Yazar bu ismi not aldıktan sonra Ulu Kam konuşmasına devam eder. Savaşların yıkıcılığından, savaşların anlamsızlığından bahseder:

“Bütün savaş alanlarında aynı sesi duyarsın. Çanakkale çığlık çığlığadır sonsuz gecelerde. Savaş orada da devam eder, bir yandan kurşun sesleri duyulur, öte yandan çığlıklar. Kimse isteyerek ölmez, bile bile ölüme gidenlerin arada kalma hakkı vardır kıyamet kopana kadar. Arada kalanların çığlıklarıdır duyduklarım. Kimseye zararları olmaz. Uzaklara, çok uzaklara gideceksin.

Kimseler bilmeyecek nereye gittiğini. Dönüp geleceksin yurduna sonra; ama yurdun kalmamış olabilir. Kalması için bütün arada kalanlar ve ayakta olanlar saf tutacak, sen git. Biz başarırız, ayakta kalırız. O savaşı biz vereceğiz, sen yollarına git. Durma sakın. Endişe etme, Mürted, Çanakkale, Malazgirt hep ayağa kalkacak o zaman. Büyük kan dökülecek ama bu bedeldir. Bedel ödenecek gene. Vakitler oraya gidiyor. Biz bunları düşünürüz, paylaşıyoruz yükü. Gitmesi gerekenler yola düşmezse eğer savaşlar kaybedilir, hayatlar yitirilir...” (G, s.156-157)

Somuncuoğlu dördüncü ziyaretini ise üçüncü ziyaretinden dönüşünün ertesi günü, yakın dostları olan bürokrat ve hat ustasının ısrarları sonucu onların hatırını kıramayarak tekrar bir ziyaret gerçekleştirir.

“İnsanı nerede aramak gerekir, bu soruyu size değil kendime soruyorum, hep soruyorum. Ben kendimde arıyorum insanı, benden bulursam her yerde bulurum. Kendi içinde insanı bulamayanlar ömür boyu arayacaklar ya da hiç aramayacaklar, başka utkuların peşine düşecekler, utkuda dememek gerekir, maddesel değerler demek gerekir, mesela kâğıtlar onlar için cazip olacak. Para diyorlar yadsımıyorum, dışlamıyorum, saygı duyuyorum paranın peşinde koşanlara. Parayı bulup deste deste yığanlara saygı duymuyorum. İnançlardan para kazananlara saygı duymuyorum, onlar benim için yaşamıyorlar. İnanıcı istismar etmek, ilahi olanı inkâr etmektir. Bilim adamları güneşin dünyaya uzaklığını yanlış ölçtüler, güneş kozmosun yansımasıdır. Yaratıcı güneşte gücünü bulur. Tanrı güneştir demiyorum. Tanrı tektir ve vardır. Vücut bulması söz konusu değildir. Resmedilemez. Tanrı’ya ulaşılır, ancak görülmez ve gösterilmez. İnsan Tanrı’ya giden en kısa yoldur. Ben Tanrı’yı aramıyorum, insanı arıyorum...” (G, s.171-172)

İlerleyen kısımlarda Somuncuoğlu, kendi düşüncelerini ve bilicisi hakkındaki görüşlerini paylaşır:

“İz bırakmak isteyenlerden bile iz kalmaz. Toprak örter üstünü her şeyin ve toprak bunun için kutsaldır. Hava çürütür, su alıp götürür, ateş kül eder. Yok ediciler aynı zamanda var edicidir. Toprak üretir, hava yaşatır, su besler büyütür, ateş ise can verir, varlığa vücut verir. Bu dört unsur binlerce yıldır kitapların baş konusu, dinsel öğretilerin ilk anlattığıdır ve hepsi haklıdır, çünkü

bu dört unsur varlık ve yokluktur, ikisi arasındaki çelişki ise hayat dediğimiz geçmişte ve gelecekte başkalarının, bugün ise bizim yaşadığımız süreçtir. Bu sürecini bugünden yarına aktarmak görev, dünü bilmek ise sadece istektir. Biz yarın istenirsek olacağız. İstenmeliyiz, söylediklerimizle, yazdıklarımızla ve yaşadıklarımızla...” (G, s.185)

Üçüncü bölümde Tirad 1 ve Tirad 2’de Ulu Kam’a seslenir, onunla konuşur, içinden geçenleri açık yüreklilikle dile getirir:

“Hani yazarken hep ‘sen’ deriz. ‘Sen’in kim olduğu bilinmez, kim bilir kaçınıcı ‘sen’dir ömrümüzden gelip geçen. Yılıkyıya bırakılmış atlar gibidir yalnızlığımız, bütün kurt sürülerinin peşinde olduğu. İşte bu zamanların kimseye söylenmemiş sözlerini, ‘sen’lerini getirdim sana Ulu Kam.” (G, s.199)

Son kısım ise, aynen ilk kısım gibi İstanbul’la başlayıp İstanbul’la biter. İstanbul, yazarın iş hayatı sebebiyle ikamet ettiği şehirdir. İstanbul’la ilgili pek çok anıya sahiptir.

Somuncuoğlu işi dolayısıyla gerçek hayatta hep yolculuklara çıkar, hayatının büyük bir bölümü yollarda geçer. Aklında hep yolculuk vardır. Yeni yerler keşfetmek, yeni insanlarla tanışmak hayatı boyunca en büyük arzularından olur. Bunda “maceracı” bir ruha sahip oluşunun da önemli bir etkisi vardır. Ömrü vefa ettiği sürece de yolculukları bitmez:

“İnsanın yolları ve yolculukları bitmemeli, yolculuğu biten insanın ömrü bitmiştir. Yaşamış ya da yaşamamış çok şey değişmez. Zor değil yolculuğa çıkmak. Baharda çiçeklere doğru yürür, hiç kimseye ve hiçbir şeye yürüyemiyorsa insan. Önce Ulu Kam’a yürüdüm. Oradan döndüm, çiçeklere yürüdüm. Oradan döndüm, doğaya yürüdüm. Onun bütün kapıları açık, hangi kapıdan isterse çıkıp gidiyor istediği âlemlere doğru. Ben bütün kapıları zorlayarak açmak, açılmayanın önünde yalvarmak, açılmazsa çekip gitmek zorundayım.” (G, s.224)

3.1.4. Zaman

Gallemit adlı eserde zaman bazı bölümlerde açıkça belirtilmemekle birlikte, bazı kısımların direkt olarak tarihleriyle birlikte verildiğini görürüz. 1990 Bilecik – Tanışma (s.25) kısmı ile kitabın en sonunda yer alan ve yazarın not düştüğü Şubat 2006 (s.227) tarihlerinden zaman dilimi ortaya çıkar.

Romanda reel zamanı veren başlıca olaylar şunlardır:

- İlk kısma adını veren: “1999 İstanbul.” (G, s.11)
- İkinci kısma adını veren: “1990 Bilecik - Tanışma.” (G, s.25)
- Ayrılık başlıklı kısımda Somuncuoğlu’nun eğitimi için evden ayrılması: “İlk ayrılığım on bir yaşında doğum büyüdüğüm köyden, yatılı okula gitmemle oldu.” (G, s.49)
- İrtibat başlıklı kısımda Somuncuoğlu’nun askerliğini bitirmesi: “1991 yılının mart ayı sonunda askerlik bitti.” (G, s.109)

Aynı kısımda zamanın önemini ve ömrün ne denli çabuk geçtiğine dair söylemiş olduğu sözü: “Eskiler derlerdi, duyardım gençliğimde, Çoban Emin Ağa da derdi; ‘Hayatın en hızlı yılları yirmi yaş ile kırk beş yaş arasındır, nasıl geçtiğini anlayamazsın’. Anlamamıştık ve yıllar hızla akıp gitmişti. Evlenmiş, çocuk sahibi olmuşum. Geri dönüp baktığımda askerden geleli sekiz yıl olduğunu fark ettim.”

Yine aynı sayfada, askerden geldikten sekiz yıl sonra arkadaşının aklına düşmesini anlatmaktadır: “1999 yılının soğuk bir kış günüydü. Yine söz Ulu Kam’a düştü. İçim bir tuhaftı ve bu sefer onu bulacaktım. Çağırdığımı hissediyordum.” (G, s.110)

- Buluşma kısmında Somuncuoğlu, geriye dönüş tekniğiyle gençliğindeki bir anıyı paylaşır: “Hey Koca Sait; senden el almadım, dil almadım ama gönül vurgununu senden yedim. Yirmi yaşındaydım, bahardı, bir parkta oturmuşum, salkım saçak, sere serpe Havada Bulut’u okuyordum.” (G, s.120)

Devamında, Somuncuoğlu’nun askerliğinin üzerinden on üç yıl geçtikten sonra, askerlik arkadaşını ziyarete gittiği o anı ve ilk buluşmalarını anlatır: “Bir anda acayip sesler çıkararak yere kapanıyor. Secde eder gibi yere düşüyor, kalktığında yine o acayip sesleri çıkarmaya devam ediyordu. Çok kısa sürdü.

Tereddüt etmeden üzerime doğru yürüdü. Bana bir kötülük yapmayacağını biliyordum, ama aradan on üç yıl geçmişti.” (G, s.124)

- Akıl Akıncısı kısmında Somuncuoğlu, 21 Mart tarihinin onun için ne ifade ettiğini anlatır: “Bahar devriliyor kıştan beriye doğru. Uzun ve karlı günler bitmedi daha, bahar göz kırıyor günden güne. Kısa günleri oldum olası sevmem ve 21 Mart tarihini beklerim. Geceyle gündüz eşitlenir ve gündüzler uzamaya başlar. Yüreğimin akın zamanı başlar benim de.” (G, s.135)

Yine aynı kısımda bir yıl sonra ikinci kez ziyaretini anlatır: “Bir yıl boyunca seni merak ettim hep. Aslında gelmemeliydim, biliyorum. Fakat dayanamadım ve geldim. Yazdığımı biliyorsun. Seni anlatmak istediğimi.” (G, s.140-141)

- Ah ü Zâr Yoldaşları kısmında bir yıl sonra üçüncü kez ziyaretini anlatır: “Sabaha karşı alacakaranlıkta ulaştım yine Ulu Kam’a. Kimsesiz kulübesinde, yalnızdı, yapayalnızdı yine. Suskun baktı. Süzgün baktı sabahın alacakaranlığında. Nisan gelmedi daha, mart gitmedi, soğuk yok.” (G, s.152-153)

- Badem Ağaçlarına Dönüş kısmında ise, üçüncü ziyaretinden sonra Ankara’ya dönen Somuncuoğlu’nun dostları Ulu Kam’ı çok merak eder ve tekrar ziyaret için ısrar ederler. Somuncuoğlu ısrarlara dayanamaz, üçüncü ziyaretin ertesi günü iki dostu ile birlikte dördüncü kez ziyaretlerini anlatan zamandır:

“Onun olduğu yere vardığımızda bakınıyorum, ortalıkta kimse yok. Sesleniyorum, Ulu Kammm, Ulu Kammm... Ah ü zar yoldaşları havlamaya başlıyor, otomobilden inmiyoruz. Hava kapalı. Ankara’da öğle saatlerinde omzumu okşayan güneşin yerini kapkara bulutlar ve sert soğuk esen bir rüzgâr aldı burada. Bekliyoruz, nerden nasıl çıkacak, merak ediyorum. Ya burada yoksa. Bekliyoruz. Zaman geçmiyor. Ya gelmezse ya bir yerlere gitmişse. Sabah onu burada bırakmıştım, bir daha döneceğimi bilebilir mi? Üç kişiyiz şimdi, yemekte bizimle olan dördüncü kişi yolculuğa katılmadı.” (G, s. 169)

- Son kısım ise 2005 İstanbul-İnsan Denizine Akar Bütün Irmaklar başlığıyla anlatılır. Eser, Şubat 2006, “Göztepe/İstanbul” notuyla son bulur. (G, s. 227)

3.1.5. Mekân

Gallemit romanının olay örgüsü üç temel mekânda geçer. Bu mekânlar; yazar için büyük öneme sahip olan İstanbul, yazarın askerliğini yaptığı ve başkahramanı ile tanıştığı Bilecik ve başkahramanının yaşadığı mekân olan Orta Anadolu'dur. Bu üç mekânın yanında Aydın, Ankara, Bolu ve Giresun, Eynesil adı geçen diğer mekânlar olarak göze çarpar. Ayrıca İstanbul'un tarihi yerleri olan Üsküdar, Kız Kulesi, Haydarpaşa, Galata Kulesi ve Kadıköy İskelesi de yer verilen diğer mekânlardır.

Somuncuoğlu'nun yaşadığı şehir olan, onda derin izler bırakan, eserinde sık sık bahsettiği, çağ açıp çağ kapatan şehirdir İstanbul. İstanbul, onun için bir sevdadır, bir tutkudur. Kendisini hep İstanbul'a ait hisseder. Özlemleri, sevinçleri, heyecanları, yalnızlıkları... Tüm duyguları İstanbul'da yaşar. İstanbul ona kendisini haykırır:

“Kocaman şehrin sokaklarında insanlar akıyor sel gibi ve yalnızlığımın sularından içiyorum kalabalıklar içinde. İstanbul üzerime yürüyor, ben İstanbul'a yürüyorum. Yokluk elli yılda yok olurmuş, varlık elli yılda var olurmuş. Yokluktan gelenler, yokluk korkusu yüzünden varlığına dokunamaz, varlıktan gelenler ise yok demek korkusundan varlıklı gibi yaşamaya devam ederler. Sokaklarda, caddelerde bu korkuyu yüreklerine doldurmuş yüzler arasından akıp gidiyorum. İstanbul, vardı yok oldu, yoktu var oldu. Oysa var olan, yok olan İstanbul değildi, düşlerim, düşüncelerim ve bendim. Her şey vardı olduğu gibi, ben yoktum sadece, ben vardım ve her şey yok oldu sanki... Özlemlerin şehridir İstanbul. Onda yaşanırken hep başka yerler özlenir, başka yerlere gidince ise İstanbul özlenir. Kutsal ve gönüllü tel örgülerin kenarında oturur, yoldan geçen araçlara el sallardım, İstanbul'a selam götürün, rüzgâr götürün buralardan diye. Rüzgârın seslerini dinlemek, ondan gelen satıları okumak bin yılların birikimi. Şimdi Boğaz'dan esiyor rüzgâr. Dinmeyen ve bitmeyen bir rüzgâr bu. İnanç kubbeleri yükseliyor göklere ve dünyaya meydan okuyan kılıç gibi minareler. Dünya güçlünün güçsüze meydan okuma yeri. Güçsüzler güçlü oluyor zamanla, meydan okuma onlara geçiyor. Kimse güç gösterisinden vazgeçmiyor. Bin yıllardır böyle gelmiş böyle gidiyor. Kim neyi arıyor, neyi kaybedip bulamıyor? Cevapsız sorular karanlığıdır tarih öte tarafından bakınca.” (G, s.221)

İkinci temel mekân ise Somuncuoğlu'nun hayata farklı açılardan bakmasına sağlayan asker arkadaşıyla tanıştığı şehir olan Bilecik'tir:

“Türkiye’de yaşayan erkeklerin hayatlarında karşılaştıkları çetin ve aşılması en güç duvarlardan biri askerliktir. İşte bu duvarı aşmak için Bilecik 9. Jandarma Alay Komutanlığının kapısından içeri girdim. Zor şartları düşünmüş ve kendimi hazırlamıştım. Düşündüğümünden daha kolaydı her şey. Bedava verilen elbiselerimizi aldık ve giydik. İlk görüntüler gülünçtü, sonra alıştık. Zaten insanoğlu bütün şartlara uyum sağlamaz mı? En zor şartlara bile. Herkes gibi ben de alıştım. Alışmanın dışında keyif almaya başladım.” (G, s.25)

Üçüncü temel mekân ise romanın başkahramanının askerlikten sonra yaşamaya devam ettiği memleketi Orta Anadolu'dur. Yaşadığı şehrin ismi açıkça zikredilmez. Somuncuoğlu onun yaşadığı yer olarak Orta Anadolu'yu verir. Yolculuk esnasındaki düşüncelerini dikkate aldığımızda, öğretmenlik yaptığı Çorum ili olabileceği akla gelir.

“Yol aldığım Orta Anadolu kentinin bende farklı bir yanı daha vardı. Küçük, kendi halinde bir ilçesinde kısa bir süre edebiyat öğretmenliği yapmıştım.” (G, s.123)

Somuncuoğlu, görüşmeleri sırasında Orta Anadolu'nun onun üzerinde bıraktığı etkiyi şöyle tasvir eder:

“Orta Anadolu'nun yeşille karışmış sarı renkleri içinde, karayolunun kenarında oturmuş konuşuyorduk.” (G, s.126)

Ulu Kam sığağı sevmektedir. Memleketi olan Orta Anadolu'yu da sevdiğini söyler:

“İçimden dışıma, dışımdan içim gidip geliyorum, sıkılma sözlerinden. Sıcak günleri bekliyorum sabırsızlıkla. Kış gidecek ve bahar, yaz gelecek, yeşiller bozkıra dönecek, toprak susuzluktan yarılacak Orta Anadolu'da. Hasat olacak, yüzler gülecek, şimdi çiçek olan ağaçlar meyve verecek. Belki sen yine geçeceksin buralardan.” (G, s.155)

Dağıtımdan sonra Aydın'a geldiğini ve mektuplaşmalarını oradan yaptığını anlatır: “Aydın şehri beni tatmin etti. Tabur bahçesinde ismini bilmediğim tropikal ağaçlara benzer dev ağaçlar var. Zeytin ağaçları üç yüz yıllık dersem yakın bir tahminde bulunmuş olurum.” (G, s.55)

Somuncuoğlu, yolculuk sırasında geçmiş olduğu mekânları da belirtir: “İtiyadım, akşamdan ya da sabahtan yola çıkmak olduğu halde gece yarısı yola düştüm. Bolu’yu geçtiğimde uykuya yenik düşüyordu gözlerim. Ankara’ya zor ulaştım ve eski bir arkadaşımda birkaç saat uyudum. Uyanır uyanmaz yine yola çıktım.” (G, s.123)

Ulu Kam askerden sonra memleketine gelmeden önce nerelerde bulunduğunu şöyle söyler: “Askerden sonra Ege’de kaldım bir süre. Sıcak iklimlere tutkum olduğunu bilirsin. İnşaatlarda çalıştım. Bu esnada sana yazdığım mektuplar vardı. Benim adresim yoktu cevap yazamazdın. Ben sana yazabildiğim kadar yazdım.” (G, s.127)

Daha sonra memleketi Orta Anadolu’ya gelen Ulu Kam bir vakit sonra yaptığı gezileri anlatır:

“Sonra bir vakit geldi yollara düştüm, upuzun saçlarım ve sakallarım. Şapkalı bacalara gittim, oradan Toroslari aştım sıcak iklimlere girdim. Amanos dağlarını geçtim, Samandağı’nda Asi Nehri kıyılarından Şam sınırlarını seyrettim. Verimli Çukurova’yı gördüm. Oradan Ceyhan’a geçtim.” (G, s. 128-129)

Somuncuoğlu kendi ifadeleriyle Anadolu’nun onun için ne manaya geldiğini tanımlamaya çalışır:

“Dağlar mora keser, dağlar zora keser, dağlar akşam gün batarken hâra keser, alev alev yanar. O yangınlarda kavrulmak isterim. Çocukluk yıllarımın düşleri düşer geçer aklımdan; yürüyüp uzaklara giden, uzaklarda kaybolan düşlerim... Ve ben hep o yıllarımı özlerim. Çünkü hiçbir zaman o yıllardaki gibi özgürce kaybolamadım ufukların ardında batan akşam güneşiyle. Hep dünya gayesi oldu, hep hayata dair bir şeyler oldu. Vecd hali gibi kovaladım o zamanları hep. Ne zamanki gün geceye galip geldi, yollara düşmek vaktidir dedim. Anadolu içinde kaybolmak istedim hep. Bu toprağın taşları, çiçekleri, gölleri, dağları ve insanları farklıdır. Kim ne derse desin, Anadolu dünyanın merkezidir.” (G, s.135)

Ulu Kam farklı yerler görmenin gerekliliğini belirtir ve kendi dünya görüşüyle mekânı tanımlar:

“Bir mekâna bağlanıp yaşamının bedeli vardır. İnsan mekâna ünsiyet sağlar ve zanneder ki bütün yaşadığı mekân onun olmuştur. Yanılır aslında, insan zamanla yaşadığı mekânın esiri olmaya başlar. Göç etmek gerekir, göç enerjizm ve dinamizm demektir. Tarihe bakalım, göç edenler milletler yaşamıştır, göç etmeyenler yok olup gitmiştir. Göç eden millet yayılır ve güçlü olur, yenilenir. Göç edemeyen ise yok olur. İnsanda böyledir, göç eden gelişir, tekâmül eder. Göç edemeyen ise yok olur, fakirleşir. Hareket fikrine ulaşmak lazım. Yaradılışın özünde hareket vardır, bu öze aykırı davrananın yok olması normal sonuçtur.” (G, s.146)

Somuncuoğlu son bölümde mekânın tanımını yapar ve ikisinin birbirini tamamlayıcı birer unsur olduğunu dile getirir:

“Mekân insanla kaimdir der eskiler. Yani mekânı var eden ve yaşatan insandır, insan yoksa mekân yoktur demektir. İstanbul, insan şehridir. Burada kim neyi istiyorsa onu yaşar, kim kimi arıyorsa onu bulur. Ben artık aramayacağım, bulan beni bulsun. Nasıl ki yıllar sonra bir yolda ben onu bulduysam, bulması gereken bulsun beni.” (G, s.225)

Eser, genel hatları itibariyle üç farklı mekânda geçmektedir. Bu mekânlar şöyledir: Yazarın “Aziz”i olan yakın arkadaşının yaşadığı şehir olan Ankara, yazarın “Ulu Kam”ının yaşadığı yer olan Orta Anadolu ve yazarın yaşadığı şehir olan İstanbul’dur. Eserin son bölümünde yazar kahramanlarının hangi mekânlarda olduklarını anlatır:

“Bu şehir yalnız ve kimsesiz şimdi. Aziz Ankara’da artık, Ulu Kam Orta Anadolu’da bir yerlerde, ben İstanbul’dayım.” (G, s.227)

Somuncuoğlu, Gallemmit adlı eserinde anlattığı mekânları gerçekçi bir çizgide vermeye çalışır ve eserde yer verdiği “Orta Anadolu, Bilecik, İstanbul, Aydın, Ankara, Bolu, Giresun ve Eynesil” gibi açık mekânları kullandığını görmekteyiz.

3.1.6. Şahıs Kadrosu

Romanın başkişisi, yazarın Ulu Kam diye adlandırdığı kişidir. Orta Anadolu’da yaşamakta olup, yazar ile askerliklerini yaptıkları Bilecik’te tanışmışlardır. Edebiyat öğretmenidir. İlk tanışmalarında bu özelliğini yazarla karşılıklı olarak okudukları şiirlerle görmekteyiz.

Eserin başkahramanı evlidir ve beş çocuğu vardır. Askerden sonra ilkel yaşama çekileceğini, duygusal zekâya döneceğini, plastiğe dokunmadan insan gibi yaşamak istediğinden bahseder. Şu sözleri onun askerden sonra yaşamak istediği hayatın özeti gibidir:

“Sonunda ayrılık vakti geliyor. Bir hengâme içinde ayrılıyoruz. Herkes saatin bile hesabını yapıyor. O benim nereye gideceğimi biliyor, ben ise onun nereye gideceğini bilmiyorum. Sormuyorum da. Sadece dağıtımının Aydın’a çıktığını biliyorum. Mektuplaşacağız. Bilmiyorum dediğim, askerlik sonrası için. Bildiğim tek şey var. Söylediği son sözleri yıllar boyunca unutmadım... BEN İLKEL YAŞAMA ÇEKİLECEĞİM... ÖMRÜMÜN KALAN KISMINI İNSAN GİBİ YAŞAMAK İSTİYORUM...” (G, s.46)

Askerliğinin ustalık döneminde iken tımarhaneye yatırılır. Askerlik bittikten sonra kendine yeni bir hayat kurar ve yaşamak istediği hayatı yaşamaya başlar. Her şeyden elini eteğini çekse de güncel konuları takip eder ve sürekli okur. O söyledikleriyle sanki ileriye görür ve zaman onu haklı çıkarır:

“Güncel konuları mümkün olduğu kadar takip ediyorum. ABD Irak’a bomba yağdırdı. ABD demek yanlı olur, Bush yağdırdı. Sonu çok acı olacak Bush’un ve bütün dünya gülecek ona. Çok kötü bir son bekliyor onu. Saddam’a gelince, herkes kendi acıları içinde boğulur demek geliyor içimden, onu da acıları boğacak. Duygularım böyle söylüyor. Yalnızlıkta; taşlarla, kuşlarla, rüzgârla konuşur, onlardan haber alırım. Irak bombalanırken dağlar ağladı. Taşlardan gözyaşı aktı, kimse görmedi. Benim bağırim yandı günlerce. Yetişmeye çalıştım kötülöklere, bombaları yere düşmeden havada yok etmek istedim. Gücüm tükendi. Hepimiz yetişmeye çalıştık. O kadar çok bomba atıldı ki tutmaya imkânımız kalmadı, her yerim yara bere içinde döndüm kendi memleket toprağıma!”(G, s.131)

Ulu Kam sürekli bir arayış içerisindedir. Aklında hep sorular vardır ve bu sorulara cevaplar arar. Özellikle de insanı arar. Kozmoloji ve mitoloji alanlarında da derin bir bilgiye sahiptir.

Savaşlara karşıdır. Boş yere dökülen kanlara, bu kavgalara mana veremez. Onun gönlü hep barıştan yanadır. O bu dünyanın geçiciliğinin farkındadır ve insanların hırslarının, açgözlülüklerinin kurbanı olduğunu söyler:

“Son kan içici Hitler en son kendi kanını içerek yok olmuştur dünyadan. İnsanlığa işkence eden hiçbir insan, lider, komutan ne derse densin, eceliyle ölmemiştir, hepsi de kendi kanlarının denizinde boğulmuştur... Uzun ve ağır söz ettim. Demek istediğim şu ki; ABD Ortadoğu’da döktüğü kanla boğulacaktır. İnsanlık artık savaş ve işkence dönemlerini geride bıraktı. Öteki âlemler var; hesap orada görülür, yargı orada yapılır ve ceza orada verilir. ABD’nin yargısı yapıldı, hesabı görüldü ve cezası verildi. Ölümcül cezalar değil bunlar, yok edici cezalar. Savaşsız, topsuz, tüfeksiz yok edici cezalar. Tanık isteyenler tarihe baksınlar, bana değil. Saçıma, sakalıma ve çıplaklığıma bakmasınlar, tarihe baksınlar. Mezarsız Cengiz Han’a baksınlar yeter.” (G, s.177-178)

Yazar onun bir bilici olduğunu söyler: “O bir bilici, uzak zamanların seslerini duyuyor. Ötelerden gelen fısıltıları okuyor.” (G, s.194)

Eserin diğer bir başkahramanı ise Ulu Kam’ın askerlik arkadaşı Servet Somuncuoğlu’nun kendisidir. Yazar yer yer kendinden kesitler sunar. Kısa bir süre de olsa edebiyat öğretmenliği yaptığını söyler: “Yol aldığım Orta Anadolu kentinin bende farklı bir yanı daha vardı. Küçük, kendi halinde bir ilçesinde kısa bir süre edebiyat öğretmenliği yapmışım. Hayatımın o anlarını farklı bir kurguyla, bambaşka yaşadığımı düşünerek yol alıyordum.” (G, s.123)

Romanın diğer kişisi ise çok az yer almasına rağmen yazarın çok sevdiği ve Aziz diye hitap ettiği dostudur. Aziz, yazar için pek kıymetli bir dosttur. Dostlukları uzun yıllara dayanır ve onların konuşması için kimi zaman sözcüklere gerek yoktur. Onlar bakışlarıyla bile konuşabilecek kadar iyi dosttur:

“Banktan kalkıyorum ve karşıdaki banka şubesine doğru gidiyorum. Orada, yıllarımı paylaştığım, artık aramızda özel bir dilin oluştuğu, binlerce insan içinde göz göze konuşabildiğimiz, kimseyle paylaşamadıklarımı paylaştığım

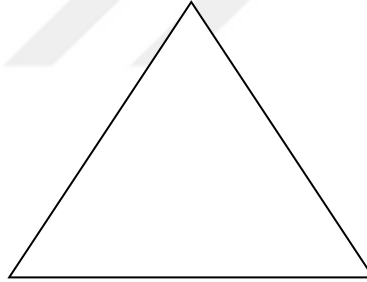
bir can yoldaşım var. Karşılıksız, beklentisiz paylaşımların büyüklüğü bir dostluk bu... On bir yaşında yatılı okul yıllarında başlayıp, bu yıllara gelen bir pazarlıksız dostluk. Kapıdan girip masasına doğru yürüyorum, evrakların içinde boğulmuş ama geldiğimi hissediyor, kafasını kaldırıyor ve bir anda gözlerinin içinin güldüğünü biliyorum, bende gülüyorum. Sonra hiç sebepsiz kahkahalara atarak kucaklaşıyoruz. Toparlanıyor ama onun attığı adım bile törenseldir.” (G, s.13)

Ulu Kam’ı da ilk olarak yakın dostu Aziz’e anlatır ve Aziz’in merak etmesi sonucu bu eseri meydana getirmeye karar verir.

Aziz, yazarı çok iyi tanıyan ve ona her koşulda yardımcı olmaya çalışan biridir. Göç Yorgunu kitabında ithaf ettiği bir şiirden Aziz’in Yusuf Yılmaz Araç olduğunu anlıyoruz. Yazar, Aziz’i eserinin sonunda şu sözlerle tanımlar:

“Aziz, bütün hikâyemi baştan sonra dinledi önce, sonra adım adım takip etti. Hep yanımda oldu, kayıtsız şartsız sevdi beni ve onu. Hiç sorgulamadı. Elinden geldiğince destek oldu.” (G, s.227)

Anlatıcı (İstanbul)

Aziz (İstanbul – Ankara)

Ulu Kam (Orta Anadolu)

“Bu şehir yalnız ve kimsesiz şimdi. Aziz Ankara’da artık, Ulu Kam Orta Anadolu’da bir yerlerde, ben İstanbul’dayım.” (G, s.227)

Eserdeki diğer kişiler ise romanda söz sahibi olmayıp arka planda kalmış olan fon karakterlerdir. Bunlar, yazarla sohbet esnasında Ulu Kam’ın bahsini duyup onu merak edip görmek isteyen ve yazarla birlikte ziyaretine giden hat ustası ve bürokrattır. Ayrıca Bilecik’te askerlikleri sırasında yazara Ulu Kam’ı haberdar eden asker Manavgatlı Ali’dir.

3.1.7. Bakış Açısı ve Anlatıcı

Gallemit; yazar ve başkahramanının mektuplaşmaları ile ziyaretlerde alınan notlardan oluşan bir eserdir. Bunun neticesinde eser için bir “Ben romanı” demek doğru olur. Buna bağlı olarak da “kahraman anlatıcının bakış açısı” kullanılır. Olayları yazarın başkahraman ile yapmış oldukları mektuplaşmaları ve sohbetleri vasıtasıyla takip ediyoruz. Bu sebepten ötürü olaylar kahraman anlatıcının başından geçen olaylar şeklindedir.

“Kahraman bakış açılı anlatıcının anlatma dünyası, tabii olarak daha çok kendini eksen alır. Her zaman kendi yaşadıkları, bildikleri, duydukları ve hissettiklerini öne çıkarır. Daha sonra gücü ölçüsünde çevresine uzanmaya çalışır. Bu sebeple kahraman anlatıcının söz konusu olduğu roman ve hikâyeler, çoğunlukla otobiyografik karakterlidir.” (Çetişli, 2004:86)

Eserde; başkahramanın düşünceleri, hissettikleri, yaşadıkları, bildikleri ve duydukları ön plana çıkmaktadır:

“Bazen bir insan sana hem çok yakın hem de çok uzak olur. Elimi uzatsam değerim diye düşünürsün ama elini uzattığında, dünyanın çevresini dolanıp kendine gelişinden bile uzak olduğunu yaşarsın. İnsana ulaşmak zordur demek istiyorum, nice nicelerine ulaştığımızı sanırız ama yanılırız. Önce doğaya ulaşmak ve doğadan insana gelmek daha kolay. Çünkü insan başlangıçta doğaldır, daha sonra bilgiye geçmiş ve bilgiyle yaşamaya başlamıştır. İnsana bilgiyle ulaşmaya çalışırız ve çoğu kere işte bunda yanılırız, insan ne kadar bilgiyle yaşarsa yaşasın henüz doğal yaşamdan kopmamıştır. İşte budur insanı insana bağlayan, yaklaştıran ya da uzaklaştıran. Doğal yaşam kodlarını çözmeye artık öğrenmek gerekiyor, oysa eskiden insanlar yaşardı sadece. Şimdi insanlar yaşamdan başka her şeyi yapıyorlar ama asıl olanı unuttular. Ben buna dönmek, bunu yaşamak istedim, yani asıl olanı.” (G, s.145)

Kahraman anlatıcının en önemli özelliği; okuyucusuyla inandırıcı, samimi ve sıcak bir diyalog kurarak okuyucusuyla yakınlaşmasıdır. Mektuplara yer verilmesi bu yakınlık hissini iyice güçlendirir:

“Bilim ve inanç ikilem görünür hep, oysa biri olmadan diğeri olmaz. Bizim bilim ve inanç dünyamızın henüz analizi yapılmadı. Bu analiz yapıldığı gün, Türk kültür hayatının Reform ve Rönesans’ı yapılmış olacak zaten. Bize düşen, henüz içindeki çok az su bulunan bu barajı akacak yeni nehrin yolunu açmak. Baraj dolduğu gün enerji üretecektir, enerji hız, zaman ve imkân demektir. Biz, kan dökerek değil, nehirlere yol açarak gidelim sonuçlara, sonsuz eleştiriler ile yok etmek yerine, özgüven sağlamak adına çikalım yola.” (G, s.61)

Eserde dikkat çeken başka bir husus, başkahramanın dışında ona eşlik eden yazarın da kendi görüşlerini birebir yansıtarak, ben romanı duygusunu iyiden iyiye hissettirmektedir. Eserin bütününde hâkim olan kahraman anlatıcı; başkahraman ile eser sahibinin paralelinde cereyan etmektedir:

“Uzak zamanlarda yaşayan ve yükseklerdeki kayalara, dağların zirvelerindeki taşlara kendi inançlarını kazıyan şamanları düşündüm. Dağlardaki yalnızlıklarında göksel olduğunu bildikleri ama adını bile koyamadıkları göksel yaratıcıya yakardılar, yalvardılar. Bazen dans ettiler günlerce, kimi zaman ise ateşler içinde yanarak sükûnete çekildiler. Onların hafızalarında yarattıkları bir rüyaydı, insanlığın bin yıllar önceki ortak rüyası. O rüyanın peşine düştüm. İnsanlığın savaştığı zamanların, insanın insan olduğu zamanların peşinde koştum. İnsandan yola çıkıp, nice savaşlardan, inançlardan geçtim, insana varamadım daha.” (G, s.199)

Gallemit adlı eser; felsefi cümlelerle örülmüş, yaşanmış olaylar üzerine kurulu bir romandır. Yazarın, Bilecik’te askeri görevini yaparken tanıştığı ve düşüncelerinden etkilendiği “Ulu Kam”ını anlattığı eseridir. Eserin vermek istediği en önemli mesaj ise entelektüel zekânın insanlar üzerine etkisidir. Ulu Kam konuşmalarında entelektüel zekânın insanlar üzerinde olumlu yanları olsa da olumsuz yanlarının daha çok olduğunu dile getirir. Eserin; “Her insan bir başkasında yol arar kendine...” giriş cümlesiyle okuyucusuna vermek istediği önemli başka bir mesajda insanın kendini başka bir insanda bulabileceğidir.

SONUÇ

Cumhuriyet dönemi kültür sanat edebiyat dünyasında pek çok alanda çalışmalar yapıp, tüm alanlarda yer edinmiş sınırlı sayıda insan bulunmaktadır. Ahmet Hamdi Tanpınar, Attila İlhan, Bedri Rahmi Eyüboğlu, bu isimlerden sadece birkaçıdır. Servet Somuncuoğlu da öğretmenlik, senaristlik, fotoğraf sanatçılığı, yazarlık, şairlik, belgesel yapımıcılığı gibi pek çok alanda çalışmalar yapmış bir “Türkolog”dur. Bu çalışmada Çorum’un Ortaköy ilçesinde bir buçuk yıl edebiyat öğretmenliği yapmış, 1988–2004 yılları arasında TRT İstanbul Radyosu’nda çeşitli kültür programları hazırlamış, Unkapanı Plakçılar Çarşısı’nın popüler kültürün merkezi olduğu günlerde, yapımıcılara müzik ustalarımızın albümlerini yaptırmış, Attila İlhan’ı kendi sesinden şiir albümü çıkartılmasına ikna etmiş, Türkülerle Türkiye serisinin genel yayın danışmanlığı ve metin yazarlığını yapmış, Atlas dergisine 2002–2011 yılları arasında sayısız yazı ve fotoğrafıyla katkıda bulunmuş, 2004 yılında TRT İstanbul Televizyonu’na geçerek belgesel türündeki çalışmalara imza atmış; Karlı Dağlardaki Sır (2007-2008), Damgaların Göçü (2011), Zamana Karşı (2011), Türkistan’da Bir Gün (2012), Altın Elbiseli Adam (2013) ve Tamgalar Dengizli (2013) adlı belgeselleri hazırlamış, Sibiry’a dan Anadolu’ya Taştaki Türkler, Saymalı Taş–Gökyüzü Atları, Damgaların Göçü–Kurgan adlarıyla yayımlanan albüm-kitap türündeki üç eserinin hem metin yazarlığını yapmış hem de fotoğraf çekimlerini gerçekleştirmiş, Anadolu Türk tarihinin yeniden yazılmasını gerektirecek derecede önem taşıyan ve muazzam büyüklükteki Ankara Güdül Kaya Resmi Alanı’nı keşfetmiş; roman, şiir, hikaye, deneme gibi birçok edebi türde eserler vermiş Servet Somuncuoğlu, kırk dokuz yıllık ömrüne pek çok çalışmayı sığdırmanın mücadelesini veren, durup dinlenmeden çalışan, Türk kültürüne, tarihine ve diline hizmet etmeyi amaçlayan, çok farklı alanlarda çalışmalar gerçekleştiren bir sanatçıdır.

Hayatı, sanatı ve eserleri ortaya konularak, Servet Somuncuoğlu’nun çok yönlü kişiliğini ve üretkenliğini gözler önüne sermeyi amaçlayan bu çalışmayla, Somuncuoğlu’nun daha iyi anlaşılmasına ve tanınmasına katkı sağlanacağı, kendisiyle ilgili yapılacak çalışmalara fikir vereceği değerlendirilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA

A. Basılı Eserler

- Aksoy, Mustafa, Kasım 2011, Türkoloji'ye atılan İmza, Taştaki Türkler'den Saymalıtaş'a, Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi, cilt:50, sayı:299, s:39-45.
- Araç, Yusuf Yılmaz, 2015, Elma Bahçesi, Matbuat Yayın Grubu, İstanbul.
- Araç, Yusuf Yılmaz, 2016, Taşların Hakanı "Servet Somuncuoğlu Armağan Kitabı", Matbuat Yayın Grubu, İstanbul.
- Atsız, Hüseyin Nihal, 2015, Yolların Sonu, İrfan Yayıncılık, İstanbul.
- Cevizoğlu, Hulki, 31.12.2012, Türkler Bir Taşı Yontup Ona Tapmayan Tek Millet, Yeniçağ Gazetesi, s:10.
- Çetişli, İsmail, 2004, Metin Tahlillerine Giriş/2 Hikâye-Roman-Tiyatro, Akçağ Yayınları, Ankara.
- İlhan, Attilâ, 2016, Ben Sana Mecburum, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- İmamoğlu, N. Ender, 2017, Göç Yorgunu: Servet Somuncuoğlu Şiirleri, Matbuat Yayın Grubu, İstanbul.
- Serin, Selda, Eylül 2013, Türk Dünyası'nın Servet'ine Bitig, Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi, cilt:54,sayı:321, s:8-11.
- Sallı, M. Kemal, Eylül 2013, Muhteşem Servet, Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi, cilt:54,sayı:321, s:12-13.
- Sevinç, Emre, Ağustos 2015, Anadolu'nun Tam Ortasında Bir Servet Güdül Kaya Resimleri, Gencay Dergisi "Servet Somuncuoğlu Özel Sayısı", sayı:43, s:22-33.
- Somuncuoğlu Nevin, Ağustos 2018, Eşim Servet Somuncuoğlu, Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi, cilt: 64, sayı: 380, s: 4-5.
- Somuncuoğlu, Servet, 2005, Adanmış Bir Ömür "Çetin Berkmen'in Anıları", Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.
- Somuncuoğlu, Servet, 2007, Orhun Anıtları Set 1 (Büyük Poster Seti-10 Poster)
- Somuncuoğlu, Servet, 2007, Orhun Anıtları Set 2 (Küçük Poster Seti-20 Poster)
- Somuncuoğlu, Servet, 2010, Kâinat'ın Gözleri, İstanbul.
- Somuncuoğlu, Servet, 2010, Sibiryadan Anadolu'ya Taştaki Türkler, İstanbul.
- Somuncuoğlu, Servet, 2011, Saymalı Taş - Gökyüzü Atları, AC Yapı, İstanbul.
- Somuncuoğlu, Servet, 2012, Damgaların Göçü - Kurgan/ Ankara Güdül Kaya Resimleri, AC Yapı, İstanbul.

Somuncuoğlu, Servet, 2015, Gallemit, Matbuat Yayın Grubu, İstanbul.
 Somuncuoğlu, Servet, 2018, Don Kazakları, Matbuat Yayın Grubu, İstanbul.
 Şahin, Dursun, 2016, Yüreğim (Taşların Hakanı-Servet Somuncuoğlu Armağan Kitabı), Matbuat Yayın Grubu, İstanbul.

B. Sözlü Kaynaklar

1. Gülcan Somuncuoğlu

Doğum Tarihi: 28.01.1963

Eğitim Durumu: Lise

Sanatçı ile Yakınlık Derecesi: Ablası

2. Nevin Somuncuoğlu

Doğum Tarihi: 1967

Eğitim Durumu: Yüksek

Sanatçı ile Yakınlık Derecesi: Eşi

3. Yusuf Yılmaz Araç

Doğum Tarihi: 1965

Eğitim Durumu: Yüksek

Sanatçı ile Yakınlık Derecesi: Yatılı okul arkadaşı

4. Kenan Gümüş

Doğum Tarihi: 20.03.1948

Eğitim Durumu: Lisans (Balıkesir Üniversitesi-Sınıf Öğretmenliği)

Sanatçı ile Yakınlık Derecesi: İlkokul Öğretmeni

C. Sanal Kaynaklar

URL,<http://www.matbuat.com.tr/Tastaki-Turkler> UD5 (24.07.2017)

URL,<http://www.ulkucudunya.com/index.php?page=yazar-yazidetay&yazar=9&yazi=818> (12.07.2017)

EKLER

1. Ardından Söylenenler

Yazar Alev Alatlı, Servet Somuncuoğlu ile ilgili duygu ve düşüncelerini şöyle ifade eder:

“Bilimsel ehliyeti, azmi, yorulmak bilmeyen çabası, eserlerinin paha biçilmez değeri şöyle dursun, bana göre Servet her şeyden önce ve öte, yiğit bir adamdı. Hakikati ve fikirleri araştırırdı, insanların ayıplarını asla. Satır aralarının peşine düşmezdi, doğrudan söylenene bakardı. Açık sözlüydü ama patavatsız değildi. Cömertti ama müsrif değildi. Yürekliydi ama saldırgan değildi. İnançlıydı ama yobaz değildi. Samimiydi ama ahmak değildi. Hâsılı, Servet Somuncuoğlu, aslında Hazreti Kur’an’ın eşrefi mahlûkat olarak tarif ettiği insandı.” (Alatlı, TH, s.57)

Türk halk müziği sanatçısı Ozan Arif sanatçıyı şu sözleriyle anlatır:

“Adı gibiydi!

Yani ismi ile müsemma bir yürekti o...

Sadece ismi ile değil, kafası ile kalbi ile hakiki bir servetti!

Aynı toprakların çocuğu idik...

Hemşerimdi yani.

Ama en önemlisi ülküdaşımdı o benim ülküdaşım...

Kadirşinastı...

Nimeti bölüşenlerden değil, külfeti bölüşenlerdendi!..

Benim birçok kasetimin kapak içini o kaleme almıştı...

Beni bana anlatırdı...

Her anlatışında omuzuma tarifi mümkün olmayan mesuliyetlerin yüklendiğini hisseder, ona belli etmezdim ama ezilirdim!..

O büyük ruhlu bir yürek olduğu için,

Onun gözünde herkes büyüktü...

Yeter ki Türk’e hizmet etsin, Türkiye’ye hizmet etsin....

Onun özelliklerini anlatmaya gücüm yetmez diye düşünüyorum.

Her dostunun her fırsatta, onu tanımayanlara,

Onu anlatacağını biliyorum...

Çünkü destanlar anlatıla anlatıla yaşarlar...

Çünkü destanlar anlatıla anlatıla gelecek nesillere aktarılırlar..." (Arif, TH, s.59-60)

Cevat Saraç, sanatçının çok yönlü özelliklerine dikkat çekerek onun ne denli önemli çalışmalara imza attığını söyler ve özellikle Türk gençliğine tanıtılmasını istemektedir:

"Rahmetli kardeşim, eski deyimle "fena fid dava" olmuş, bir fikir ve dava adamıydı... Hayatını özetlersek, Türk milletine adanmış bir ömür diyebiliriz... O bir Türk milliyetçisi, Ülkücü, Milliyetçi Hareketçi, sanatçı, seyyah, araştırmacı, proje adamı, yazar, prodüktör, dava adamı olduğu kadar, dinlenme bilmeyen derecede çok çalışkan, dürüstlük ve dostluk adına örnek, arkadaşlarını çok seven ve onlar tarafından çok sevilen ve güvenilen, çok iyi bir eş, baba ve arkadaşı! Çok genç yaşta kaybettiğimiz Servet Somuncuoğlu, başta ailesi, tanıdıkları ve sevenleri ve de Türkiye, Türk dünyası, Türk İslam dünyası adına yeri doldurulmayan bir büyük kayıp olmuştur. Türkiye içinde ve de Türkiye dışında tarih, kültür ve coğrafi alanlarla ilgili yorulmak bilmez araştırmalarının, çalışmalarının hep bir gayesi vardı. O gaye; 'Bu geniş coğrafya bizim coğrafyamızdır! Bu coğrafyada Türk milletinin tarihi yaşanmıştır. Ve bu coğrafya bizim vatanımızdır!' idi. Bu gaye için bir ömür koştular! Türkiye üniversitelerinin tarih, edebiyat, arkeoloji ve benzeri ilgili bölümleri Servet Somuncuoğlu'nu, çalışmalarını ve eserlerini öğrencilerine anlatmalılar! Üniversitelerde Servet Somuncuoğlu kürsüleri açılabilir. Öğrencilere ve yeni araştırmacılara, Servet Somuncuoğlu, örnek araştırmacı, örnek idealist ve örnek insan olarak gösterilmelidir!" (Saraç, TH, s.76-77)

Turan Kùltür Vakfı Başkanı ve Gazeteci Rasim Ekşi, sanatçının kaleme aldığı “Don Kazakları” adlı eserin önemini vurgulamaktadır:

“Servet, on bin yıl önceki tarihimizi ortaya çıkarmaya çalışırken, günümüzün meselelerini de es geçmedi. Merhumun çok önemli hizmetlerinden birisi de Don Kazakları adlı çalışmasıdır. Bu çalışma ile Türkiye’nin etnik yapısını bozmak, Türkiye’yi yetmiş iki buçuk milletin yaşadığı bir ‘mozaik’ göstermek isteyenlere ciddi bir darbe vurmuştur. Hatırlanacağı üzere Rus Kozakları, takriben yüz elli yıl önce, dini baskılar sebebiyle Çarlık Rusya’sından kaçarak ÷lkemize sığınmış bir gruptur. Manyas civarına yerleştirilmiş olan bu insanlar, 1960’lı yıllarda ÷lkemizi terk ettiler; bir kısmı Rusya’ya döndü, bir kısmı daha iyi bir hayat yaşamak arzusuyla ABD’ye göç etti. Hiçbir zaman Türkiye’den şikâyetçi olmadılar.” (Ekşi, TH, s.90)

TRT’den çalışma arkadaşı olan, pek çok çekime birlikte giderek zorlu şartlarda çalışmalarda bulunan, birçok anı paylaşan A. Cengiz Karadeniz kendi deyimiyle “Servet Ağabey”ini şöyle anlatır:

“Güzel sıfatlarla donanmış güzel bir insandı Servet ağabey. Etrafındakileri her zaman kendisinden daha çok önemseyen, tek başına yemek bile yiyemeyen, paylaştığı her lokmayla da zenginleşen çoğul bir insandı. Özel bir adamdı. Gidiyoruz, derdi bazen, binerdik arabasına, nereye gittiğimizi bile sormazdık. Her yolculuğumuz da unutamadığımız bir deneyime dönüşüyordu. Sayesinde birçok insan tanıdım, birçok mekân. Liderdi, ama sorumluluklarını paylaşmasını da bilirdi. Ekibine güvenen, nerede devreye gireceğini bilen biriydi. Bizleri tanıştırdırken; ‘İşte benim kahramanlarım’ derdi sürekli. Oysa asıl kahraman kendisiydi. Türkiye’nin birçok bölgesinde, Kazakistan, Azerbaycan, Moğolistan, Kırgızistan gibi birçok ÷lkede, kameralarımızı at sırtında taşıdığımız, geceleri dondurucu soğuklarda günlerce çadırda kaldığımız birçok zor çekim yaptım kendisiyle. Bir seferinde, Hakkâri Yüksekova Gevaruk Yaylasına orada bulunan kaya resimleri için gitmiştik. Çekim yaptığımız bölgedeki garnizon komutanı yanılmıyorsa tümgeneraldi. Çekim izni için yanına gittik. İzin veremeyeceğini söyledi. O bölgede ciddi güvenlik sorunu olduğunu, çalışmamızın çok riskli olacağını söyledi. Servet

ağabey bununu üzerine; ‘Ben onca ülkeye gittim, kendi ülkemde çekim yapamamak beni üzer, öleceğimi de bilsem, yine de gitmek isterim.’ dedi. Bu kararlılığı sayesinde yanımıza verilen korucularla birlikte yaylaya gittik ve çekimleri yaptık. Güvenilen bir insandı Servet ağabey. Belgesel çekimi için gittiğimiz, geleneklerine bağlı tahtacı Türkmenlerin yaşadığı Koşuburnu Köyünde de, Servet ağabeye o kadar güveniyorlardı ki, köy halkı tüm kapılarını bize açtı.” (Karadeniz, TH, s.110)

TRT İstanbul Televizyonu’nda yardımcısı Yasin Cemal Galata sağlığında çalışmalarına katkı sağladığı gibi ardından da sürekli sosyal faaliyetlerle gündemde tutmaktadır. Birlikte çalışmalarıyla ilgili şu sözleri söyler:

“İstanbul Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdikten sonra kamu sınavlarına çalışırken, TRT kurum sınavı açmış ve sınav sürecinden geçerek, meslek hayatıma başlamıştım. Kültürümüz için üretim yapmayı hedeflemiş ve o yolda ilerlemeyi tercih etmiştim. Rahmetli ağabeyim ile yollarımız 2010 senesinin Haziran ayında kıymetli Abdülhamit Avşar ağabeyin odasında kesişmişti. O candan, sıcak ve mütevazı tarzıyla kendini tanıttıktan sonra, sohbe başlamıştık, birçok müşterek tanıdığımız çıkmıştı. İlgi alanlarımızın ortak olması da aramızdaki sıcaklığı arttırmıştı. O sıralarda Taştaki Türkler kitabının ikinci baskısıyla ve yeni çekeceği belgesellerle meşguldü. TRT’de mesai saatleri içinde denk geldiğimizde uzun sohbetler ediyorduk. Belgesellerin montaj sürecinde de fırsat buldukça montaj setine gidip, yanında bulunuyordum. Artık yeni mesaim, kıymetli ağabeyim ile Damgaların Göçü belgeselinin montajı olmuştu ve hayatımın mihenk taşlarından biri başlamıştı. Montaj setinde yanına gittiğimde ekrandaki kaya resimlerinin göstererek; “Yasinciğim, artık işlerimiz bunlardır.” demişti. İlk bakışta bir şey anlamamış, karşımdaki taşlara, üzerinde bulunan figürlere ve çizimlere anlam verememişim. “Türk tarihiyle bu taşların ne ilgisi olabilir? Şanlı tarihimizde Gök Türkler, Karahanlılar, Selçuklular, Osmanlılar varken, bunlar da neyin nesi oluyor?” diye içimden geçirmeme rağmen, kafamdaki belirsizliği dışarıya yansıtmadan, gülümseyerek, “Tabii ki, ağabey” demiştim. Sohbetlerinden, okuduklarımdan, Türk kaya resimlerinin Türklerin ilk sözü olduğunu, insanlık

tarihine katkı sağladığımız ilk entelektüel çalışmalar olduğunu kısa zaman sonra öğrendim. Bir belgesel yönetmeni için en zorlu süreç olan kurgulama sırasında Servet ağabeyimin anlattığı anlarıyla çalışmamız gayet zevkli hale geliyordu. Sabahlara kadar bilgisayarın başında fotoğraflarla, yazılarla, etrafında tanıdığı tanımadığı insanlara yardımcı olmakla geçiren ağabeyim; ancak öğleden sonra kuruma gelebiliyor ve gece geç saatlere kadar çalışıyorduk. Çalışma usulü böyleydi. Öğlen yemeğine zaman bulabilirsek kurum yemekhanesinde, yetişemezsek kantinden sipariş edilen kaşarlı tost ve ince belli çay eşliğinde öğle yemeği faslı geçilir, akşam saatlerinde de kaşarlı kuşbaşı pide ve meşrubat eşliğinde ekip halinde veya etrafımızda tanıdıklarla beraber akşam yemeğimizi yerdik. Hemen her defasında hesap ödemeyi kimseye bırakmaz, kredi kartının şifresini bildiğimden bana uzatır ve hesap ödeme faslını bu şekilde geçerdik. Sık sık gelen misafirlerimiz ve dakikalarca süren uzun telefon görüşmeleriyle beraber görüntü montajı biter ve en can alıcı, ağabeyimin de en usta olduğu alanlardan biri olan metin yazma süreci başlardı. Belgesel metnin sonlanmasının akabinde TRT'nin seslendirme konusunda dev isimlerinden saygıdeğer Emin Baykırkık, Harun Yöndem ve Ömer Ersöz tarafından seslendirme işi mükemmel surette tamamlanırdı. Bu yoğun belgesel yapım sürecinde ağabeyim montaj, metin yazma, dergi tanıtım kitapçığı, bürokrasi ve bir sürü teferruat işlerle meşgul olur, ben de imkânlarımın ölçüsünde kurumdaki işleri takip eder ve süreci yönetmeye yardımcı olurum. Montaj saatimiz geldiğinde ise cep telefonuyla ulaşmaya çalışırdım kendisine. Muvaffak olamadığım zamanlarda ya bizim odada Hacı Reis diye seslendiği Abdülhamit Avşar ile uzun Türk İslam dünyası sohbetlerine dalmıştır ya da Türk büyükleri olarak nitelediği saygıdeğer denetçi ağabeylerimiz Şükrü Demirci, Nigari Erdem, Burhanettin Keteci, Kemal Eraslan'ın makamlarındadır. Ya da İstanbul Radyosundan iki kadim dostu Ahmet Akçakaya ve Ali Tekin ağabeylerin yanındadır. Veya Türk Dünyası müziklerinin büyük ustası Bünyamin Aksungur'un veyahut Sinan Yaka'nın odasında çekişmeli kültürel sohbet ediyordur. Denk gelmişse belgesellerimizin görüntü yönetmenleri Ahmet Veysel Baban ve Ahmet Cengiz Karadeniz ile beraberdir. Onların yanında bulurdum kendisini. Beni arabasıyla evimin

kapısının önüne kadar bırakırken, yolda derin sohbetlere dalıp gelecekteki projelerden bahsederdik. Ne zaman güzel bir sohbet olsa, ne zaman önemli biriyle tanışmaya gitse, ne zaman bir yerlere konferansa gitse bir ağabey ve usta olmanın bilinciyle beni arar ve davet ederdi. Kendisine minnettar olduğumu dile getirdiğimde, ‘Senin bana bir borcun yok, senin gelecek kuşaklara borcun var’ derdi her defasında mütevazı tavrıyla. Belgesel çekimleri öncesinde ekiplerde genellikle gergin bir hava olmasına rağmen bizim ekipte her zaman neşe hâkim olurdu. Kurumdan Veysel ve Cengiz ağabeyler hareket eder, ben Şerifali semtine Servet ağabeyin yanına gidip, orada buluşurduk. Yolculuğumuz eski ve konforsuz araçlarla devam etse de sohbetlerle, esprilerle ve özellikle ağabeyimin çok sevdiği Cengiz Karadeniz ağabeye yaptığı latifeler eşliğinde seyahatimiz keyfe dönüşürdü. Türkiye’nin birçok bölgesine beraber gitmiştik ve her yerde ayrı bir anımız olmuştu. Bursa’da Ramazan ayında çektiğimiz benim de ilk saha deneyimim olan kısa tanıtım filmi esnasında yaptığımız iftarlar. Çanakkale Koşuburnu Tahtacı köyünde yaşadığımız coşkulu, bir o kadar da yoğun ve yorucu çalışma sürecimiz. En son seyahatimiz olan Artvin’in üç bine yakın rakımlarında yayla evinde yaşadığımız anılar. Hepsi güzeldi ve hepsinin gönlümde ayrı bir yeri vardır. Yorucu saha çekimlerimizde coşkulu çalışma azmiyle, yorulmak bilmez çalışmasıyla, ekibin önünde hep o giderdi. Gittiğimiz her ilde muhakkak bir ahababı çıkar ve onlar ekibimize izzet-i ikramlarda bulunurlardı. Meslek hayatındaki ustalığının yanında sosyal hayatta da bir ağabey olmuştu. Tanısın tanımasın herkes için elinden gelenin fazlasını yapardı. Kimi zaman bir akademisyen gibi Türk tarihinin altın sayfalarından ve kültürel hayatından dersler verir, kimi zaman güzel anılarını birer fıkra niteliğinde anlatan bir arkadaş gibi paylaşır, kimi zaman da Üsküdar pazarında babacan tavırla ev ekonomisine dair sohbetler ederdi. Yeri geldiğinde de bir başbuğ gibi ekibine sahip çıkan ve yönlendiren bir lider olurdu.” (Galata, TH, s.117-121)

Yakın dostu ve çalışma arkadaşı olan Ali Tekin, Somuncuoğlu'nun çalışmalarını, iş ahlakını şu sözleriyle aktarır:

“Servet tek kişilik dev bir kadroydu. Aşk ahlakıyla çalışırdı. O programı bitirene kadar dur durak yoktu. Deli gibi okurdu. Binlerce kitabı vardı. Ve hep arardı. İyiyi, güzeli aradı. Yayıncılığın temeli olan Radyocu disiplini ve bireyselliği sindirmişti. Çok radikal öneriler getirir, onları programlaştırır. Birçok yapımcı, bu iş olmaz, derdi. Ama Servet yapardı. Sponsorlukların moda olduğu yıllarda TRT'ye en çok para kazandıran radyo programlarını yaptı. İlginç tarzlar denedi. Müzikle edebiyatı birleştirdi. Sevgili Cengiz Özkan ile Müzikli Edebiyat diye bir program ortaya çıkardılar. Belki radyonun en çok dinlenen tarih programını yaptı. Program önerileri sürecinde birbirimizi acımasızca eleştirir, beslerdik. Günaydın programıyla köyündeki insanları öyküleştiren nefis bölümler yazdı. Radyo yayıncılığının her türünde program üretti. Müthiş üretkendi. Ama özünde salt bir radyo programcısı değil, kültür ve fikir işçisi olduğu için kültürün birçok alanında eser verdi. Televizyonda yaptığı belgeseller, sonrasında yazdığı kitaplarla Türklerin tarihi ve kökeni ile ilgili çok önemli iddialar ortaya attı. Yaptığı çalışmaları önce mutlaka değerlendirirdik. Eleştiriye fevkalade açık bir insandı. Ve o muazzam, bitmek tükenmek bilmeyen enerjisi... Odaklandığı işi bitirene kadar ona dur durak yoktu. Her gün yeni fikirler, yeni umutlar ve uçsuz bucaksız bir ufuk demekti Servet.” (Tekin, TH, s.141-142)

TRT'den mesai arkadaşı olan Ahmet Akçakaya'nın gözünden Somuncuoğlu'nu şöyle anlatır:

“Dile kolay tam çeyrek asırlık bir arkadaşlığımız vardı. On yedi yıl aynı odayı paylaşmış, on dört yıl aynı programları ortaklaşa yapmış, aynı zamanda askere gitmiş, aynı bölükte, aynı mangada, altı üstü ranzalarda yatmıştık... Bir sıfırdan iyidir derdi. Yaptığı her şeyi kâr sayardı. Onun sayesinde 'bir'lerimi sıralayayım en azından... Onun sayesinde Radyo, evim oldu belki de. Sırtını dayayacağı yerdir ya evi insanın, Servet ile biz sırtımızı birbirimize vermiştik İstanbul Radyoevinde. O olmasaydı ilk zamanlarımda basmış istifayı gitmiştim

belki de. Devleti, işleyişini, mantığını öğretti kendi üslubunca. Bazen en dik başlılığıyla, bazen de en boş vermişliği ile.” (Akçakaya, TH, s.145-147)

“Sibirya’dan Anadolu’ya Taştaki Türkler, Saymalı Taş ve Damgaların Göçü” adlı anıt kitapların yayımlanması için destek veren Ali Coşkun, Servet Somuncuoğlu için şunları söyler:

“Her zaman çok çalışması gerektiğini, fazla vakti olmadığını dile getirirdi. Türklerin Anadolu’ya 1071 Malazgirt Zaferi ile geldiği görüşünü kesin bir inanmışlıkla reddeder, çalışmalarının Türklerin milattan önce Anadolu’da var olduğunu belgeleyeceğini söylerdi. Bunun için büyük bir özveriyle yorulmadan çalıştı. Önce; Sibirya’dan Anadolu’ya Taştaki Türkler, sonra Saymalı Taş ve son olarak da Damgaların Göçü kitaplarını tamamladı. Bu kitaplar bugün birçok akademisyenin temel referans belgeleri haline gelmiştir. Türk milletine önemli bir hizmet saydığım bu kitaplar şahsımın da en önemli gurur kaynağıdır. Binlerce yıl önce atalarımızın bıraktığı izler Servet ağabey tarafından belgelenmiş, adeta ‘emniyete’ alınmış ve sevgili ağabeyim de o atalarımızın yanında yerini almıştır.” (Coşkun, TH, s.227-228)

Bilim insanı, Sümerolog, Tarihçi Muazzez İlmiye Çığ, sanatçının meşakkatli şartlar altındaki çalışmalarının neticesinde elde ettiği bilgilerin bilim dünyasına yeni ufuklar açtığını belirtir:

“Somuncuoğlu, Asya topraklarında binlerce kilometreler giderek, çıkılması çok zor yüksek dağlara tırmanarak atalarımızın binlerce yıl önce kayalar üzerine yaptıkları resimleri bulmuş, onların fotoğraflarını çekerek kitaplarda bize tanıtmıştır. Böylece Türk tarihi, Türk kültürü araştırmalarına yepyeni bir yol açmıştır. Bu kaya resimlerinin Asya’nın en uzak ve yüksek dağlarından Anadolu’nun en batısına kadar geldiğini görüyor, Türklerin ayak izlerinin Anadolu’da ne kadar eski zamandan beri var olduğunu anlıyoruz. Bu resimlerden bazılarının arasında zamanımıza kadar gelmiş Türk damgalarının bulunması, onların Türkler tarafından yapıldıklarını gösteriyordu. Türkler bu kaya resimleri yapanlara çizikler, çizganlar demiş. Kazakistan’da halkın ziyaret ettiği çizikçilerin piri olarak kabul edilen ‘çizgan Ata’ mezarı-kurganı

bulunuyor. Bu mezarın etrafı bütün kaya resimleriyle dolu imiş. Somuncuoğlu daha çok yapacak işi olduğundan söz ediyordu. Ne yazık ki, hepsi kaldı. Şimdi bütün arzum, kendisi ile çalışanlardan bazılarının onun bu çalışmalarını sürdürebilmeleri.” (Çığ, TH, s.353)

Servet Somuncuoğlu'nun kadim dostu, “Aziz”i Yusuf Yılmaz Araç ise şu cümlelerle dostunu anlatır:

“Türklüğün eski çağlarıyla ilgilendiğinden, tanımayan çevrelerde dünya görüşü, maneviyat dünyası merak konusu olmuştur. Her namuslu münevver gibi, hangi dönemde hangi milli değer horlanıyorsa korkmadan onu müdafaa etmeyi vazife bilen, fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür, itikadı sağlam, inanmış, sade ve samimi bir mümindir. Yirmi sekiz şubat dönemindeki radyo programları maneviyat ağırlıklıdır. Her şeyi sorgulayacak kadar hür fikirli, kurbanını bizzat kendi kesecek kadar yerli ve gelenek sahibiydi. Kaya resimlerine inanç arama ihtiyacından değil inancının gereği olarak yönelmişti. Eski inançları kültürel manasını çözmek için tahkik ediyordu. Türk'ü sevmek, Türk'ü anlamak, Türk'ü güçlü kılmak inancının parçasıydı. Türkler taşı yontup ona tapmayan tek millettir diyerek asil ve büyük Türk milletinin İslam öncesinde de hak dinlere mensup olduğunu, başka milletlere özenmenin sapkınlık olduğunu, atalarımızı sevmenin dünyaya yeniden nizam vermeye katkı sağlayacak bir vecibe olduğunu anlatmaya çalışıyordu. Aldığı ödüller, plaketer, teşekkür belgeleri iki büyük bavula sığmıyor. En son İstanbul Ülkü Ocaklarının takdim ettiği Onur Ödülünden sonra Arifiye Öğretmen Okulu mezunlarınca düzenlenen törende otuz kadar öğretmenimize ilaveten eşi Nevin Somuncuoğlu'na Onur Belgesi takdim etmek vazifesi şahsıma tevdi edilmişti. Yetiştığımız ilk ocağın beratı olan o belgenin şerefi, manası ve değeri çok büyüktür. Ardından güzide dava adamları, dostları, ağabeyleri, arkadaşları, kardeşleri yüksek vefa örneği sergileyerek istikbale dair ümitvar ışıklar saçtılar. Türklüğün türlü badirelerle, gailelerle, belalarla, yalanlarla, tuzaklarla yolunun kesildiği, Türk adını anmaktan kaçan soysuz sahte kahramanların türediği talihsiz dönemeçlerde en muhtaç olduğumuz şey akıl, fikir, şuur, sezgi, muhakeme, basiret, cesaret ve gayret... Allah Türklüğün bekası için endişe

duyan, çile çeken, mücadele eden kahramanların sayısını arttırsın, güç kuvvet versin, muvaffak kılsın. Elmaları, armutları ve buldukları her şeyi talan eden, azametli ve faydalı gördükleri her şeye tapınan kalabalığın arasında bir avuç faziletli insanla acı tatlı bir ömrü beraber yürüdüğümüz sevgili Azizimi her geçen gün daha çok özlüyorum...” (Araç, TH, s.397-400)

Servet Somuncuoğlu'nun erkek kardeşi Zafer Somuncuoğlu abisine olan özlemine şöyle anlatır:

“Çok küçük yaşlardan beri ağabeyim aklıma gelince ilk hissettiğim duygu özlemektir. Çok erken ayrıldık. Ben ilkokula başladığımda o Arifiye Öğretmen Okuluna gitmişti. Yolunu gözlerdim. Sömestr tatillerinde ve yılsonunda gelirdi. Bana getireceği Tommiks, Teksas çizgi romanlarını beklerdim. İlkokula gidiyordum, bir cumartesi günü evde annemle televizyon seyrediyorduk. Kapı açıldı ve kapandı. Biri geliyordu. Ben anneme, ‘bu ağabeyimin kapı kapaması,’ dedim. Annem de ‘Ağabeyinin bugün ne işi var burada. Okullar kapanınca gelecek.’ dedi. Ama ağabeyim içeri girdi. Ben sarıldım. Annem de ‘Bir şey mi oldu oğlum, niye zamansız geldin?’ dedi. İzmit’te ziyarete gittiği akrabalarımız Bursa’ya gidiyorlarmış. Ona, ‘Hadi sen de gel, yarın birlikte döneriz.’ demişler. Ağabeyim de onlarla gelmişti. Ben onu kapıyı kapamasından tanımıştım. Sonradan hep ayrılık oldu zaten. Ben onu hep özliyordum. Şimdi daha çok özlüyorum ağabeyimi artık göremiyorum. Ağabeyimin vefakâr arkadaşları, Türklük yolunda yürüyen gençler sağ olsunlar onu unutmuyorlar. Gün geçmeye ki biri uğramasın, sora sora saatlerce yolculuktan sonra köyü bulmuş genç bir öğrenci kapımızı çalmasın. Allah eksik etmesin. Onlar geldikçe soframız bereketleniyor, annemin gönlü şenleniyor. Kapımız da gönlümüz de ömrümüz elverdikçe açık kalacak...” (Somuncuoğlu, TH, s.401)

Servet Somuncuoğlu'nun kız kardeşi Fatma Somuncuoğlu Acar abisinin üzerinde bıraktığı etkileri şöyle anlatır:

“Biz gurbete küçük yaşlarda çıkan öğretmen bir babanın, ona her zaman yoldaş ve eş olan annenin dört çocuğuyduk. Anneye yardımcı, babaya destek, kardeşlerin hep diğer yarısını tamamlayan fedakâr bir abla. Ağabeylerim; benim büyük ebisim ve küçük ebisimdi. İlkokula başladığım zamanlarda eve gelen postalar sayesinde büyük ebisim artık benim için Servet Abim olmuştur. Çok uzaklarda okuduğunu ve tatillerde geldiğini, annemin ‘Servetim’ diyerek özlemlerle ağladığını hatırlıyorum. Arifiye’de ve daha uzaklarda okuduğunda da bu değişmemişti. Abimin yüksekokul için çok uzaklara ve çok soğuk bir yere Erzurum’a gideceğini öğrenmiştim. Soğuk havayı o da, ben de hiç sevmeydik. Tatillerde birlikte olduğumuzda oradaki soğuğu anlatırdı, ‘Nefes alırken bıyıklarım buz tutuyor’ derdi. Orada incecik parmaklarının kıpkırmızı olduğunu hatırlıyorum. Sonrasında okulunu bitirip öğretmen olduğunu, ilk tayin yerinin Çorum Ortaköy olduğunu söylemişti. Geldiğinde öğrencilerini ve kaldığı evi anlatırdı bize ama bu serüveni çok uzun sürmemişti abimin. Öğretmenlikten istifa edeceğine karar verdiğini açıklamıştı bizlere. Öğretmen olan babam bu karar sonrasında abime kızmış ve kırılmıştı. Fakat abimin her şeyi karşısına alıp gönlünden geçeni yapması, her zaman yaptığı gibi özgürlüğünün peşinden gitmesiydi. O gezmeyi, araştırmayı, okumayı ve kendini her daim geliştirmeyi seven bir insandı. Okuduklarını araştırmak ve o kitapların içinde olmak istiyordu. Hayatını değiştirmeyi göze alarak TRT’nin sınavlarına girip kazandı. Abim artık TRT’de prodüktördü. Ben o dönem Tekirdağ’da yatılı olarak okuyordum. Benim yanıma ziyarete gelmesini dört gözle beklerdim. Bir geldiğinde sarılıp öptükten sonra bana şöyle bir baktı. ‘Sen artık genç kız oldun, ayakkabılarını temiz ve boyalı olmalı’ dedi. O anda belki de abime kızmıştım ama şu anki düzenimi, titizliğimi ve alışkanlıklarımı abime borçluyum. Arkadaşlarım çok benzetirdi bizi, evet benziyorduk hatta hareketlerimizde bile benzerlikler olabiliyordu. Öyle ki ayaklarımızı sallama alışkanlığımız bile aynıydı. Tatillerde ve bayramlarda bir araya gelmeye başlamıştık artık. En geç abim gelirdi, onu heyecanla uyumadan beklerdik. Çok sevdiğimiz köyümüzde birlikte olmak çok keyifli oluyordu, özlem

gideriyorduk. Hep birlikte olduğumuzda gecenin geç saatlerine kadar süren sohbetlerimiz, sabah kahvaltılarındaki uzun sohbetlerimiz en güzel günlerimizmiş meğer. İstanbul'da yaşamaya başlamıştı. Ablamla birlikte evine gider, düzenler, yemekler yapardık ve artık evlilik sohbetleri yapmaya başlamıştık. Bir kez gittiğimizde ablam ve bana sizi biriyle tanıştıracam demmişti. Ben kim diye sorduğumda gözlerinin içi gülererek “yengen” demmişti. Çok merak ediyordum çünkü abimi biriyle paylaşacaktık ve bizi yengemle tanıştırdı. İlk gördüğümde ne hissediyorsam bugün de hislerimin hiç değişmediği sevgisinin daha da arttığı bir insan. O benim yengem olmadı ikinci ablam oldu. Nevin Ablam. Bizim gibi öğretmen bir babanın kızıydı. Tertemiz yüreği, masum bir güzelliği, sıcacık gülüşüyle çok ısınmıştım. Benim gibi tüm ailenin beğenisini ve değerini kazanmıştı. Ailenin bir parçası oldu. Evlendiler ve bana dünyanın en güzel duygularından bir tanesini, hala olmayı yaşattılar. Sencer Burak yeğenim dünyaya geldi. Bir insanın evladı olduğunda o kadar sevinirdi herhalde. İlk yeğen, ilk torun oldu bizde. Araştırmalarına araştırmalar, kitaplarına kitaplar ekleyerek Türk dünyasına çok büyük katkılarda bulunmaya devam etti. Onu televizyonda görmek öyle gurur veriyordu ki. O benim abim demek kadar güzel bir duygu olamaz. Uludağ Üniversitesinde bir konferansa gelmişti. Ablamla beni alarak köyümüze annemin yanına gittik. O gün öyle keyifliydi ki, uzun uzun gülüşüne, neşesine baktım. Annemle sohbet ederken annem bir hikâye anlattı bize. Öyle hoşuna gitti ki abimin, güldü ve can dostu arkadaşı Yusuf ağabeyi aradı ve ona ‘Azizim bak sana bir hikâye anlatacağım’ dedi, neşesi ikiye katlandı keyiflendi gülerken. Daha sonra köyden dönüp Bursa'ya geldik. Konferansına ablam, oğlum Mert ve ben birlikte katıldık. Öyle gurur vericiydi ki... Hem Türklüğümle hem de abimle bir kez daha gurur duydum. Vedalaşarak ayrıldık. Benim abimi son görüşüm oldu o gün. İnsan bilse ki hiç ayrılmaz yanından. Gelen bir telefonla hastanede olduğunu ve sonrasında kaybettiğimizi öğrenmek dünyanın en kötü anıydı. “Hiç yakışmadı abim sana”, o sözü demeye bile dilim varmıyor. Babamı kaybettiğimde arkamdaki sırtımın, dayandığım dağların yıkıldığını, seni kaybettiğimde ise kollarımı kaybettiğimi hissettim. Seni öyle özleyorum öyle özleyorum ki

yokluğun hiç ama hiç dolmuyor ABİM. Mekânın cennet olsun, nur içinde yat benim CANIM ABİM...” (Somuncuoğlu Acar, TH, s.403-405)

Servet Somuncuoğlu'nun ablası Gülcan Somuncuoğlu kardeşine olan sevgisini, özlemine; onunla geçirdiği zamanları şu sözleriyle dile getirir:

“Kardeşim... Canım... Bizi çok erken bıraktın... Hayatımın her karesinde oldun. Ne çabuk büyüdük ikimiz. Ben abla, sen kardeş, sırdaş olduk ikimiz. İlkokuldan sonra Arifiye Öğretmen Okulu. Evden ayrılışın çok zor gelmişti bana. Arifiye'den gelişini dört gözle beklerdik. Gece yarısı olurdu, bir araba dururdu... Hepimiz kapıya koşardık. Sen gelirdin... Bizde bir sevinç, annem bütün gün hazırlık yapardı. Sevdiğin yemekler pişirilirdi. Kurabiyeler, kırma pideler, mantılar. Altı yıl... Arifiye bitti, sonra Erzurum başladı. Gene seni beklerdik. Biraz daha alışmıştık ayrılığına. Gurbeti çok küçük yaşta öğrendin. Çok mutlu bir çocukluk yaşadık. Doyasıya oyun oynardık. Bizim köyün içinden azmak denilen bir su akardı. Köyün çocukları yüzmeyi orada öğrenmişlerdir. Tabii Servet de. Su o kadar temiz akmazdı. Annem; sakın azmağa girme, diye tembih ederdi. Ama eve geldiğinde gözlerinden anlardık suya girdiğini. Neden girdin, deyince, ‘bütün herkes giriyor, ben de onlarla beraber girdim,’ derdi. Üniversite mezuniyeti yarım yıl uzamıştı. Bu arada İstanbul'da dershanede çalışmıştı. Sınavlarını verdi ve okul bitti. O zamanlar yeterlilik sınavı vardı. Kasım ayıydı, İstanbul'da olacaktı sınav. Servet'le beraber gitmiştik. Erzurum'dan arkadaşı Osman da sınava girecekmiş. İstanbul'da Osmanlara gittik, o akşam orada misafir olduk, bizi çok güzel ağırladılar. Sabah Servet'le Osman sınava gitti ve çıkınca eve geldiler. Eskiden televizyon kanalları sadece TRT 1 vardı. TRT'de Bülent Özveren'in sunuculuğunu yaptığı bilgi yarışması programı vardı. Servet de başvurdu yarışmaya ve kabul edildi haberi geldi. TRT Kuruçeşme stüdyolarında yapılıyordu. Yarışma öncesi mülakat gibi bir şey yapılacaktı. Birlikte gittik. Kasım ayıydı, hava soğuktu. Orayı bulana kadar epey dolaştık, sonunda bulduk ve hayli üşümüştük. Yarışma için geldiğimizi söyleyince bizi bir salona aldılar. Kocaman bir salon ama sıcacık. Çay ikram ettiler. Çaylarımızı içerken Servet bana dedi ki, ‘Ay ablacığım baksana buranın güzelliğine, insan burada değil on

iki saat, yirmi dört saat çalışsa bıkmaz. Böyle bir yerde çalışmak için neler vermez insan.’ Biz böyle konuşurken yanımıza Mehpere Çelik ile Bülent Özveren geldi ve yarışmanın elemesi için içeri aldılar. Servet yarışmaya gitmedi ama yaklaşık iki yıl sonra TRT İstanbul Radyosunda yardımcı prodüktör olarak göreve başladı. O kadar içten istemişti ki dileği kabul oldu demek ki. Çok mutluydu yaptığı işten. Bir gün beni aradı. ‘Abla Bünyamin ağabey beni bir kızla tanıştırdı. Gel seni de tanıştırayım.’ dedi. Kurban Bayramı’na yakındı. Kardeşim Fatma’yla gittik. Otogarda bizi karşılayacaktı Servet. Otobüsten indik, bizi bekliyordu. Yanında da bir kız vardı. Fındıkzade’deki evine geldik ve orada tanıştık. Bana sordu: ‘Nasıl abla beğendin mi?’ Ben daha görür görmez çok hoşuma gitmişti. Dünyalar iyisi bir gelinimiz oldu. Kardeşimin en değerli emanetleri. Gelinimiz değil kızımız oldu. Kardeşimin ömrü kısaymış... Ailemizin Servetiydi. Gurbet kuşumdu o benim. Uçtu gitti. Mezarı köyde. Ben onunla gidip konuşuyorum. Onu çok özlüyorum. Dağlara bakan resmi başucumda. Canım kardeşim ruhun şad olsun. Mekânın cennet olsun.” (Somuncuoğlu, TH, s.407-409)

Servet Somuncuoğlu’nun “Paşam” diye hitap ettiği biricik evladı Burak Sencer Somuncuoğlu babasıyla birbirlerine olan düşkünlüklerini, babasının üzerindeki bıraktığı etkileri, ondan öğrendiklerini şöyle anlatmaktadır:

“Ben babasına çok düşkün bir çocuktum. Küçük yaştan itibaren babamla çok zaman geçirdim, çok şey paylaştım ve bundan hep zevk aldım. Babamla vakit geçirmek benim için hiçbir zaman sıkıcı olmadı. Uzun sohbetlerin yapıldığı dost meclislerine beni de götürürdü mutlaka. Elinden geldiğince götürmeye çalışırdı. Orada sohbete, olaya dâhil ederdi ve sonrasında mutlaka fikrimi sorardı. Beraber konuşur, değerlendirirdik. Şimdi onu kaybedince, o anları yaşadığım için kendimi gerçekten çok şanslı sayıyorum. Beraber geçirdiğimiz her an benim için çok değerliydi ve hepsinden mutlaka bir şeyler öğrendim. Bugün bana babamdan ne kaldıysa hepsi güzel hatıralar. Bu hatıraların ne kadar kıymetini bilsem de yaşanamayan hatıralar her düşündüğümde içimde bir burukluk yaratıyor. On bir, on iki yaşlarıma kadar babam TRT İstanbul Radyosunda çalışmaktaydı ve yoğun seyahatleri daha başlamamıştı. Bu

yıllarda yaz tatillerini daha çok ÷lkemizi gezerek değerlendiriyorduk. Babam eskiden beri fotoğrafa meraklı olduğu ve fotoğraf çektiği için bu seyahatlerde mümkün olduğunca tek bir rota çizmeden, daha fazla yer görmeye çalışarak geziyorduk. O dönemde belki yaşıım küçük olduğu için pek anlamasam ve ara sıra bundan şikâyet etsem de bu seyahatler bana çok şey kattı. En önemli katkısı ÷lkemiz insanlarını tanıma noktasındadır. Seyahatlerimizde olduğu gibi; küçükken okuttuğun kitapların, binlerce kitaplık kütüphanemizin, Amerika'dan Çin'e uzanan dostluklarının ve yaptığın işlerin önemini büyüdükçe daha iyi anladım. O zamanlar çok bir şey ifade etmese de Ubeydullah Efendi'yi on dört on beş yaşlarımda tanımanın değerinin şimdi farkına varıyorum. Bana yarattığın dünya için sana ne kadar teşekkür etsem az... Babamın her gittiğimiz şehirde mutlaka bir ahababı olurdu ve her gittiğimiz yerde de yeni insanlarla tanışırđık. Meclisler kurulur, uzun uzun keyifli sohbetler edilirdi. Sonrasında da bu kişilerle irtibatını hiç koparmazdı. Hatta bir keresinde bu sebepten bir iddia bile kaybettim. Konu nereden gelmişti hatırlamıyorum ama bir muhabbet esnasında, telefonla da sürekli birileriyle konuşuyordu. Ben de baba neredeyse hemen hemen her şehirde tanıdığın vardır, demiştim. O da var zaten dedi. Ben, yok canım o kadar da değildir gibisinden bir şey söyledim. Sonra telefon rehberinden bakmıştık. Ben mesela bir şehir söylüyorum, en olur olmaz yerleri söylüyorum ama oradan da biri çıkıyordu mutlaka. Arıyordu da, dur arayalım bakalım ne yapıyor diyerek. O yıllara kadar daha çok böyle geçiyordu vaktimiz. Ondan sonra, 2001 yılında, babamın bu aynı zamanda sevgi kitabıdır dediği Don Kazakları kitabının ardından yurtdışı seyahatleri sıklaşmaya başladı. Yıllık izinlerini araştırma gezileri için kullanıyordu. Bu sebeple artık eskisi gibi tatillere çıkamıyorduk. Bundan sonra bilindiği üzere çok fazla ÷lkeyi ziyaret etti, araştırma gezilerinde bulundu. Evimizde çalışma odasına astığı araştırma gezilerinin listesi bir adam boyunu aşmaktadır. Bir dolap boyunca yukarıdan aşağıya. Bu uzun süreli seyahatlerden 2011 ve 2012 yazlarında gerçekleşen Moğolistan ve Rusya seyahatlerine katılma şansı buldum. 2011 yılında yirmi gün süreyle Moğolistan'da bulunmuştuk. Bu seyahat benim için ayrıca önemliydi, çünkü ata yurdunu ilk ziyaretimdi ve çok anlam taşıyordu. Yirmi gün boyunca sıkı bir

şekilde çalıştık ve Türk medeniyetinin izlerini belgeledik. Ve burada da her zaman olduğu gibi pek çok fazla dost edindik. Bu seyahat bizim 2012 yılında yapacağımız ve kırk gün sürecek olan Moğolistan Rusya gezimizin temelini oluşturmuştu. 2012 yılında, geçen seneden daha da tecrübeli olarak bu sefer süremiz daha uzundu, daha çok gezilecek nokta belirlemiştik ve daha sıkı bir çalışma bizi bekliyordu. Moğolistan'ın başkenti Ulan Batur'a uçtuk ilk önce. Ondan sonrasında belirlediğimiz noktalarda çalışa çalışa Moğolistan'ın en batı ucu olan ve Kazakların yaşadığı Bayan Ülgey bölgesine geldik. Buradan da Rusya'ya geçtik. Moğolistan gerçekten çok büyük bir ülke ve saatlerce tek bir insan bile görmeden yol almak zorunda kalabiliyorsunuz. Bizim önceliğimiz mümkün olduğunca fazla noktaya ulaşmak olduğu için rotamızı buna göre çiziyorduk. Bazen dört beş gün üst üste çadırda kaldığımız oluyordu. Yani hiç sıcak bir şey yemeden, elimizdekilerle. Mümkün olduğunca her anı değerlendirmeye çalışıyorduk. Yoğun ve yorucu bir çalışma olmasına rağmen kimse şikâyet etmiyordu, aksine halimizden çok memnunduk. Orada geçirdiğimiz her an bizim için çok değerliydi. Orada geçirdiğimiz her andan çok fazla zevk aldık hepimiz, haz duyduk. Hayatımdaki en güzel tecrübelerden birisi oldu. Babamla böyle bir seyahati gerçekleştirdiğim için kendimi çok şanslı sayıyorum. Ne mutlu ki bu gezileri gerçekleştirebildik ve her anını beraber paylaşabildik. Bu gezilerdeki babamla yaşadığım hatıralar, geçirdiğimiz zaman benim için artık çok daha değerli. Moğolistan'da yirmi beş gün kadar çalışmamızı tamamladıktan sonra Rusya'ya geçmiştik. Burada da on beş gün boyunca Altay Tuva Hakasya bölgelerinde çalışmıştık. Kırk günün sonunda artık elimizde çok geniş bir arşiv vardı. Daha önce hiç gidilmemiş görülmemiş yazıtları, kaya resmi alanlarını, geyikli taşların fotoğrafları elimizde bulunuyordu, hepsini belgelemiştik. Ve babam döndüğü gibi her zaman olduğu şekliyle hemen çalışmaya başlamıştı arşiv üzerine. Eğer babam hayatta olsaydı geçtiğimiz iki yaz ve aynı şekilde bu yaz da tam bugünlerde büyük ihtimalle çalışmalarında eksik kalan, gidip göremediğim alanlar var dediği yerlere gidip oralarda fotoğraf çekiyor olacaktı. Olmadı. Dağlar da yetim kaldı. Onun ruhu şad olsun. Çalışmalarını devam ettirmek ve hatırasını yaşatmak için elimizden geleni yapacağız. İnanıyorum ki dostlarından

aldığımız kuvvetle bunu başaracağız. Bunu başaracağımıza inancım tamdır. Evladı olmakla daima iftihar edeceğim sevgili babamı özlem ve dualarla anıyorum.” (Somuncuoğlu, TH, s.411-414)

Servet Somuncuoğlu'nun eşi, yol arkadaşı, sırdaşı Nevin Somuncuoğlu kocasına olan duygu ve düşüncelerini; onunla paylaştığı anılarını şu sözleriyle dile getirir:

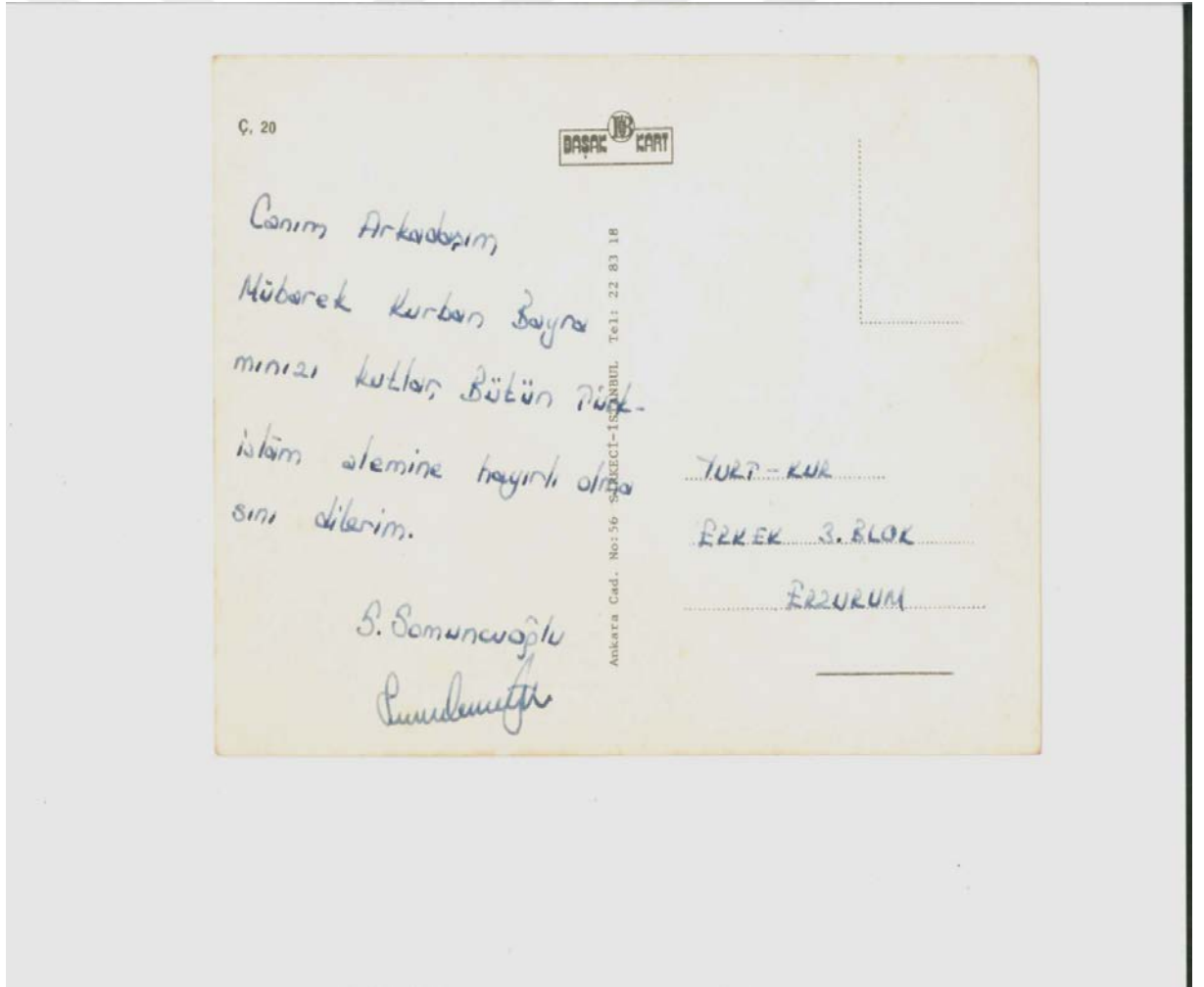
“Servet’i 30 Aralık 1988 günü Bünyamin Aksungur ağabeyin evinde tanıdım. TRT İstanbul Radyosunda çalışıyordu o zaman ve Bünyamin ağabey de radyoduydu. Ben İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü son sınıf öğrencisiydim. İlerleyen aylarda ise hayatımızı birlikte sürdürmeye karar verdik. Bana evlenme teklifini yaparken: “Hayatın şiirini yaşayalım seninle”, dedi. Öyle ince ruhlu bir insandı. Şiir onun için her zaman çok önemliydi, saatlerce ezbere şiir okuyabilirdi. Şiir de yazardı ayrıca. Evlenmeye karar verdiğimizde bana şunları söylemişti: ‘Ben yazar olacağım, ya da siyaset yapacağım. Yazmak, yaşamak ve sen olacaksın hayatımda. Bunların üçünü bir arada yürütmek zorundayım. Çok zor değil, sadece senin yerini belirlemem gerekiyor. Sonrası kolay. Bir hayat var önümüzde dolu dolu yaşanacak. Çok fazla kuralcı değilim fakat prensiplerime bağlı bir insanım.’ Hayatı yakaladığıma inanıyorum. Onu tanıdığım ilk günden bu yana okuyan, yazan ve hep projeleri olan üretken bir insandı Servet. Bilecik’te askerliğini yaparken tuttuğu günlüğüne 20 Aralık 1990 tarihinde şunları yazmış: “Okumak, öğrenmek, dimağımı geliştirmek, insana, eşyaya ve hayata bakış açımı derinleştirebilmek için gözle görünenin üzerinde bir gayret sarf ettim. Bu uğraşım yıllarca sürdü ve süreceğe de benzer. Peki, sonuç ne olacak? Şimdilik bilmiyorum ve sonucu merak da etmiyorum. Çünkü böyle yaşarken mutluyum.” İlerleyen yıllarda ise yazmanın yanında fotoğraf da çekmeye başladı ve bana şunları söyledi: ‘Türk dünyasının ve Türk kültürünün fotoğrafçısı olacağım.’ Mesleğini çok seviyor ve en iyi şekilde yapmaya çalışıyordu. Evimizdeki arşivinde o günlerden kalan, daktiloyla yazmış olduğu pek çok radyo programı metinleri var. Özellikle Türk tarihi ve Anadolu’nun vatanlaşması yolundaki önemli şahsiyetleri anlatan metinlere ağırlık veriyordu.

Tarihimize Şan Verenler, Anadolu'yu Vatan Kılanlar, Gönül Dünyamızı Aydınlatanlar, vb. gibi radyofonik metinler hazırladı. Servet'le 29 Haziran 1991 günü Bursa Karacabey'in İsmetpaşa köyünde yapılan bir düğünle evlendik. Düğünümüzün özellikle köyde olmasını istemişti. Köyünü, insanların çok seviyor, geleneklere önem veriyor, yaşatmak istiyordu. 23 Nisan 1992 günü oğlumuz Sencer Burak, Bursa'da dünyaya geldi. İstanbul'da oturuyor olmamıza rağmen doğumun da Bursa'da gerçekleşmesini istemişti. Nisan başında Ramazan Bayramı vesilesiyle Bursa'ya gitmiştik ve ben kalmıştım. Servet de her hafta sonu yanımıza geliyor ve pazartesi sabahı dönüyordu. Ben, onun yanımızda olduğu bir zamana, yani tatil gününe denk gelmesi için çok dua ettim ve Sencer Burak biraz da erken davranarak 23 Nisan bayramı dünyaya geldi. Tatil olduğu için Servet de Bursa'da yanımızda idi. Servet için yaşam yasası; okumak, yazmak ve üretmekti. Birlikte yürüdüğümüz yirmi beş yıl boyunca çok şeyler başardı. Şiirler, hikâyeler yazdı, ama bunları bastırmak nasip olmadı kendisine. Türk kültürünün derin köklerini araştıran belgeseller ve anıt kitaplar hazırladı. Pek çok araştırma gezisine çıktı. Çalışma odasına astığı seyahat listesinin boyu kendi boyunu çoktan aşmıştı. Ülkemizin önemli coğrafya, keşif ve kültür dergisi Atlas'ta yazı ve fotoğrafları kendisine ait olan pek çok dosya konusu yayınlandı. Unkapanı Plakçılar Çarşısı'nın popüler kültürün merkezi olduğu günlerde, yapımcılara müzik ustalarımıza albümler yaptırarak, Türk kültürüne ait değerlerin duyulması, Türk kültürünün paylaşılarak çoğalması yolunda önemli adımlar attı. Hamit Çine ve Parmak Curası, Mehmet Erenler Efelerin Selamı Var gibi albümlerin yayınlanmasını sağladı. En büyük şairlerimizden rahmetli Attila İlhan'ı kendi sesinden şiir albümü çıkartılmasına ikna ederek, Ne Kadınlar Sevdim, Ben Sana Mecburum ve An Gelir albümlerinin çıkmasını sağladı. Türkülerle Türkiye albüm serisinin genel yayın danışmanlığı ve metin yazarlığını yaptı. 2004 yılında çıktığı Kazakistan seyahatinden sonra Türk coğrafyasına yolculukları başladı. Ömrünün son on yılı Baykal Gölü kıyılarından Macaristan ovalarına kadar olan coğrafyada, dağdan dağa devrilerek Türk tarihinin derin izlerini kayalarda, mezar taşlarında, yazıtlarda arayarak geçti. Bunun için yıllık izinlerini bile araştırma gezilerinde geçirdi çoğu zaman. Servet'in ağzından şu sözleri sıklıkla

duymuşumdur: ‘Uzak diye bir yer yoktur, uzak görünen coğrafyalara giderek Türk tarih ve kültürünün antik döneminin aydınlatılması gerekir. Bizim tarihimizi yabancılar yazmış ve kendi işlerine geldiği gibi yazmışlar. Bütün verileri toplayıp, mukayese edip, birleştirerek tarihimizi yeniden bizim yazmamız gerekir.’ İşte bütün çabaları bunun içindi. Saha çalışmaları ile verileri toplayıp, akademi dünyasının kullanımına açmak. Gerçi kendisi; “Benim yaptığım bir gazetecilik ve televizyonculuk faaliyetidir. Gerisi akademiye kalmış”, dese de ben onun aynı zamanda verileri değerlendirip, kuram kurucu olarak da çalıştığını düşünüyorum. En önemlisi ise, yaptığı çalışmaların duyulmasını sağlayarak konuya gençlerin de ilgi göstermesini sağlamış ve konunun akademi dünyası ve makaleler arasından çıkıp halka ulaşmasında büyük katkıları olmuştur. Bunu yaparken, dayanaktan yoksun, verisi olmayan hiçbir söz söylememeye gayret etmiş ve bundan sonrasının akademik çalışmalarla yürütülmesi, bilimsellikten ayrılmamak gerektiği konusunun hep altını çizmiştir. Bu çalışmaları kapsamında Türkiye’nin çeşitli yerlerinde onlarca konferans vermiş, çeşitli yerlerde Servet’in çalışmalarından oluşan fotoğraf sergileri açılmıştır. 2011 yılında Brezilya Sao Paola’da Taştaki Türkler fotoğraf sergisi açılmış ve kendisi de oraya gitmiştir. Evimizde, kendisinin öğrencilik yıllarından beri almış olduğu kitaplardan oluşan yaklaşık on bin kitaplık bir kütüphane, fotoğraf çalışmaları ve diğer çalışmalarından oluşan arşivi bulunmaktadır. Hakk’a yürüdüğü gün son ana kadar çalışmış; cesur, kararlı, işini aşk ve şevkle yapan, çok çalışkan, Türklüğe, Türk kültür ve medeniyetine büyük hizmetleri olmuş, yeri zor doldurulur bir Türk evlâdıdır. Biz ondan razıyız, Allah da razı olsun, cennetinde kavuştursun inşallah.” (Somuncuoğlu, TH, s.415-419)

2. Belgeler

Ek 1

Belge 1: Servet Somuncuoğlu'nun üniversite yıllarında yakın dostu Yusuf Yılmaz Araç'a yazdığı bayram tebrik kartı.

Ek 2

27.2.1981
ERZURUM

Canım Arkadaşım Araç

Satır larıma başlamadan önce hazretle ellerinden sıkar gözlerinden öperim. Araç göndermiş olduğun mektubunu aldım. memlekete gidip döndüğünü yazıyor Sun. Neyazı ki ben de gittim döndüm. giderken iyide gelirken bozuk. Neyse Nasılsun inşallah iyisindir. Beni sorarsan şu anda önüme dağlı çıkma eziz geçirim yani çok iyiyimde yine de dağlıyı eziz geçmeyi göze alamam. Araç bugün son dönem imtihanında başarıyla verdim ve buna inandım çalısın kazanır 6 sene biz ne yapmışık diye düşünüyorum da hiç yapılacak bir şey yokmuş çalısamaktan gayri. Evet uzun bir çalısmanın sonunda sadece hakkım olanı belkide fazlasını aldım yani I. Dönem Derslerinin hepsini pakladım. [REDACTED] hocalar ~~muhtelif~~ Soru Sorularlar ama çalıştığım için hiç zor gelmedi aslında Zordu Neyse geçtim ya. Böyle giderse kışta dacek Allah izin verirse Seneye Balıkesirdeyim. Araç Bazı şeyleri geçde olsa söylediğin için Senin adına sevindim, aslında bunlar mesele değil mesele var alabilmekte bütün bunlardan Sonra yine de var olduğuna göre demek ki Başaracaksın, imtihanlara çalıp ve Hayırlısıyla Bir yere kapağı at ben Senin I. ve II. imtihanları başaracağına inanıyorum. Sakın Dağuyu yazma, Deddiğin gibi Sofuk ben de yazma derken bu yönden diyorum. Aslında Dağuyu Tam ilim öğrenilecek yer gezilecek görülecek yeni yak mecburen aturup Ders Çalıyorsun. imkânlar da iyi Senin Obizim

→

Belge 2: Servet Somuncuoğlu'nun 27.02.1981'de yakın dostu Yusuf Yılmaz Araç'a yazdığı mektup, s.1.

Ek 3

için donar dediğin geceler biz gerçekten pişi
 yoruz. Kalarifer harıl harılyanıyor elini vurs
 mazın dalagısıyla Odalar Sıcak oluyor. Hem
 O .. [redacted] Okulundaki gibi bir odada yirmi de
 ğil 5 kişi kalıyor Zevkine göre iz yapıp.
 Emin a bide Şu anda memlekette 10 gün
 sonra gelir Kazım da yok. Başka bir durum
 yok. Satın larında Son verir ken ellerinden
 Sıkak gözlerinden operim.

Arkadaşın Servet
 Somuncuoğlu

Not: İnşaatı Çabuk bitir yaza yemek
 yemeğe gelicem (Çarova gariban işi gibi
 değil afa işi)

Belge 2: Servet Somuncuoğlu'nun 27.02.1981'de yakın dostu Yusuf Yılmaz Araç'a yazdığı mektup, s.2.

Ek 4

24-11-1981
ERZURUM

Canım Arkadaşım Aras

Satır larına basılmadan önce anlatamayacağım bir öze
yikle ellerinden sıkır gözlerinden öperim. Aras biraz komik
ama gönderdiğin mektup yeni ve Erzurumda elime geçti
Nekadar sevdiğimi bilemezsin aynı zamanda şakda hü
zünlendim kalbim burkuldu gözlerim doldu ve KOCARARAS
Neredesin Acaba diye içim titredi. Bize hiç bitmeyecekmiş
pibi felen Arifiye'ye bir pittim pedim ve eklima felen ve hayat
boyu unutamayacağım hayat mücadelesini verdiğimiz okütü gün
lerin yarında iyi günler de oklınageldi iki Paşa Esortma Erik
yadıpımız Sapanca'da geçirdiğimiz Öğretmenler oklınma
geldi Aras inanki şimdi öğünleri Arizurum. Ben 13-14'de
Tarihinden beri Erz. dayım yine Osefil öğrencilik Sonra
Erzi hiç anlattıkları gibideğil Çok kötü. Burularda yine
Sürtüyoruz Öğrenciliğin hele garbette nedenek olduğunu
bilirsin Paran gelmez Dörtü Dörtü derd Burda Arifiye gibi
As durulmuyor Ak kaldınma Topla valizi reddiğin gere im
kantar kıstlı Senin anlayacağın Sürttürüp duruyoruz. Okul
deatıkları yer iyi güzel ama Erz. kötü güzel kızlar var vcdit
pesiyer Aras Sen ne yaparsan bana hemen cevap yaz
Benim senden Bana isteklerim var Bana "Ahmet Hamdi
Tanpınar'ın 19. Asır Türk Edebiyatı Tarihini
3cilt Pek bulunmuyor Onu bulup gönderirsen bana
Çok büyük bir iyilik etmiş olursun. Postayla gönder
Elime geçerse Aras Başka yazacak birsey yok
Senden cevap bekliyorum sözlerinden öper ellerinden
Sıkırım.

ALLAH AEMANET OL!

Arkadaşın Servet
Somuncuoğlu

ADRES
YURT-KUR 3. BLOK / ERZ. İnkilapçı
VEYA KAZIM KARABEKİR YÜKSEK
ÖĞRETİM OKULU

Belge 3: Servet Somuncuoğlu'nun 24.11.1981'de yakın dostu Yusuf Yılmaz Araç'a yazdığı mektup, s.1.

Ek 5

Not: Kitapları gönderirken Aynı Adrese
 Postala (Maliyetini gönderirim) Kitapları
 Benim hatırım için bir ara. gönderemezden
 İyi gider Erzurum gibi yerde Bir yılın git
 meside Ölüm gibi birsey Bunu Sendeki ha işi bilir
 Sin.

Şevir yaprak yaprak peşer günleri
 Hepsi bir şmre Bedel
 Parçala maizi Sarın Zilleri
 Dökülün altına Saşların Zel Zel

Belge 3: Servet Somuncuoğlu'nun 24.11.1981'de yakın dostu Yusuf Yılmaz Araç'a yazdığı mektup, s.2.

Ek 6

9.12.1981
ERZURUM

Sevgili Arkadaşım Araç (Baba Araç)

Satır larıma bağlanmadan önce hasretle ellerinden sıkar gözlerin den öperim. Araç Naailin iyimisin İnşallah iyisindir Beni Soracak Olursan hamdolun iyiyim. Araç göndermiş olduğun iki mektubuda aldım ne kadar sevdiğimi bilemezsin. Araç okuldan diplomanı aldım diyersen anlatamadım ben Okula geldim (Eylülde) Sit gitmişsiniz ve Sınıfta ka bîpimili söylediler Yasak aslandı. Budurum lar hakkında geniş açıklanıyor Papdemir ne yaptı Balu Eft. Kazanmıştı parızdık lama beklerim. Araç kitapların mevzuuna gelince Bunlar Piyasada bulunma yan kitaplar Erz. kitap yönünden çok zengin bir şehir Bu kitaplar Çok eski kitaplar Ancak Beyaz Saraydaki kitapçılarından Bulabi lirsiniz. [redacted] nerede. müzelik bir şey varsa Onu isterler. Özümü bildürümüne. Hocaları iyi tanırım ben de öğrencimane talebeler zaman öğretmen görürüm. Araç perspektten Samimi Şeyliyorum Öğretmenim Özner Wri fiyayı En kötü gününde kırmızı [redacted] numbe arıyorum. Burada şartlar ol dukca apir gözünü seveyim Erz. falan yazma buraya gelmenicişol istirimane. Bir iki arkadaşla mektuplaşıyoruz Puncayla Salan. Pap demire yazmadım biliyorum Cevap yazmaz. yazar sadece iki satır Eve yazdığı mektupları görüyorduk geldim. yer kestim okudam Araç Burada günlerini Ders çalışmakla geçiriyor ve lisedeki 0 yıllara baya pesen yıllara yazıyorum. Üniversiteye hazırlan İmtihanlara ben de giriyor um tercihleri hep istanbul ankara dan yaparım başka yerden nahil yazarım birdaha Okuruzluk bir kere olur. Neyse Araç burada Eskiler den bir Körüm var Oda Nurcuların içinde Pek parüzemiyoruz. Bir de Bolululardan Emin abi (Emin Yılmaz) var Onun da Çok Selamları var Devamlı görüşüyor anlatıyor tartışıyoruz O da almışsa kaçar

Belge 4: Servet Somuncuoğlu'nun 09.12.1981'de yakın dostu Yusuf Yılmaz Araç'a yazdığı mektup, s.1.

Ek 7

1381 21 8
1381 21 8

dim burdan geldim gibi Araç mektubu hızlı yazıyorum kusu
ra balıma yarın ilü tane yazılım var. Diğer Arkadaşlardan bildiklerin
nerde bana yaz. Araçın 22 sinde burdan çıkıyorum Ankara'da
2-3 gün kalman gerekiyor. Nakil durumları için. Bndan Sonrada belki
Trenle Arifiyeye geçerin indin Arifiyeyi Çak. Özledim. Araç
Satır larına istemiyerek (kalem bitti) Son varırken hasretle
ellerinden sıkar. Dilene Selam ederim.

ADRES: Arkadaşın Servet
KAZIM KARABEKİR YERLER ÖĞRETMENİ
SOKULU ERZURUM

ALLAHA EMANET OL!

Belge 4: Servet Somuncuoğlu'nun 09.12.1981'de yakın dostu Yusuf Yılmaz Araç'a yazdığı mektup, s.2.

Ek 8

23.12.1981

Canım Arkadaşım Aras

Göndermiş olduğun mektubu aldım. Aras inanki göndermiş olduğunuz mektuplar Bura da çok tesellim oluyor Beni Sever, özteyler arayan bir arkadaşım Sımdan mektup aldımı gözlerim doluyor. Nasılsın, iyininiz inşallah iyisindedir. Beni Soracak olursanız Sizde peler mektuplar ta duhada iyi oluyorum, durumum slippinga başladım.

Aras inanki sizleri mükel duruma soktuğunuz için özünüm Sayet bu kitaplar işin bu kadar zahmet seçeceğimi bilseydim hiç yazmazdım. Sakin olmasınlar. Evet Aras Burada çok Arkadaşım kitaplar desem doğrudur Sabah kalkıyorum Onlarla Akşam yatıyorum onlarla. Onun için ihtiyas duyuyorum. Arifiye ki O kasmekle hayat iklimi poliditge Öğüntere yanıyorum Sayet Özamanısalık Saydik Şimdi Burada Olmaz daha başka bir yerde Olurduk. Desterime Olan Çağpücümle çalışıyor Baş zamanlarımda da kitap okuyorum. Düzenli bir hayata Sahipim Sabah 2.30 da kalkıyor, Nkzanda 11de Yatıyorum. Şimdiye kadar Okunan iki yazıdan biri 70 (100 üzerinden) diğeri 88. Şa İhtinca denekki oluyor. Yüksek Okul hayatı Liseden Sak daha Zor ve Zahmetli. Doğrudan geçersen busere Nakil yaptırmağı düşünüyorum. (Balikesire) Parsiklemini Ona pörz yap Yüksek Okulda Bir arkadaşta Okumak istiyorum. Hiç olmazsa aynı Sahinde olsun. Bunun için iyi galya imtihanlara Bende Katılıyorum. Aras mektup peler Arkadaşlar var Doğru lara yazdım cevap gelmedi birdalında Yazmam [redacted] Bupün Nevzat Kayadan da mektup geldi. (Dil. P. C.) Ben Arifiyeye mutlaka uğrunmayı düşünüyordum ama Şimdilik var peşer pibi aldım ama Ben Ocakın 20 sinde burdan çıkıyorum. Sayet Sizde pelicveniz Arifiyeye pelinim Enges 22 sinde. Tuncağdan herüz cevap gelmedi ama bupünterde pelin. Ona ben yazıyorum Topdemire de Sen yazarsan Eski pünteri birdaha Yaparsın Arifiyede Aras Öğrenci Olarak dağıt, Aras Arkadaşları Anından babandan sok özledim desem yeri vardi inanki O netret Ettikimiz Arifiye pözümde tötüyor. Topdemire de mektup yazcağım. Tuncağda yazaram Sarayazar. Buradan mektup katıpım Birkaç Arkadaş var O da Silelerini- Zaten diğeri leri cevap yaz rim, Bende Aynı var Fakat yanında değil. Onun için.

Belge 5: Servet Somuncuoğlu'nun 23.12.1981'de yakın dostu Yusuf Yılmaz Araç'a yazdığı mektup, s.1.

Ek 9

Tekrar sana gönderiyorum, Arkasında da bir şeyler yazdım.
 Nasıl benim yaradıklarım Simdi'lik Bunlar Satırları
 ma Sonuçlarına Tekrar Özlemiş Olarak ellerinden
 Sıkı, Dilenide Selam Ederim.

Kendini örme ve düşünmeye gayret et, düşünmekle
 Rahat Ders Çal, Olan Oldu. Kafanı Takma. Geçmiş
 düşünmekle bir şey kararsızın ama gelecekte aynı
 Seyleri yapmamayı prensip edinirsin.

KIZIM KÖRBERKİR
 YÜKSEK ÖĞRETİM
 OKULU E
 ERZURUM

Dr. Servet Somuncuoğlu

HE BÜTÜN ARKADAŞLARI

(Siparam Bitti kalemle devam ettim).

Not: Emin Abinin Selamı var Kızımı Göremiyorum.

Belge 5: Servet Somuncuoğlu'nun 23.12.1981'de yakın dostu Yusuf Yılmaz Araç'a yazdığı mektup, s.2.

Ek 10

SEVGİLİ ARKADAŞIM ARAÇ,

Satırlarıma başlamadan önce saygı ve selamlarımı sunar, özlemiş olarak ellerinden sıkarım. Araç nasılsın iyimisin inşallah iyisindir. Beni so racak olursan hadolsun allahıma iyiyim. ARAÇ herşeyden önce sana uzun zamandan beri mektup yazamadığım için çok özür dilerim, en son mektubun geldiğinde kastomonuya gideceğini yazıyordun. bende bir zaman mektup yazamadım, daha sonra ise ikinci imtihanlar sıkıştırdı ve mektup yazmam için fırsat olmadı. Topdemirede mektup yazamadım. Göndermiş olduğun benim için değeri çok büyük olan kitabı aldım sana nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum ve tekrar mektubumu geç yazdığım için çok özür diliyorum. Benosak ayının 22sinde Erzurumdan ayrılarak ,karacabeye geldim ve şimdi köydeyim şubatin 13.dek köyden ayrılacağım. Mektubunu yine erzuruma atatsın. köyde bi yaramazlık yok zaten köyle pek ilgimde yok derslere çalışıyorum ALLAH izin verirse bu sene balıkesire nakil yaptıracağım. şimdi dönem imtihanlarına son gayretimle çalışıyorum. Ara sırada ava gidiyorum kurtlarını döküyorum. Araç sen ne yaptın bakalım Kastomonuya gittin geldin. arkadaşların çoğundan eve mektup ve kart gelmiş ama hepsine mektup yazmam mümkün değil .Arac satırlarıma istemiyerek son verirken tekrar özlemiş olarak ellerinden sıkar ,özleminde öperim .Ayrıca ailenede çokselam ederim ...

ALLAHA EMANET OLSUN

ARKADAŞIN
SERVET SOMUNCUOĞLU

ADRES:
İSMEHPAŞA KÖYÜ
KARACABEY
BURSA

VEYA:
KAZIM KARABEKİR YÜKSEK ÖĞRETİM OKULU / ERZURUM

NOT:MEKTUBUNU ERZURUMA YAZARSINXXXXXXXXXXXX

Belge 6: Servet Somuncuoğlu'nun 29.01.1982'de yakın dostu Yusuf Yılmaz Araç'a yazdığı mektup, s.1.

Ek 11

31.3.1982
ERZURUM

Canım arkadaşım Aras;
 Göndermiş oldüğün mektubu aldım, cevabını geçiktirdi-
 ğim için kusura bakma. İnşallah iyisindir. Beni Sara-
 ca kalursan hamdolsün iyiyim. Uprayıp duruyoruz
 Hocalar, dersler bir an bikiyorum, kasıp gitmek isti-
 yorum ama yine de derslere çalışıyor, okulda pi-
 dip geliyorum. Aras imtihanlara az kaldı ben
 de burada piriyorum, Allah hayırla etsin. Ağde-
 mir ne yapıyor, diğer arkadaşlardan haberin
 varmı. Hamididen 2. dönem tam derslerin
 hız zamanında mektup geldi, cevap yaz-
 madım Onada yazacağım, Aras Orada
 havalat düzelmiş, artalık Serlen meye baş-
 la mıştır. Allah izin verirse yazacağım.
 Buralar da da havalat düzeliyor yer yer
 Karlar eridi, Daha baharda lay var-
 diyorlar, nerden geldim bu Allahın belası
 Siyere ben de anlamıyorum. Aras daha
 başka bir yaramazlık yok. Satır ların-
 dan verirken ellerinden Sıkas pözlerin-
 den öperim.

ALLAH'IN EMANET OL!

Servet
Somuncuoğlu

Belge 7: Servet Somuncuoğlu'nun 31.03.1982'de yakın dostu Yusuf Yılmaz Araç'a yazdığı mektup, s.1.

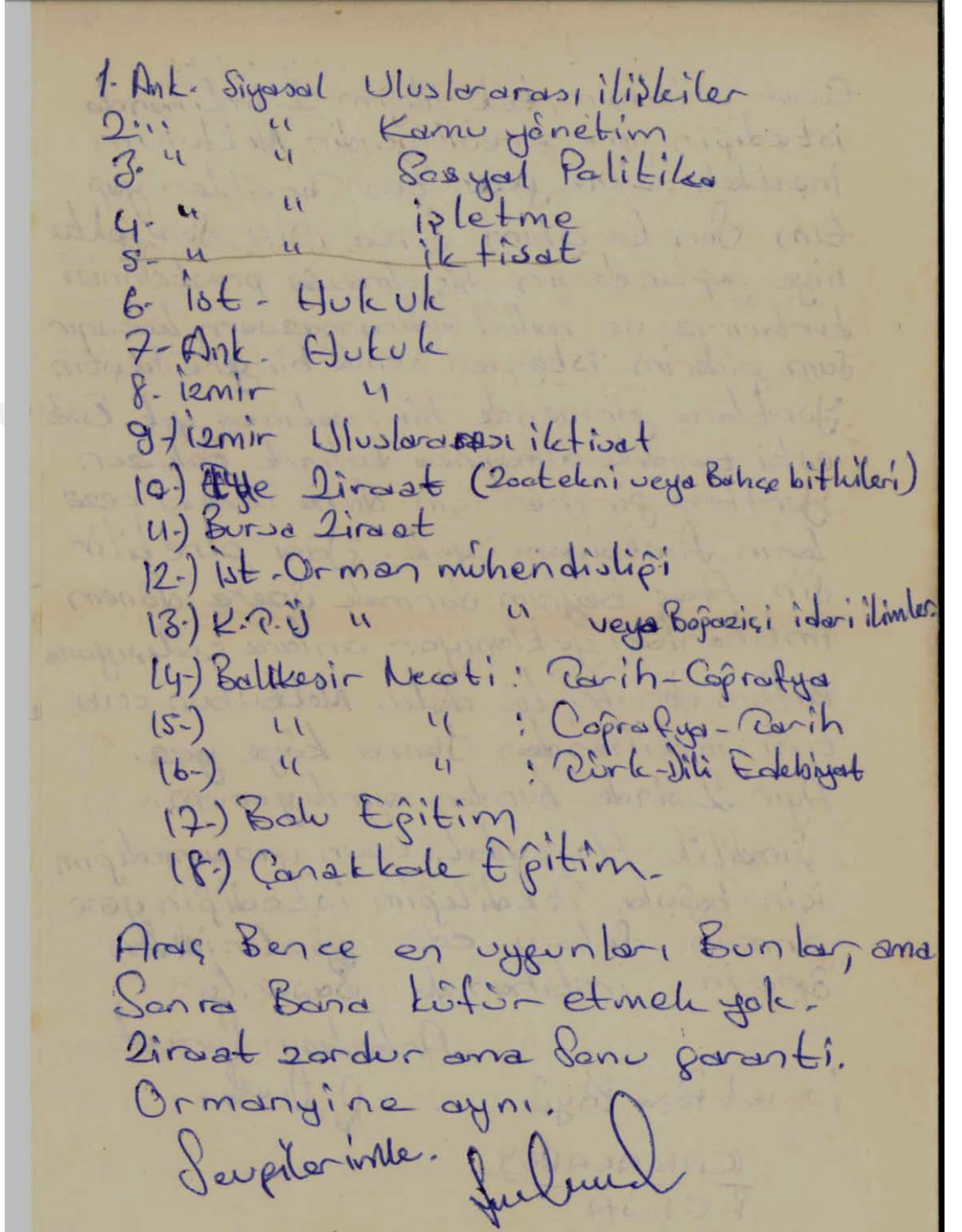
Ek 12

18.6.1982

Canım Arkadaşım Aras

Önce tebrik eder iki gözünden öperim. Ne kadar sevdiğimi bilemezsin. Arkadaşım göndermiş olduğun mektup önce Erzurum'un bir ilçesi olan Çat'a gitmiş ve oradan geldi, elime geç geldi [redacted] bir işi doğru yapmışlar ihmalkarlık hayatlarına işlemiş. Aras imtihanı kazandığını okuyunca dünyalar benim oldu. Bende 1.yi geçtim 116 puanla. Senin kadar başarılı değilim ve senin ilk tercihinin girceğine inanıyorum. Tercih konusunda önce Ankara Siyasal'ı yap. Hukukları ise ist., ANK ve İzmir sırasınca göre yaz. Sonra Ege ve Bur Sazirvati yaz Sonu garanti. İTİA ve DMMA ların Sonu pek var sayılmaz. Son 5 tercihini ise 3.ünü Yüksek Öğretmen Tarih, veya Coğrafya veya Edebiyat bölümüne 2 tercihinide 2 yıllık eğitimlere yap. 2'inden birine mutlaka girersin. Zirvat'ın ilk yılı F.K.B. yani fen ağırlıklı ama ben senin bunu geçeceğine inanıyorum. Çalışınca Her şey olur. Benim böyle başarılı olduğum aklım dan geçmezdi Her şey çalışmaya bağlı.

Belge 8: Servet Somuncuoğlu'nun 31.03.1982'de yakın dostu Yusuf Yılmaz Araç'a yazdığı mektup, s.1.

Belge 8: Servet Somuncuoğlu'nun 31.03.1982'de yakın dostu Yusuf Yılmaz Araç'a yazdığı mektup, s.2.

Ek 14

Canım arkadaşım, tek dileğim 2. imtihan da
 istediğin yere girebilmendir. Mektubum
 insallah eline geçer. Ben tercihleri yap
 tım. Sen tercihim Bursa İZİA Sanayekte
 niye yaptın dersin his olmazsa prestijimizi
 kurtarırız. ve nakil alınamazsam kasanın
 sam giderim. istersen sende bir yere sikiptin.
 Yurtlara girmende bir vakınca yok. Evde
 eski tanıdık olmayınca kalmak şak zor.
 Yurtlara girmen için daha önceki ceza
 ların fonksiyonu yok. Yeri girebilir
 sin. Araç beynim durmak üzere dönem
 imtihanları yaklaşıyor onlara çalışıyorum
 kafam dersler-le dolu. Mektubun ceva
 bini imtihandan sonra köye yaz.
 Ayın 2 sinde Burdan ayrılıyorum.
 Simdilik Hoşçakal, uzun yazamadığım
 için bağışla, Tek dileğim istediğin yere
 girmen. Selam eder gözlerimden
 öperim. imtihan da Başarılar.

Arkadaşın Servet

İsmet Paşa Köyü

(CARACABEY
BURSA)

Belge 9: Servet Somuncuoğlu'nun 18.06.1982'de yakın dostu Yusuf Yılmaz Araç'a yazdığı mektup, s.1.

Ek 15

Canım Arkadaşım,

Uzun zamandan beri der-terleriyle, neşeleriyle beraber olduğumuz, bir dostu arayış seremememizin esikliği içinde satır harfime bakılmak istiyorum.

Bursa İ.T.İ.H. yı kazandığını yazın öğrendim ne kadar sevdiğimi bilemezsin. Allah hayırlı etsin, benim burada yaptığım gibi Arifi yayı düşünerek hareket edersen his pizman olmazsın. Suyun bağışını, okuyun yaptığını insan şerhketen ses alıyolar. Yeni öğretiminde sorular başarılarının serin olması dileğiyle tekrar hayırlı uğurlu olsun.

Ben bu yıl yine Erzurum'dayım ve hayattımdan memnunum, geçen yıl ilk aldığı işin biraz yadırgamıştım. Ama burası da öğleniyor muş. Bu yıl istiyerek, severek ve sak büyük bir azimle derslere devam ediyorum. Şimdilik derslerim olursa iyi.

Belge 10: Servet Somuncuoğlu'nun 12.01.1983'te yakın dostu Yusuf Yılmaz Araç'a yazdığı mektup, s.1.

Ek 16

Bu yıl gelenler ise Yusuf Capkun ve Bültekin Uslu işletme'ye, Cevdet Sanlı Edebiyat'a. Emin Abi'nin çok selamı var başarılar diliyor.

Araç,

27 subatta denem tatiline sıkıyorum. Allah izin verirse pürüsünüz. Kesin geliş tarihi mi daha sonra bildiririm. Burada mutlaka bulupalım. Sizi ne kadar özlediyimi bile meysin seğde eski pürleri bir yold ede riz.

Şimdilik Sabirhanıma - sen verirken tek rar hasretle ellerinde sıkar pürlerin den öperim. Arkadaşlara çok selam.

ALLAH'A EMANET OL

Kâzım Kara Behin
Eğitim Fakültesi
ERZURUM

Arkadaşın Servet
Sunkunçtu

Belge 10: Servet Somuncuoğlu'nun 12.01.1983'te yakın dostu Yusuf Yılmaz Araç'a yazdığı mektup, s.2.

3. Fotoğraflarından Seçkiler

Servet Somuncuoğlu'nun ilkokul yılları.

Servet Somuncuoğlu'nun Sakarya Arifiye Öğretmen Okulundaki yılları.

Servet Somuncuoğlu (Baştan Üçüncü) ve arkadaşları, üniversite yılları.

Servet Somuncuoğlu'nun Çorum Ortaköy'deki öğretmenlik yılları.

Servet Somuncuoğlu ile eği Nevin Somuncuoğlu'nun 29 Haziran 1991 g¼n¼ Bursa'nın Karacabey ilęesi İsmetpağa k¼y¼nde yapılan d¼đ¼n merasimi.

Servet Somuncuoğlu ile eği Nevin Somuncuoğlu.

06.08.2013 tarihinde vefat eden Servet Somuncuoğlu'nun cenaze töreni.

Servet Somuncuoğlu'nun Bursa-Karacabey İsmetpaşa köyündeki kabri.

Servet Somuncuoğlu ile yakın dostu Yusuf Yılmaz Araç.

Servet Somuncuoğlu'nun saha çalışmalarından.

Servet Somuncuoğlu ile Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür rgt (UNESCO) tarafından Yaşayan İnsan Hazinesi Kültürel Miras Taşıyıcısı seçilen, üç telli cura ustası Hayri Dev.

Servet Somuncuoğlu'nun aldığı ödüllerden bazıları.

“Taşların Hakanı”
Servet Somuncuoğlu.

ÖZGEÇMİŞ

Samed Günay 1987 yılında Samsun'un Çarşamba ilçesinde doğdu. İlk ve Orta öğrenimini Çarşamba Merkez İlköğretim Okulunda tamamladı. Lise öğrenimini ise Çarşamba Anadolu Lisesinde tamamladı. 2006 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde yükseköğrenimine başladı. 2011 yılında buradan mezun olup 2012 yılında Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisansa başladı.

Eylül 2014'te Siirt iline Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak atandı, hâlen bu görevini sürdürmektedir.

2017 yılında T.C. Cumhurbaşkanlığı himayelerinde gerçekleştirilen, Türk Dil Kurumu ve Millî Eğitim Bakanlığı iş birliğiyle düzenlenen "Dilimiz Kimliğimizdir" başlıklı öğretmenler arası "Türkçeyi Doğru ve Güzel Kullanma Makale Yarışması'nda" Siirt il birincisi oldu.

Samed Günay bekâr olup yabancı dili İngilizcedir.